

דוחות ליום 30 בספטמבר 2010

(בלתי מבוקרים)

תוכן העניינים:

3	1. דוח תמציתי של הדירקטוריון
89	2. נתונים כספיים עיקריים
90	3. סקירת הנהלה
104	4. הצהרות המנכ"ל והחשבונאי הראשי
107	5. תמצית הדוחות הכספיים

דוח תמציתי של הדירקטוריון לדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2010

דירקטוריון הבנק מתכבד להגיש בזה את הדוחות הכספיים המאוחדים הבלתי מבוקרים של הבנק והחברות המאוחדות שלו ליום 30 בספטמבר 2010. הדוחות הכספיים ערוכים על פי הנחיות המפקח על הבנקים ומוצגים ב"סכומים מדווחים".

1. התפתחויות כלכליות

מרבית האינדיקטורים הכלכליים מצביעים על המשך השיפור בפעילות העסקית במשק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, בהמשך למגמה שהסתמנה במחצית השנייה של שנת 2009 (סקירה מפורטת על המשבר הכלכלי - לרבות התפתחויות שליליות שנרשמו בתקופת הדוח במדינות מסוימות המשתייכות ל"גוש היורו"- נכללה בפרק 7א, להלן).

על פי אמדנים מוקדמים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה עלה התוצר המקומי הגולמי ברבע השלישי של שנת 2010 בשיעור של כ-3.8%, בחישוב שנתי, בהמשך לעליה בשיעור של 4.5% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם. גם התוצר העסקי עלה ברבע השלישי של שנת 2010 בשיעור של 3.9%, בחישוב שנתי, בהמשך לעליה בשיעור של 5.1% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

המדד המשולב לבחינת מצב המשק עלה ברבע השלישי של שנת 2010 בשיעור של 1.4% והשלים עליה מצטברת מתחילת השנה בשיעור כולל של 2.6%, בהמשך לעליה בשיעור של 3.0% שנרשמה בנתון זה בשנת 2009.

על פי נתוני המגמה ירד מדד הייצור התעשייתי ברבע השלישי של שנת 2010 בשיעור של כ-7.2%, בחישוב שנתי, לעומת עליה בשיעור של 6%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

הפדיון בענפי המסחר והשירותים עלה ברבע השלישי של שנת 2010 בשיעור של 0.4%, בחישוב שנתי, בהמשך לעליה בשיעור של 2.5%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם. גם במכירות ברשתות השיווק נרשמה עליה בשיעור של 8.5% ברבע השלישי של שנת 2010, בהמשך לעליה בשיעור של 4.5%, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של כ-4.6 מיליארד דולר, המהווה עליה בשיעור של כ-18.4% בהשוואה לגירעון המסחרי בתקופה המקבילה אשתקד.

יבוא הסחורות הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של כ-42.2 מיליארד דולר, עליה בשיעור של 25.8% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - בעיקר עקב עליה בשיעור של כ-25% שנרשמה ביבוא חומרי גלם - המהווה כ-39% מכלל היבוא, עליה בשיעור של 12.7% ביבוא מוצרי צריכה - המהווה כ-15% מכלל היבוא, עליה בשיעור של 35.1% ביבוא חומרי אנרגיה - המהווה כ-18.5% מכלל היבוא, ועליה בשיעור של 73.6% ביבוא יהלומים גולמיים ומלוטשים - המהווה כ-12.9% מכלל היבוא.

מאידך, מצביעים נתוני המגמה (בניכוי עונתיות) על ירידה בשיעור של 5.9%, בחישוב שנתי, בהיקף יבוא הסחורות (למעט יהלומים, אניות ומטוסים וחומרי אנרגיה) ברבע השלישי של שנת 2010, לעומת עליה בשיעור של 3.1% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

יצוא הסחורות הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בכ-37.6 מיליארד דולר, עליה בשיעור של 26.7% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - בעיקר עקב עליה בשיעור של כ-21.5% ביצוא התעשייתי - המהווה כ-80% מכלל היצוא, ועליה בשיעור של 67.2% ביצוא היהלומים - המהווה כ-17.4% מכלל היצוא.

מאיך מצביעים נתוני המגמה על ירידה בשיעור של 9.4%, בחישוב שנתי, ביצוא הסחורות (למעט יהלומים) ברבע השלישי של השנה, בהמשך לירידה בשיעור של 1.9% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

מספר הלינות במלונות התיירות הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בכ-16.2 מיליון לינות - עליה בשיעור של כ-10% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. העליה במספר הלינות נובעת מגידול בשיעור של 23% במספר לינות התיירים.

הכנסות המדינה ממיסים עלו בתשעת החודשים הראשונים של השנה בשיעור של כ-11% לעומת התקופה המקבילה אשתקד והסתכמו בכ-147.3 מיליארד ש"ח.

העליה בהכנסות המדינה נובעת, הן מגידול בשיעור של 9.4% בהכנסות ממיסים ישירים שהסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בכ-70.6 מיליארד ש"ח, והן מגידול בהכנסות ממיסים עקיפים שעלו בתשעת החודשים הראשונים של השנה בשיעור של 12.8% לעומת התקופה המקבילה אשתקד - לסך של כ-72.9 מיליארד ש"ח. בנוסף, נרשמה עליה בשיעור של 8.5% גם בהכנסות מאגרות לסך של כ-3.8 מיליארד ש"ח.

הגירעון בפעילות הממשלה הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של כ-13.6 מיליארד ש"ח, לעומת גירעון בסך של 23.2 מיליארד ש"ח שנרשם בתקופה המקבילה אשתקד. נתון זה בולט לטובה על רקע יעד הגירעון השנתי שנקבע על ידי הממשלה בהיקף של 42.9 מיליארד ש"ח.

מניתוח הגירעון בחתך פעילויות הממשלה, עולה כי מרבית הגירעון (בסך של 10.9 מיליארד ש"ח), נובע מהפעילות המקומית של הממשלה (ללא מתן אשראי), ויתרתו (בסך של 2.7 מיליארד ש"ח), נובע מפעילות הממשלה בחו"ל.

על פי נתוני המגמה לחודש אוגוסט 2010, הסתכם שיעור הבלתי מועסקים במשק בכ-6.3% מכוח העבודה האזרחי, המהווה ירידה בשיעור של 0.9 נקודות האחוז ביחס לנתון זה בחודש דצמבר 2009. גם נתוני שרות התעסוקה לחודש ספטמבר 2010 מצביעים על ירידה בשיעור של 6.2% במספר דורשי העבודה, לעומת הנתון בתחילת השנה - לסך של 194 אלף איש.

מדד המחירים לצרכן עלה בתשעת החודשים הראשונים של השנה בשיעור של 1.9%, המדד "בניכוי מחירי הדיור" עלה בשיעור של 0.8%, והמדד "בניכוי ירקות ופירות" עלה בשיעור של 1.3%.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 המשיך בנק ישראל ביישום המדיניות המוניטרית הזהירה שננקטה על ידו במחצית השניה של שנת 2009, ונועדה לשמר את מגמת השיפור בפעילות הכלכלית במשק שהחלה בשנת 2009. במסגרת יישום מדיניות זו, העלה בנק ישראל את הריבית במרכז המוניטרי בתשעת החודשים הראשונים של השנה, בשיעור של 0.75 נקודות האחוז - לשיעור של 1.75%. בסוף חודש ספטמבר 2010 הודיע בנק ישראל על תכניתו המוניטרית לחודש אוקטובר, לפיה החליט בנק ישראל להעלות את הריבית במרכז המוניטרי ב-0.25 נקודות אחוז נוספות, לשיעור של 2%.

ציפיות האינפלציה של הציבור לשנה הקרובה (הנגזרות מההפרש שבין תשואת אגרות החוב "הצמודות" לתשואת אגרות החוב ה"שקליות"), עלו ביחס לרמת הציפיות שנרשמה בסוף שנת 2009 (2.5%), והן מסתכמות בסוף חודש ספטמבר 2010 בשיעור של כ-2.9%. ציפיות אלו נמצאות בגבול העליון של יעד האינפלציה שקבעה הממשלה (1% - 3%).

אמצעי התשלום במשק עלו בתשעת החודשים הראשונים של 2010 בשיעור של כ-5.1% והסתכמו בכ-115.1 מיליארד ש"ח, בסוף חודש ספטמבר 2010.

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, התחזק השקל ביחס לרוב המטבעות הזרים: ביחס לאירו התחזק השקל בשיעור של 8.4%, ביחס לדולר של ארה"ב בשיעור של 2.9% וביחס ללירה שטרלינג בשיעור של 5.1%. מאידך נחלש השקל ביחס לליין היפני בשיעור של 7.2%.

2. התפתחויות בשוק ההון

תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 התאפיינו בתנודתיות שנרשמה בשוקי המניות בארץ ובעולם. מאידך, נרשמו עליות בשערי אגרות החוב בכל מגזרי ההצמדה, שהקיפו הן את אגרות החוב הממשלתיות והן את אגרות החוב ה"קונצרניות". הגורמים שתרמו לתנודתיות בשוק המניות, כללו:

- שיפור ברווחיות החברות הציבוריות.
 - פרסום נתוני מקרו חיוביים, כגון: שיפור בשיעור הצמיחה, גרעון ממשלתי נמוך מהתחזיות, וירידה בשיעורי האבטלה.
 - חששות מפני האטה בכלכלת ארה"ב ובלימה בתהליך ההתאוששות הכלכלית הגלובלי.
- בסיכום תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 נרשמו עליות שערים ברוכ מדדי המניות: מדד "ת"א 25" עלה בשיעור של כ-5.4%, מדד "ת"א 100" עלה בשיעור של כ-4.3%, מדד "ת"א 75" עלה בשיעור של כ-3.6%, ומדד "מניות היתר" עלה בשיעור של כ-18.2%.
- המחזור היומי הממוצע במניות וניירות ערך המירים הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה בכ-2,032 מיליון ש"ח, המהווה עליה בשיעור של כ-23% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.
- היקפי הסכומים שגויסו מהציבור בשוק הראשוני על ידי החברות - באמצעות הנפקת מניות, אופציות, אגרות חוב ואגרות חוב להמרה - הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בכ-42.1 מיליארד ש"ח, המהווה עליה בשיעור של כ-39% לעומת התקופה המקבילה אשתקד.
- בשוק אגרות החוב הממשלתיות נרשם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 גיוס הון חיובי, נטו, בסך של כ-1.6 מיליארד ש"ח, לעומת 36.6 מיליארד ש"ח שגויסו בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בהיקפי הגיוס נובעת מהשיפור שנרשם בנתוני הגירעון השוטף של הממשלה.
- שערי אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד עלו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בשיעור של כ-6.5%, ואגרות החוב הלא צמודות עלו בשיעור של 3.2%.
- התשואות לפדיון ברוטו, באגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד, נעו בסוף חודש ספטמבר 2010 - בשיעורים שבין 0.1% (-) באגרות החוב קצרות הטווח, לכ-2.68% באגרות החוב הארוכות.
- בתשעת החודשים הראשונים של השנה נרשם גיוס חיובי, נטו, בשוק קרנות הנאמנות בסך של כ-14.9 מיליארד ש"ח, לעומת כ-14.6 מיליארד ש"ח שגויסו באפיק השקעה זה בתקופה המקבילה אשתקד.
- התפלגות הסכומים שגויסו בקרנות הנאמנות, בחתך אפיקי השקעה, מצביעה על גיוס בסך 11.8 מיליארד ש"ח בקרנות ה"אג"ח, כ-0.5 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"מניות", כ-1.4 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות "חול", וכ-3.7 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"כספיות". מאידך, נרשמו פדיונות בסך של כ-2.5 מיליארד ש"ח בקרנות ה"שקליות".

3. התוצאות העסקיות של הבנק

רווח ורווחיות

הרווח הנקי של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 הסתכם ב-121 מיליון ש"ח, לעומת 158 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, המהווה ירידה בשיעור של 23.4%.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכמה בשיעור של 9.3%, לעומת 13.5% בתקופה המקבילה אשתקד ותשואה בשיעור של 11.1% בכל שנת 2009.

הגורמים העיקריים שהשפיעו על התוצאות העסקיות של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של השנה, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד, היו:

- ירידה ברווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים - מ-547 מיליון ש"ח אשתקד, ל-503 מיליון ש"ח בתקופת הדוח.
- יציבות בהפרשה לחובות מסופקים - שהסתכמה בתקופת הדוח ב-84 מיליון ש"ח, בדומה לאשתקד.
- ירידה בהכנסות התפעוליות והאחרות - מ-300 מיליון ש"ח אשתקד, ל-266 מיליון ש"ח בתקופת הדוח.
- עליה בהוצאות התפעוליות והאחרות - מ-509 מיליון ש"ח אשתקד, ל-541 מיליון ש"ח בתקופת הדוח.
- רווח מפעולות בלתי רגילות בסך 29 מיליון ש"ח שנרשם בתקופת הדוח (ראה גם פרק 11 א' להלן).

ברבע השלישי של שנת 2010 הסתכם הרווח הנקי של הבנק בסך 31 מיליון ש"ח, לעומת 60 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - ירידה בשיעור של 48.3%. הגורמים העיקריים שהשפיעו על התוצאות העסקיות ברבע השלישי של שנת 2010 - בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד היו:

- ירידה בשיעור של 11.6% ברווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים - לסך של 168 מיליון ש"ח.
- עליה בשיעור של 8.7% בהפרשות לחובות מסופקים, לסך של 25 מיליון ש"ח.
- ירידה בשיעור של 17.8% בהכנסות התפעוליות והאחרות - לסך של 88 מיליון ש"ח.
- עליה בשיעור של 3.4% בהוצאות התפעוליות והאחרות - לסך של 182 מיליון ש"ח.

תשואת הרווח הנקי על ההון ברבע השלישי של שנת 2010, הסתכמה בשיעור של 6.9%, לעומת 15.2% בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות והוצאות

הרווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-503 מיליון ש"ח לעומת 547 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - קיטון בשיעור של 8.0%. הקיטון ברווח מפעילות מימון מוסבר על ידי:

- ירידה בסך של 36 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש אגרות חוב.
- ירידה בסך של 14 מיליון ש"ח בתרומת ה"הון הפעיל", בעיקר במגזר הצמוד למדד.

מאידך, מותנה הירידה ברווח מפעילות מימון על ידי הגורמים הבאים:

- עליה בשיעור של 0.08 נקודות האחוז בברווז הפיננסי.
- גידול בשיעור של 1.8% ביתרות הממוצעות של המכשירים הפיננסיים המניבים.
- הפסד בסך 41 מיליון ש"ח שנרשם בתקופת הדו"ח (לעומת 42 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד), בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - עקב אי הקבלה בין השיטה לחישוב שוויים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלו (הנמדדים על "בסיס צבירה"), לבין השיטה לחישוב שוויים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכיסוי נכסי הבסיס (הנמדדים על "בסיס השווי ההוגן").
- ברבע השלישי ירד הרווח מפעילות מימון בשיעור של 11.6% לעומת הרבע המקביל אשתקד, והסתכם ב-168 מיליון ש"ח.
- הקיטון ברווח מפעילות מימון ברבע השלישי של השנה, לעומת התקופה המקבילה אשתקד, מוסבר על ידי:
 - הפסד בסך 21 מיליון ש"ח שנרשם ברבע השלישי של השנה (לעומת 17 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד), בגין אי התאמה בין השיטה למדידת שוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים, לבין השיטה למדידת נכסי הבסיס בגין מכשירים אלה, כאמור לעיל.
 - ירידה בשיעור של 0.10 נקודות האחוז בברווז הפיננסי (מזה כ-0.13% נקודות האחוז, בגין הפערים במדידת התוצאות מעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמור לעיל).
 - ירידה בסך של כ-15 מיליון ש"ח בתרומת ה"הון הפעיל".
 - קיטון בסך של 10 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש אגרות חוב.
- פער הריבית הכולל בבנק בתשעת החודשים הראשונים של השנה הסתכם בשיעור של 2.53%, לעומת פער ריבית בשיעור של 2.45% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים לגבי התפתחות הרווח מפעילות מימון - בחתך מגזרי פעילות:

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר			
2010	2009	שינוי	
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
151	137	14	משקי בית
160	145	15	עסקים קטנים
107	79	28	בנקאות מסחרית
103	99	4	בנקאות עסקית
29	32	(3)	בנקאות פרטית
(47)	55	(102)	ניהול פיננסי
503	547	(44)	

ההפרשה לחובות מסופקים הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-84 מיליון ש"ח, בדומה לאשתקד.

להלן נתונים לגבי התפתחות ההפרשה לחובות מסופקים - בחתך מגזרי פעילות:

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר			
2010	2009	שינוי	
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
32	19	13	משקי בית
43	39	4	עסקים קטנים
11	8	3	בנקאות מסחרית
(2)	18	(20)	בנקאות עסקית
84	84	-	

שיעור ההפרשה לחובות מסופקים ביחס לאשראי לציבור (מאזני) הסתכם בתקופת הדוח בשיעור של 0.75%, לעומת 0.80% בתקופה המקבילה אשתקד ו-0.82% בכל שנת 2009.

ברבעון השלישי הסתכמה ההפרשה לחובות מסופקים בסך של 25 מיליון ש"ח לעומת 23 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהפרשות מוסבר, בעיקר, בעליה בשיעור של 8.7% בהפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

היתרה המצטברת של ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים הסתכמה ליום 30.9.2010 ב-63 מיליון ש"ח, והיא מהווה כ-0.31% מסיכון האשראי הכולל לציבור באותו מועד, לעומת 0.34% ביום 31.12.2009.

ההכנסות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-266 מיליון ש"ח, לעומת 300 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - ירידה בשיעור של 11.3%.

הירידה בהכנסות התפעוליות נובעת, בעיקר, מרווח בסך של כ-22 מיליון ש"ח, נטו, שנרשם אשתקד בגין עליה בשוויין ההוגן של היעודות לזכויות עובדים (בתקופת הדו"ח נכלל מרכיב זה בהוצאות השכר), ומירידה בסך 20 מיליון ש"ח בהכנסות ממימוש מניות ודיבידנד שנרשמו אשתקד, בגין חלקו של הבנק בהכנסות מדיבידנד וברווחי מימוש שזקף קונסורציום הבנקים (שעמו נמנה הבנק) בשל מימוש החזקותיו במניות חברת "בזק".

הירידה בהכנסות התפעוליות קוזה על ידי גידול בשיעור של 3.9% בהכנסות מעמלות תפעוליות.

ברבעון השלישי נרשמה ירידה בשיעור של 17.8% בהכנסות התפעוליות והאחרות, לסך של 88 מיליון ש"ח. הקיטון בהכנסות התפעוליות נובע הן מירידה בסך של 3 מיליון ש"ח, נטו, ברווחי היעודה לפיצויי פרישה והן מקיטון בסך 14 מיליון ש"ח בהכנסות מדיבידנדים ורווחים ממימוש השקעות במניות שנזקפו אשתקד, בגין חלקו של הבנק מדיבידנדים ומימוש החזקות ה"קונסורציום" במניות חברת "בזק", כאמור.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-541 מיליון ש"ח, לעומת 509 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 6.3%.

הגידול בהוצאות התפעוליות נובע ברובו מעליה בשיעור של 10.6% בהוצאות השכר, בעיקר עקב עדכון הפרשות לזכויות עובדים הנגזר מיישום הסכם השכר בבנק, ומעליה שוטפת במספר המשרות ותעריפי השכר.

בנוסף, נרשמה עליה בשיעור של 9.1% בהוצאות "אחזקה ופחת בניינים וציוד", עקב גידול שוטף בהוצאות אחזקת מבנים ועליה בהוצאות פחת על מחשבים, עקב השלמת פיתוחן והטמעתן של מהדורות מרכזיות בפרויקט "חידוש תשתיות המיחשוב" בחברה האם, ברבע האחרון של שנת 2009.

ברבעון השלישי של השנה נרשמה עליה בשיעור של 3.4% בהוצאות התפעוליות והאחרות לסך של 182 מיליון ש"ח.

ההפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של השנה ב-53 מיליון ש"ח, לעומת 99 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההפרשה למיסים ביחס לרווח מפעולות רגילות בתקופת הדוח הסתכם ב-36.8%, לעומת יחס בשיעור של 39.0% אשתקד. הירידה בשיעור המס האפקטיבי, נובעת מקיטון בשיעור של 0.6 נקודות האחוז בשיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק, ומירידה בהפרשות למיסים בגין שנים קודמות.

התפתחויות עיקריות בנכסים, בהתחייבויות ובהון

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים (במיליוני ש"ח):

שיעור השינוי (ב-%) לעומת					
31.12.2009	30.9.2009	31.12.2009	30.9.2009	30.9.2010	
3.6	3.0	21,807	21,927	22,591	סך כל המאזן
(21.8)	(22.9)	3,245	3,292	2,538	מזומנים ופקדונות בבנקים
10.4	10.9	4,111	4,093	4,540	ניירות ערך
7.7	6.3	13,848	14,031	14,916	אשראי לציבור
3.3	2.4	18,178	* 18,331	18,771	פקדונות הציבור
0.3	0.2	612	613	614	כתבי התחייבות נדחים

* סווג מחדש

סך המאזן של הבנק ליום 30.9.2010 הסתכם ב-22,591 מיליון ש"ח, המהווה עליה בשיעור של 3.6% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2009.

ההשקעות בניירות ערך בבנק ליום 30.9.10 הסתכמו ב-4,540 מיליון ש"ח, לעומת 4,111 מיליון ש"ח ביום 31.12.2009 - גידול בשיעור של 10.4%.

להלן נתונים לגבי התפתחות ההשקעות בניירות ערך - בחתך בסיסי הצמדה:

שיעור השינוי	31.12.2009	30.9.2010	
אחוזים	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
(5.3)	1,534	1,453	שקל לא צמוד
20.3	2,481	2,984	שקל צמוד למדד
12.0	75	84	מטבע חוץ (כולל צמוד מט"ח)
(9.5)	21	19	מניות
10.4	4,111	4,540	

הירידה שנרשמה ביתרת ניירות הערך במגזר השקלי הלא צמוד, נובעת מגידול שנרשם בתקופת הדוח בהשקעת העודפים שנצברו מפקדונות הציבור, בשימושי אשראי - על חשבון ההשקעות בניירות ערך.

הגידול ביתרת ניירות הערך במגזר הצמוד למדד נובע מהסטט שימושים למגזר זה, על רקע ציפיה לתשואה עודפת במגזר הצמוד למדד.

האשראי לציבור בבנק ליום 30.9.2010 הסתכם ב- 14,916 מיליון ש"ח, המהווה עליה בשיעור של 7.7% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2009.

להלן נתונים לגבי התפתחות האשראי לציבור - בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	31.12.2009	30.9.2010	
אחוזים	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
11.7	3,352	3,743	משקי בית
10.9	2,542	2,818	עסקים קטנים
1.9	3,103	3,162	בנקאות מסחרית
6.8	4,778	5,105	בנקאות עסקית
20.5	73	88	בנקאות פרטית
7.7	13,848	14,916	

פקדונות הציבור בבנק ליום 30.9.2010 הסתכמו ב- 18,771 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של 3.3% בהשוואה ליתרתם ביום 31.12.2009. להלן נתונים לגבי התפתחות פקדונות הציבור - בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	31.12.2009	30.9.2010	
אחוזים	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
4.1	4,898	5,099	משקי בית
8.2	1,447	1,565	עסקים קטנים
(3.6)	827	797	בנקאות מסחרית
16.6	2,297	2,678	בנקאות עסקית
(0.9)	8,709	8,632	בנקאות פרטית
3.3	18,178	18,771	

ההון העצמי של הבנק ליום 30.9.2010 הסתכם ב-1,834 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-8.2% בהשוואה ליתרתו ביום 31.12.2009. העליה בהון נובעת הן מהרווח השוטף שנרשם בתקופת הדוח, והן מגידול בסך של 18 מיליון ש"ח, נטו - שנרשם בערכה של הקרן ההונית מ"התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", הנגזרת מהירידות שנרשמו בתקופת הדוח בתשואות אגרות החוב הצמודות למדד ואגרות החוב הבלתי צמודות.

יחס ההון העצמי לסך המאזן ליום 30.9.2010 הסתכם ב-8.1%, לעומת 7.7% ביום 30.9.2009 ולעומת 7.8% ביום 31.12.2009.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 30.9.2010 (על פי כללי "באזל 2") - הסתכם בשיעור של 13.1% (31.12.2009) - 12.2% (*). יחס הלימות ההון על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 שהיתה בתוקף עד ליום 30.12.2009 (כללי "באזל 1"), הסתכם ליום 30.9.2010 בשיעור של 13.8%, (31.12.2009) - 13.1%). יחס זה עולה הן על השיעור המינימלי, שנקבע על ידי בנק ישראל (9%), והן על "רף המינימום" שנקבע על ידי דירקטוריון הבנק (בשיעור של 12%, על פי כללי "באזל 1").

יחס ההון ה"ראשוני" לרכיבי סיכון (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל) ליום 30.9.2010 - על פי כללי "באזל 2" מסתכם ב-10.8% (31.12.2009) - 10.4% (*).

יצוין בהקשר זה, כי ביום 30 ביוני 2010 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "מדיניות הון לתקופות ביניים", על רקע ההכרה העולמית המתגבשת בקרב גורמי הפיקוח הבנקאי בעולם, בדבר הצורך להעלות את רמת ההון ואיכותו במערכות הבנקאיות בעולם.

על פי ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לקבוע רף מינימלי ליחס "הון הליבה" (המוגדר כ"הון ראשוני", בניכוי מכשירי הון מורכבים שהוכרו כ"הון ראשוני") לרכיבי הסיכון שלהם, שלא יפחת מ-7.5% ולעמוד ביעד זה לא יאוחר מיום 31.12.2010. תאגיד בנקאי שיחס "הון הליבה" לרכיבי סיכון שלו, נופל מהיעד שנקבע, כאמור - נדרש לגבש תכנית עבודה לעמידה ביעד שנקבע ולהעבירה לפיקוח על הבנקים עד ליום 30.8.2010.

הבנק לא הנפיק "מכשירי הון מורכבים". לפיכך, יחס "הון הליבה" לרכיבי סיכון של הבנק ליום 30.9.2010 - על פי כללי "באזל 2" מסתכם ב-10.8% (31.12.2009) - 10.4% (*).

לתאריך המאזן מהווים כתבי ההתחייבות הנדחים (שניתן להכיר בהם כ"הון משני") - 17.4% בלבד מ"ההון הראשוני" של הבנק (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל), לעומת יחס מכסימלי בשיעור של 50% המותר על פי הוראות בנק ישראל.

כתבי ההתחייבות הנ"ל דורגו על ידי חברת "Standard & Poor - מעלות", (להלן: "חברת הדרוג") בדרוג "A+" (נמוך בדרגה אחת מדרוג המנפיק של הבנק) - בהתאם למתודולוגיה של חברת הדרוג הבינלאומית "Standard & Poor".

דרוג כתבי ההתחייבות עודכן לאחרונה על ידי "חברת הדרוג" ביום 24.1.2010 - (זהה לדרוג שניתן בעבר לכתבי ההתחייבות של הבנק).

יצוין בהקשר זה, כי בחודש אפריל 2010 הנפיק הבנק כתבי התחייבות נדחים לא סחירים (הון משני) בסך של 150 מיליון ש"ח. כתבי ההתחייבות הנ"ל דורגו על ידי "חברת הדרוג" בדרוג זהה לזה של יתר כתבי ההתחייבות של הבנק.

* סווג מחדש

4. מגזרי פעילות

א. כללי

על פי הכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל הוגדר "מגזר פעילות" כמרכיב בתאגיד הבנקאי שמתקיימים בו שלושה מאפיינים:

- המרכיב עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות.
- תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון, לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
- קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

בהתאם להגדרות אלו ולהנחיות בנק ישראל, סווגה פעילותו העסקית של הבנק ל-6 מגזרי פעילות עיקריים, כדלקמן:

מגזר משקי בית - מהווה תת מגזר של הבנקאות הקמעונאית וכולל את השרותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות הפרטיים של הבנק, שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 200 אלפי ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח. כמו כן נכללה במגזר זה פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדירור.

מגזר עסקים קטנים - מהווה אף הוא תת מגזר של הבנקאות הקמעונאית וכולל את השרותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על מיליון ש"ח.

מגזר בנקאות מסחרית - במסגרת זו נכללים שרותי בנקאות שמספק הבנק ללקוחותיו העסקיים בעלי היקף פעילות בינוני (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם עולה על מיליון ש"ח ואינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית.

מגזר בנקאות פרטית - במסגרת זו נכללים השרותים בתחומי הבנקאות ושוק ההון שמספק הבנק ללקוחותיו (יחידים ותאגידים), בעלי עושר פיננסי בינוני ומעלה (בדרך כלל לקוחות שהיקף חסכונותיהם והשקעותיהם עולה על 500 אלפי ש"ח).

מגזר בנקאות עסקית - במסגרת זו נכללים שרותי הבנקאות שמספק הבנק לתאגידים גדולים (שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 15 מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות- המטופלים על ידי החטיבה העסקית של הבנק. כן כולל המגזר את פעילות הבנק בתחום הנדל"ן (לרבות "לווי בניה").

מגזר ניהול פיננסי - במסגרת זו נכללת הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק (כגון: פעילות בתיק ניירות הערך של הבנק).

יצוין כי מאחר שהמבנה הארגוני של הבנק אינו חופף במלואו למגזרי הפעילות המדווחים, מבוססים נתוני הרווחיות, בשלב זה, על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד וינותח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

להלן תמצית הנתונים לגבי הרווח הנקי בבנק, בחתך מגזרי פעילות בתשעת החודשים הראשונים וברבע השלישי של שנת 2010 - בהשוואה לתקופות המקבילות אשתקד.

	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר			לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2010		שינוי	2009		שינוי
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
משקי בית	37	32	5	10	5	5
עסקים קטנים	38	32	6	11	9	2
בנקאות מסחרית	33	20	13	9	8	1
בנקאות עסקית	47	33	14	17	11	6
בנקאות פרטית	19	13	6	5	8	(3)
ניהול פיננסי	(53)	28	(81)	(21)	19	(40)
	121	158	(37)	31	60	(29)

ב. ניתוח התוצאות הכספיות של מגזרי הפעילות

(1) מגזר "משקי הבית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.
- באשר להשלכות האפשרויות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים", החל מיום 1 בינואר 2011 - ראה פרק 16 א' להלן, ובאור 16 ב' (3) בתמצית הדוחות הכספיים.

השרות וההפצה ללקוחות המגזר

במסגרת יישום מדיניות הבנק - הרואה במגזר זה יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק הוחלט על פתיחה של עד 6 סניפים נוספים במהלך שנה זו - מרביתם באזורים בעלי פוטנציאל גבוה למתן שרותי בנקאות למגזר "משקי בית".

בתקופת הדוח פתח הבנק 4 סניפים באזורים בעלי פוטנציאל למתן שירותים בנקאיים ללקוחות המשתייכים למגזר זה. לאחר תאריך המאזן פתח הבנק סניף נוסף.

נתונים לגבי תת מגזר "הלוואות לדיור"

היקף ההלוואות לדיור שבוצעו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 הסתכם בכ-454 מיליון ש"ח, מזה כ-38 מיליון ש"ח בגין הלוואות שמוחזרו (בתקופה המקבילה אשתקד כ-361 מיליון ש"ח, וכ-30 מיליון ש"ח, בהתאמה).

(1) מגזר "משקי הבית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר "משקי בית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר								
2009				2010				
סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	
100	1	64	35	120	1	54	65	רווח מפעילות מימון
37	-	(55)	92	31	-	(45)	76	- מחיצוניים
137	1	9	127	151	1	9	141	- בין מגזרי
110	9	3	98	109	9	2	98	הכנסות תפעוליות ואחרות
247	10	12	225	260	10	11	239	סך ההכנסות
19	-	-	19	32	-	-	32	הפרשה לחובות מסופקים
32	(2)	3	31	26	(2)	2	26	רווח נקי (הפסד) מפעולות רגילות
-	-	-	-	11	11	-	-	רווח מפעולות בלתי רגילות
32	(2)	3	31	37	9	2	26	רווח נקי (הפסד)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים
29	-	28	1	38	1	23	14
14	-	(26)	40	17	-	(20)	37
43	-	2	41	55	1	3	51
34	-	2	32	38	3	1	34
77	-	4	73	93	4	4	85
6	-	-	6	13	-	-	13
5	(3)	-	8	10	(1)	1	10

רווח מפעילות מימון

- מחיצוניים

- בין מגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות

סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי (הפסד)

ההכנסות במגזר "משקי בית" הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של 260 מיליון ש"ח, לעומת 247 מיליון ש"ח אשתקד, המהווה עליה בשיעור של 5.2%. העליה נובעת מגידול בשיעור של 10.2% ברווח מפעילות מימון (בעיקר עקב עליה ברווחים מפעילות באשראי).

בסיכום תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 נרשם במגזר זה רווח בסך 37 מיליון ש"ח, לעומת 32 מיליון ש"ח אשתקד - גידול בשיעור של 15.6%. העליה ברווח הנקי נובעת מהגידול בהכנסות, כאמור ומרווח מפעולות בלתי רגילות בסך 11 מיליון ש"ח, המהווה את חלקו של המגזר ברווח שנזקף בתקופת הדוח, בגין מימוש יתרת פעילות קופות הגמל של הבנק (ראה גם פרק 11 א' להלן). השפעת גורמים אלו קוזזה על ידי גידול בסך של 13 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים.

(2) מגזר "עסקים קטנים"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.
- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים", החל מיום 1 בינואר 2011 - ראה פרק 16 א' להלן, ובאור 11 ב' (3) בתמצית הדוחות הכספיים.

התפתחויות בשווקים של המגזר

במסגרת הצעדים שננקטו בשנים 2008 ו-2009 במטרה לבלום את ההאטה הכלכלית במשק - הקימה הממשלה קרן למתן הלוואות לעסקים כינוניים (שהכנסותיהם השנתיות נעות בין 22 מיליון ש"ח, ל-100 מיליון ש"ח). ההלוואות תינתנה בערבות מדינה (בשיעור של 70% ובתנאי שהסכום הכולל של השתתפות המדינה לא יעלה על 20% מסך ההלוואות שניתנו באמצעות הקרן). בהמשך להחלטה זו פרסם החשב הכללי במשרד האוצר בחודש ינואר 2009, מכרז בין בנקאי למתן הלוואות באמצעות הקרן, בהיקף מכסימלי של 1.3 מיליארד ש"ח. הבנק השתתף במכרז, ונבחר כבנק המממן העיקרי של הקרן (בהיקף הלוואות מכסימלי בסך 600 מיליון ש"ח). עד כה אושרו על ידי הבנק הלוואות באמצעות הקרן בהיקף של כ-350 מיליון ש"ח.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר "עסקים קטנים" - כחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר							
2010				2009			
בנקאות ופיננסים	משכנתאות מסחריות	שוק ההון	סך הכל	בנקאות ופיננסים	משכנתאות מסחריות	שוק ההון	סך הכל
154	13	-	167	136	13	-	149
-	(7)	-	(7)	6	(10)	-	(4)
154	6	-	160	142	3	-	145
76	-	2	78	82	-	2	84
230	6	2	238	224	3	2	229
44	(1)	-	43	39	-	-	39
29	3	(2)	30	33	1	(2)	32
-	-	8	8	-	-	-	-
29	3	6	38	33	1	(2)	32

רווח מפעילות מימון

- מחיצוניים

- בין מגזרי

הכנסות תפעוליות

ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות

מסופקים

רווח נקי (הפסד)

מפעולות רגילות

רווח מפעולות בלתי

רגילות

רווח נקי (הפסד)

(2) מגזר "עסקים קטנים" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר

2009				2010				
סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
								רווח מפעילות מימון
49	-	6	43	52	-	5	47	- מחיצוניים
1	-	(5)	6	1	-	(3)	4	- בין מגזרי
50	-	1	49	53	-	2	51	
								הכנסות תפעוליות ואחרות
27	-	-	27	25	-	-	25	
77	-	1	76	78	-	2	76	סך ההכנסות
								הפרשה לחובות מסופקים
14	-	-	14	11	-	(1)	12	
								רווח נקי (הפסד)
9	(1)	-	10	11	(1)	2	10	

ההכנסות במגזר "עסקים קטנים" הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של 238 מיליון ש"ח, לעומת 229 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 3.9%. העליה בהכנסות נובעת, בעיקר, מגידול בשיעור של 10.3% ברווח מפעילות מימון, עקב שיפור במרווחי האשראי.

בסיכום תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 נרשם במגזר זה רווח בסך 38 מיליון ש"ח, לעומת 32 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - המהווה עליה בשיעור של 18.7%. הגידול ברווח הנקי, נובע הן מהעליה בהכנסות כאמור, והן מזקיפת רווח מפעולות בלתי רגילות בסך 8 מיליון ש"ח, המהווה את חלקו של המגזר ברווח ממימוש יתרת פעילות קופות הגמל שנזקף בתקופת הדו"ח (ראה גם פרק 11 א' להלן). הגידול ברווח קוזז בעליה של 4 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים.

(3) מגזר ה"בנקאות המסחרית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.
- באשר להשלכות האפשרויות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים" - ראה פרק 16 א' להלן, ובאור 1 ב' (3) בתמצית הדוחות הכספיים.

(3) מגזר ה"בנקאות המסחרית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר ה"בנקאות המסחרית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים
109	-	18	91	145	-	6	139
(30)	-	(12)	(18)	(38)	-	(3)	(35)
79	-	6	73	107	-	3	104
32	1	-	31	29	1	-	28
111	1	6	104	136	1	3	132
8	-	1	7	11	-	(1)	12
20	-	3	17	31	-	2	29
-	-	-	-	2	2	-	-
20	-	3	17	33	2	2	29

רווח מפעילות מימון

- מחיצוניים

- בין מגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי מפעולות רגילות

רווח מפעולות בלתי רגילות

רווח נקי

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים
38	-	8	30	45	-	3	42
(13)	-	(6)	(7)	(8)	-	(2)	(6)
25	-	2	23	37	-	1	36
10	1	-	9	11	-	-	11
35	1	2	32	48	-	1	47
(1)	-	-	(1)	7	-	1	6
8	-	2	6	9	-	(1)	10

רווח מפעילות מימון

- מחיצוניים

- בין מגזרי

הכנסות תפעוליות ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי (הפסד)

(3) מגזר ה"בנקאות המסחרית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

ההכנסות במגזר "בנקאות מסחרית" הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של 136 מיליון ש"ח לעומת 111 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 22.5%. העליה בהכנסות נובעת מגידול בשיעור של 35.4% ברווח מפעילות מימון, הן עקב גידול בפעילות והן עקב שיפור במרווחי האשראי.

בסיכום תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, נרשם במגזר זה רווח בסך 33 מיליון ש"ח, לעומת 20 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, המהווה עליה בשיעור של 65%. העליה ברווח הנקי, נובעת מהגידול בהכנסות, כאמור, ומרווח מפעולות בלתי רגילות בסך 2 מיליון ש"ח המהווה את חלקו של המגזר ברווח ממימוש יתרת פעילות קופות הגמל של הבנק שנזקק בתקופת הדו"ח (ראה גם פרק 11 א' להלן).

(4) מגזר ה"בנקאות העסקית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות האפשריות של ההוראות החדשות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים" - ראה פרק 16 א' להלן, ובאור 1 ב' (3) בתמצית הדוחות הכספיים.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר ה"בנקאות העסקית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים
רווח מפעילות מימון							
168	-	63	105	133	-	61	72
(69)	-	(29)	(40)	(30)	-	(24)	(6)
99	-	34	65	103	-	37	66
הכנסות תפעוליות ואחרות							
20	2	6	12	17	3	6	8
119	2	40	77	120	3	43	74
הפרשה לחובות מסופקים							
18	-	(1)	19	(2)	-	(6)	4
רווח נקי מפעולות רגילות							
33	1	16	16	46	1	21	24
רווח מפעולות בלתי רגילות							
-	-	-	-	1	1	-	-
33	1	16	16	47	2	21	24

(4) מגזר ה"בנקאות העסקית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים
רווח מפעילות מימון							
66	-	25	41	53	-	25	28
(32)	-	(13)	(19)	(20)	-	(11)	(9)
34	-	12	22	33	-	14	19
הכנסות תפעוליות ואחרות							
7	1	2	4	4	1	1	2
41	1	14	26	37	1	15	21
הפרשה לחובות מסופקים							
4	-	-	4	(6)	-	(7)	1
11	1	4	6	17	-	11	6

ההכנסות במגזר "בנקאות עסקית" הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של 120 מיליון ש"ח, לעומת 119 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 0.8%. העליה בהכנסות נובעת, בעיקר, מגידול בשיעור של 4.0% שנרשם ברווח מפעילות מימון ומוסברת בעיקר, בעליה בהכנסות מימון אחרות.

בסיכום תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, נרשם במגזר זה רווח בסך של 47 מיליון ש"ח, לעומת 33 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד - עליה בשיעור של 42.4%. הגידול ברווח הנקי נובע הן מהגידול בהכנסות, כאמור - והן מירידה בסך של 20 מיליון ש"ח בהפרשות לחובות מסופקים.

(5) מגזר ה"בנקאות הפרטית"

מגבלות חקיקה, תקינה ופיקוח החלות על המגזר

- באשר להשלכות ה"רפורמה בשוק ההון" - ראה פרק 11 להלן.

(5) מגזר ה"בנקאות הפרטית" (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות במגזר ה"בנקאות הפרטית" - בחתך מוצרים עיקריים (במיליוני ש"ח):

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2010			2009		
בנקאות ופיננסים	שוק ההון	סך הכל	בנקאות ופיננסים	שוק ההון	סך הכל
(102)	1	(101)	(128)	1	(127)
130	-	130	159	-	159
28	1	29	31	1	32
17	16	33	16	17	33
45	17	62	47	18	65
-	-	-	-	-	-
9	3	12	11	2	13
-	7	7	-	-	-
9	10	19	11	2	13

רווח מפעילות מימון
- מחיצוניים
- בין מגזרי
הכנסות תפעוליות ואחרות
סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
רווח נקי מפעולות רגילות
רווח מפעולות בלתי רגילות
רווח נקי

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר					
2010			2009		
בנקאות ופיננסים	שוק ההון	סך הכל	בנקאות ופיננסים	שוק ההון	סך הכל
(43)	-	(43)	(54)	-	(54)
53	-	53	66	-	66
10	-	10	12	-	12
5	5	10	5	10	15
15	5	20	17	10	27
-	-	-	-	-	-
3	2	5	4	4	8

רווח מפעילות מימון
- מחיצוניים
- בין מגזרי
הכנסות תפעוליות ואחרות
סך ההכנסות הפרשה לחובות מסופקים
רווח נקי

ההכנסות במגזר "בנקאות פרטית" הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של 62 מיליון ש"ח, לעומת 65 מיליון ש"ח אשתקד - המהווה ירידה בשיעור של 4.6%, בעיקר עקב קיטון בשיעור של 9.4% ברווח מפעילות מימון, המוסבר על ידי ירידה ברווח מפעילות בפקדונות.

בסיכום תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, נרשם במגזר זה רווח בסך של 19 מיליון ש"ח - לעומת 13 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של 46.1%. העליה ברווח הנקי נובעת מרווח מפעולות בלתי רגילות בסך 7 מיליון ש"ח, המהווה את חלקו של המגזר ברווח ממימוש יתרת פעילות קופות הגמל של הבנק שנזקק בתקופת הדוח (ראה גם פרק 11 א' להלן).

(6) מגזר "ניהול הפיננסי"

ההפסד במגזר הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של 53 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך 28 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בתוצאות הכספיות במגזר זה נגרמה, בעיקר, מקיטון בסך של 102 מיליון ש"ח בתוצאות מפעילות מימון, הנובעת בעיקר מהגורמים הבאים:

- ירידה בסך של כ-19 מיליון ש"ח בתרומת ה"הון הפעיל", עקב ירידה ברווחים מהפרשי הצמדה והפרשי שער.
- קיטון בסך של כ-36 מיליון ש"ח ברווחים ממימוש אגרות החוב.
- ירידה בסך 21 מיליון ש"ח בהכנסות מימון אחרות.
- ירידה בסך 5 מיליון ש"ח בשווי ההוגן של "אופציות גלומות".
- ירידה בסך של 12 מיליון ש"ח ברווחים מהפעילות הפיננסית שאינה משויכת לציבור (בעיקר עקב ירידה בתשואות של תיק אגרות החוב של הבנק).

ג. פעילות במוצרים

המידע הכלול בפרק זה מפרט את תוצאות הפעילות של הבנק בחתך מוצרים מסוימים ומהווה מידע משלים - לתוצאות הפעילות בחתך מגזרי פעילות. המידע המפורט להלן מתייחס לפעילות ב"שוק ההון" וב"משכנתאות".

(1) "שוק ההון"

- באשר לתאור פעילות הבנק ב"שוק ההון" - ראה פרק 10 להלן.
- באשר להשלכות "הרפורמה בשוק ההון" על התוצאות הכספיות של הבנק - ראה פרק 11 להלן.

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות ב"שוק ההון" - בחתך מגזרי פעילות (במיליוני ש"ח):

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2010						
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל	
1	-	-	-	1	2	רווח מפעילות מימון
-	-	-	-	-	-	- מחיצוניים
1	-	-	-	1	2	- בין מגזרי
9	2	1	3	16	31	הכנסות תפעוליות ואחרות
10	2	1	3	17	33	סך ההכנסות
(2)	(2)	-	1	3	-	רווח נקי (הפסד) מפעולות רגילות
11	8	2	1	7	29	רווח מפעולות בלתי רגילות
9	6	2	2	10	29	רווח נקי

ג. פעילות במוצרים (המשך)

(1) "שוק ההון" (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2009

משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
רווח מפעילות מימון					
1	-	-	-	1	2
- מחיצוניים	-	-	-	-	-
- בין מגזרי	-	-	-	-	-
1	-	-	-	1	2
הכנסות תפעוליות ואחרות	9	2	1	2	31
סך ההכנסות	10	2	1	2	33
רווח נקי (הפסד)	(2)	(2)	-	1	(1)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2010

משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
רווח מפעילות מימון					
1	-	-	-	-	1
- מחיצוניים	-	-	-	-	-
- בין מגזרי	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1
הכנסות תפעוליות ואחרות	3	-	-	1	5
סך ההכנסות	4	-	-	1	5
רווח נקי (הפסד)	(1)	(1)	-	-	2

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2009

משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
רווח מפעילות מימון					
-	-	-	-	-	-
- מחיצוניים	-	-	-	-	-
- בין מגזרי	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
הכנסות תפעוליות ואחרות	-	-	1	10	12
סך ההכנסות	-	-	1	10	12
רווח נקי (הפסד)	(3)	(1)	-	1	4

ג. פעילות במוצרים (המשך)

(2) משכנתאות

פעילות הבנק כוללת מתן "הלוואות לדיור" (ללקוחותיו הפרטיים) ו"משכנתאות מסחריות" (ללקוחות העסקיים הקטנים וללקוחות המסחריים). השירות והתמיכה המקצועית בתחומים אלו ניתנים על ידי מערך המשכנתאות - הכפוף לחטיבה "לבנקאות קמעונאית".

תמצית התוצאות הכספיות

להלן נתונים לגבי התפתחות התוצאות העסקיות בתחום "המשכנתאות" - בחתך מגזרי פעילות (במיליוני ש"ח):

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר							
2010				2009			
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך הכל	משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך הכל
רווח מפעילות מימון							
54	13	6	73	64	13	18	95
(45)	(7)	(3)	(55)	(55)	(10)	(12)	(77)
9	6	3	18	9	3	6	18
הכנסות תפעוליות ואחרות							
2	-	-	2	3	-	-	3
11	6	3	20	12	3	6	21
-	(1)	(1)	(2)	-	-	1	1
2	3	2	7	3	1	3	7
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר							
2010				2009			
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך הכל	משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך הכל
רווח מפעילות מימון							
23	5	3	31	28	6	8	42
(20)	(3)	(2)	(25)	(26)	(5)	(6)	(37)
3	2	1	6	2	1	2	5
הכנסות תפעוליות ואחרות							
1	-	-	1	2	-	-	2
4	2	1	7	4	1	2	7
-	(1)	1	-	-	-	-	-
1	2	(1)	2	-	-	2	2

5. מצב הנזילות ומדיניות גיוס המקורות

כללי

על רקע המדיניות המוניטרית שנוהלה על ידי בנק ישראל במרבית שנת 2009 (במטרה לבלום את מגמות ההאטה שהסתמנו במשק החל במחצית השנייה של שנת 2008, בעקבות המשבר הפיננסי והריאלי בעולם), נרשמה התאוששות מרשימה בשוק ההון שלוותה בהרחבת הפעילות במשק ובהאצת קצב האינפלציה. לאור מגמות אלו, החל בנק ישראל ליישם החל מהרבעון הרביעי של שנת 2009 ובמהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, מדיניות מוניטרית מצמצמת.

להלן נתונים לגבי האינדיקטורים הכלכליים שאפיינו את תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010:

- רמת אינפלציה נמוכה, שהסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בשיעור של 1.9% - מתחת ליעד האינפלציה השנתי שנקבע על ידי הממשלה.
- מגמה מעורבת בשיעור השינוי של שער החליפין של השקל מול מרבית המטבעות הזרים - שהתבטאה בהתחזקות בשיעור של עד כ-8% שנרשמה בשער השקל לעומת הדולר של ארה"ב והמטבעות האירופאיים, מחד - ובירידה בשיעור של עד כ-7%, לעומת מטבעות עיקריים אחרים, מאידך.
- עליה של 0.75 נקודות האחוז בשיעור הריבית במרכז המוניטרי של בנק ישראל, כפועל יוצא מיישום המדיניות המוניטרית המצמצמת שננקטה על ידי בנק ישראל (במטרה למתן את קצב עליית המחירים במשק). בסוף תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 הסתכם שיעור הריבית במרכז המוניטרי בשיעור של 1.75%, לעומת 1.0% בסוף שנת 2009.
- ירידה חדה בהיקף ההנפקות של אגרות חוב על ידי ממשלת ישראל: בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 הנפיקה המדינה אגרות חוב, נטו, בסך של כ-2 מיליארד ש"ח בלבד, לעומת גיוס בסך של כ-37 מיליארד ש"ח שנרשם בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בהיקף ההנפקות נובעת מגידול בהכנסות המדינה ממסים, על רקע התאוששות שנרשמה בפעילות הכלכלית במשק.
- עליה בציפיות האינפלציה של הציבור - שהסתכמו בסוף חודש ספטמבר 2010 בשיעור של 2.9%, לעומת כ-2.5% בתחילת השנה.

הבנק

מדיניות גיוס המקורות בבנק מכוונת ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים ורווחיים לאורך זמן. מקור המימון העיקרי לפעילות הבנק הינו ציבור הלקוחות בסניפי הבנק השונים הפרוסים בכל רחבי הארץ וכוללים לקוחות מסחריים ועסקיים, מלכ"רים, לקוחות קמעונאיים ומשקי בית.

פקדונות - הבנק פועל להרחבת בסיס הלקוחות הבינוניים והקטנים - במטרה ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, בין היתר באמצעות העמקת הפעילות עם חוסכים בהפקדות חודשיות, פעילות התורמת לקשר ארוך טווח עם הלקוח ולתזרים שוטף של הפקדות בתכניות חסכון.

היקף פקדונות הציבור ליום 30.9.2010 הסתכם ב-18,771 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-3.3% מתחילת השנה. מניתוח השינויים בפקדונות הציבור בחתך מגזרי הצמדה עולה, כי הגידול נובע, בעיקר, מעליה בשיעור של 10.1% בפקדונות לזמן קצוב במגזר הלא צמוד, שקוזה על ידי ירידה בשיעור של 11.6% ביתרות הפקדונות לפי דרישה.

כתבי התחייבות נדחים - במסגרת המדיניות לגיוון תמהיל המקורות ולשיפור יחס הלימות ההון שלו, מגייס הבנק מעת לעת גם כתבי התחייבות נדחים. היקף כתבי ההתחייבות הנדחים ליום 30.9.2010 מסתכם ב-614 מיליון ש"ח (31.12.2009 - 612 מיליון ש"ח). בתקופת הדוח הנפיק הבנק כתבי התחייבות נדחים בלתי סחירים, המהווים הון משני, בסך של 150 מיליון ש"ח. כתבי ההתחייבות דורגו על ידי חברת "מעלות - S&P" (להלן: "חברת הדרוג"), בדרוג "A+", הנמוך בדרגה אחת מהדרוג שנקבע ליתר ההתחייבויות של הבנק ("AA-"). הפער בדרוג נגזר ממתודולוגיית הדרוג של חברת הדרוג הבינלאומית "S&P" (חברת האם של "מעלות S&P") - לפיה יפחת דרוג כתבי ההתחייבות הנדחים בדרגה אחת מתחת לדרוג המנפיק.

דרוג כתבי ההתחייבות עודכן על ידי חברת מעלות לאחרונה ביום 24.1.2010. לאור החשש שהמשבר הפיננסי העולמי עלול לפגוע בעתיד בתוצאות העסקיות של המערכת הבנקאית בישראל - החליטה חברת הדרוג להותיר על כנו את "אופק הדרוג" של הבנק, שנקבע על ידה בשנת 2009 (במקביל למרבית הבנקים בישראל), בסווג "שילי".

היבט נוסף במדיניות גיוס המקורות - הינו ניהול סיכון הנזילות בבנק. במסגרת זו, ועל רקע התנודתיות שנרשמה במגמות במשק בכלל, ובתחום הבנקאות בפרט (ראה פרק 7 ב' להלן) - מיישם הבנק מדיניות שנועדה לשפר את יחסי הנזילות בבנק.

שיעור הנכסים הנזילים בבנק (מזומנים, פקדונות בבנקים לתקופה של עד שלושה חודשים וניירות ערך סחירים) מכלל הנכסים בבנק, ליום 30.9.2010 - הסתכם בכ-27.2%, לעומת כ-29.3% ביום 31.12.2009. הבנק מודד באופן שוטף פרמטרים שונים המשמשים להערכת מדדי הנזילות השונים - בין היתר, באמצעות מודלים שפותחו בבנק.

6. מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

1. כללי

הדוחות הכספיים של הבנק לתקופת הדוח ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם פורט בבאור 1 לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2009 ובבאור 1 בדוחות הכספיים לתקופת הדוח - תוך התאמות לכללי דוח מקובלים לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים. יישומם של כללי חשבונאות אלו על ידי הנהלת הבנק בעת עריכת הדוחות הכספיים, דורש לעיתים שימוש בהנחות, הערכות ואומדנים שונים, שחלקם כרוך במידה רבה של אי ודאות או רגישות למשתנים שונים. אומדנים והערכות מסוג זה שהשתנו עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים".

סקירה תמציתית של ההערכות והאומדנים בנושאים חשבונאיים קריטיים, נכללה בדיון וחשבון של הבנק לשנת 2009. כללי החשבונאות שיושמו בעריכת תמצית הדוחות הכספיים לתקופת הדוח, אינם כוללים אומדנים והערכות ב"נושאים קריטיים" מעבר לנושאים שפורטו בדוחות הבנק לשנת 2009, כאמור.

2. הצגת מכשירים פיננסיים על פי שוויים ההוגן

כאמור בדוחות הבנק לשנת 2009, נמדדים המכשירים הנגזרים וההשקעות בניירות ערך על פי שוויים ההוגן.

מרבית המכשירים הנגזרים וחלק מניירות הערך - אינם נסחרים בשוק פעיל. לפיכך, מוערך שוויים ההוגן של מכשירים אלו בעזרת מודלים או הערכות שווי של מומחים. הערכות אלו חשופות לשיקול דעת סובייקטיבי ולתנודות ניכרות ולפיכך נחשבות ל"אומדנים בנושאים קריטיים".

להלן התפלגות יתרות המכשירים הפיננסיים הנמדדים על בסיס שווים ההון - בחתך המודל ששימש לקביעת השווי ההון:

(1) מכשירים נגזרים

31.12.2009	30.9.2010	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(112)	(159)	לפי מודל פנימי - הון תזרימי מזומנים
9	8	- מודל B&S
(103)	(151)	

(2) ניירות ערך זמינים למכירה**

31.12.2009	30.9.2010	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
3,832	4,272	לפי מחירים מצוטטים בשוק פעיל
* 176	167	לפי הערכת שווי של מומחה
* 6	6	אחר (מבוסס על השווי המאזני)
4,014	4,445	

* סווג מחדש.

7. מדיניות ניהול הסיכונים

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים - כרוכה בנטילת וניהול סיכונים שהעיקריים שבהם הם: סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכוני נזילות. תהליך ניהול הסיכונים כולל: הגדרת הסיכונים, מדידתם וקביעת מגבלות לחשיפה לסוגי הסיכונים השונים.

במסגרת ניהול הסיכונים השוטף מתבסס הבנק על תחזיות והערכות להתפתחויות שוטפות בתחומי: אינפלציה, שינוי שער חליפין, שינוי ריבית ומגמות כלכליות בענפי המשק השונים.

א. סיכוני אשראי

סיכון האשראי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שהצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בהתחייבויותיו (באופן חלקי או מלא).

ככלל, הבנק רואה את עצמו כ"בנק אוניברסלי" המשרת את כל מגזרי הפעילות בתחום מתן האשראי - לרבות: עסקי, מסחרי וקמעונאי. עם זאת, לאור הנסיון וההתמחות שצבר הבנק במהלך השנים, הושם דגש בשנים האחרונות על התמקדות הבנק בפלחי אוכלוסיה השייכים למגזר הקמעונאי (משקי בית, שכירים, עסקים קטנים).

מדיניות הטיפול בסיכוני האשראי בבנק מתבטאת בפיזור תיק האשראי - על מנת להקטין את הסיכון הגלום בו, ולצורך ניהול סיכונים מבוקר. פיזור תיק האשראי נבחן במספר היבטים, כגון: מספר הלוואים, פיזור בין ענפי המשק השונים ופיזור גיאוגרפי.

הקצאת האשראי בין ענפי המשק השונים, נבחנת (מעבר להיבט ריכוזיות האשראי) על סמך ההתפתחויות הכלכליות הצפויות במצב המשק בכלל ובאזורים ספציפיים בפרט. לפרטים נוספים באשר להשלכות המשבר הכלכלי העולמי על מדיניות ותהליכי מתן האשראי בבנק - ראה הרחבה בנושא זה להלן.

מעריך ניהול האשראי בבנק כולל פונקציות ניהול מדורגות - כמפורט להלן, וכן מערכי בקרה, פיקוח וביקורת על תהליכי מתן האשראי, התפעול והמעקב אחרי ההתפתחויות באשראי.

האורגנים המופקדים על הפיקוח וניהול האשראי בבנק, כוללים את הגופים הבאים:

- דירקטוריון הבנק.
- ועדת אשראים של הדירקטוריון.
- ועדת אשראי (הנהלה), בראשות מנכ"ל הבנק.
- ועדות אשראי חטיבתיות - בראשות מנהלי החטיבות: החטיבה העסקית והחטיבה לבנקאות קמעונאית.
- ועדות אשראי אזוריות ומנהלי האזורים בבנק.
- מנהלי הסניפים בבנק.

בנוסף, כולל מערך ניהול סיכון האשראי שתי יחידות לטיפול בחובות בעייתיים:

- יחידה "לאשראים מיוחדים", הפועלת בבנק החל מיום 1 בינואר 2007. היחידה פועלת במסגרת החטיבה העסקית בבנק, ומטפלת בניהול וגביית אשראים בעייתיים - שחבות כל אחד מהם עולה על 4 מיליון ש"ח.
- מערך לטיפול בחובות בעייתיים בחטיבה לבנקאות קמעונאית. המערך החל לפעול ביום 20.11.2008 ועוסק בסווג, הסדרה, גביה ומדידת הפרשות להפסדי אשראי של לקוחות בעייתיים - שהחבות של כל אחד מהם אינה עולה על 4 מיליון ש"ח (ושל קבוצת לקוחות שחבותה אינה עולה על 7 מיליון ש"ח).

מערכות הפיקוח והבקרה לגבי תהליכי מתן אשראי, התפעול והמעקב לגבי ההתפתחויות בו, כוללות:

- כלכלנים ובקרי אשראי במנהלות האזור ובחטיבות האשראי.
- יחידת פיקוח ובקרה העוסקת באיתור וזיהוי התפתחות סממנים בעייתיים בקרב לוויו הבנק - בשלבים מוקדמים ככל האפשר.
- יחידת בקרה במטה החטיבה לבנקאות קמעונאית המפקחת על פעילות הסניפים ומנהלות האזור.
- ביקורות פנים שוטפות בסניפים הנערכות על ידי אגף הביקורת הפנימית.

תהליכי ניהול סיכון האשראי בבנק מבוססים על נהלי אשראי מפורטים המגדירים את תהליך מתן האשראי, תדירות חידוש מסגרות האשראי, מדיניות הבטחונות, תהליכי התפעול והבקרה על האשראי שניתן - לרבות טיפול שוטף בחריגות אשראי, וסווג חובות בעייתיים.

הבנק נעזר לצורך ניהול סיכון האשראי בכלים ממוחשבים הכוללים:

- מערכת לדרוג לווים, המבוססת על מודלים לדרוג לווים שפותחו בבנק - באמצעותה מדורגים לקוחות הבנק בעלי אשראי העולה על 400 אלפי ש"ח. הערכת רמת הסיכון של הלווה, במודלים האמורים, מבוססת על כושר ההחזר של הלווה ועל מבנה ורמת כיסוי הבטחונות לאשראי. המודלים מושתתים הן על פרמטרים כלכליים וניהוליים והן על הערכות ספציפיות לגבי כל לווה ולווה, בהתבסס על הנסיון שנצבר לגביהם בתקופת פעילותם בבנק.
- מערכת ממוחשבת "תומכת החלטה" לדרוג לווים פרטיים ("Credit Scoring")
- מערכת לפילוח האשראי בבנק כחתך ענפי משק ובחתך מדרגות לווים.

- מערכת "אורות אדומים" לקבלת התראות על קשיים פוטנציאליים במצבם העסקי של לקוחות הבנק.
- מערכת לדווח על חשיפות אשראי "גדולות" וחשיפות אשראי "גדולות מאד".
- מערכת לדווח על סיכון אשראי במטבע חוץ.
- מערכת לדווח על אשראי שניתן לענף הבניה.
- מערכת למעקב אחרי חריגות אשראי בחשבונות עובר ושכ.
- מערכת לניהול ודווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, המשיך הבנק להגביר את הפיקוח והבקרה על לקוחות הבנק הפועלים בענפי הבניה (לרבות קבלני ביצוע), ההובלה (לרבות הובלה ימית), התיירות, החקלאות, הטכסטיל ושירותי ההסעדה. כן הודק המעקב והפיקוח על לקוחות הפועלים בחו"ל (בעיקר בענף הנדל"ן) - שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון (ראה הרחבה להלן). במידת הצורך, פועל הבנק במגמה להקטין את חשיפת האשראי ללקוחות ספציפיים המשתייכים לענפים הנ"ל, בדרך של הקטנת מסגרות ויתרות אשראי ללווים אלו ו/או באמצעות קבלת בטחונות נוספים. לפרטים נוספים לגבי הערכות הבנק בתחום האשראי על רקע המשבר הפיננסי והכלכלי בעולם - ראה להלן.

להלן התפתחות החובות הבעייתיים בהתאם לסווגים שנקבעו בהוראות בנק ישראל:

30 בספטמבר	30 בספטמבר	31 בדצמבר
2010	2009	2009
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
חובות בעייתיים ¹ :		
335	395	378
שאינם נושאים הכנסה		
47	67	113
שאורגנו מחדש ²		
9	60	-
מיועדים לארגון מחדש ³		
158	71	100
כפיגור זמני		
454	439	420
בהשגחה מיוחדת ⁴		
1,003	1,032	1,011
סה"כ אשראי מאזני ללווים בעייתיים ¹		
97	127	110
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים בעייתיים ^{5,1}		
-	3	-
אג"ח של לווים בעייתיים		
1,100	1,162	1,121
סיכון אשראי כולל בגין לווים בעייתיים ¹		

- 1 לא כולל חובות בעייתיים המכוסים על ידי בטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים (הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313).
- 2 אשראי שאורגן מחדש במהלך השנה השוטפת וכן אשראי שאורגן מחדש בשנים קודמות עם ויתור על הכנסות.
- 3 אשראי ללווים אשר לגבי קיימת החלטה של הנהלת הבנק על ארגון מחדש, אך הארגון מחדש טרם בוצע בפועל.
- 4 האשראי בהשגחה מיוחדת ליום 30.9.2010 כולל חובות (למעט אשראי לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור) בגינם קיימת הפרשה ספציפית בסך 9 מיליוני ש"ח ואשראי לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור בסך 4 מיליוני ש"ח (30.9.2009: 31 מיליוני ש"ח ו-5 מיליוני ש"ח בהתאמה; 31.12.2009: 19 מיליוני ש"ח ו-4 מיליוני ש"ח בהתאמה).
- 5 כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, למעט בגין ערבויות שנתן לווה להבטחת חבות של צד שלישי.

• גילוי כמותי לסיכון האשראי -

(1) להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי ברוטו לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי:

31.12.2009		30.9.2010		
יתרות לסוף השנה	יתרות ממוצעות ⁽¹⁾	יתרות לסוף התקופה	יתרות ממוצעות ⁽¹⁾	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
17,115	16,877	17,144	17,164	הלוואות*
3,572	3,996	4,168	4,428	אגרות חוב
64	59	88	105	נגזרים O.T.C. ⁽²⁾
6,075	5,490	5,637	5,737	סיכון אשראי אחר ⁽³⁾
867	845	887	898	אחרים ⁽⁴⁾
27,693	27,267	27,924	28,332	

(1) הממוצע חושב על פי היתרות בסופי רבעון.

(2) סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).

(3) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. חשיפות לסיכון אשראי חוץ מאזניות מוצגות לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(4) כולל בעיקר: מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

* לרבות פקדונות בבנקים

(2) מידע לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך הצד הנגדי לאשראי.

30.9.2010						
הלוואות	אגרות חוב	נגזרים ⁽¹⁾	סיכון אשראי אחר ⁽²⁾	אחרים ⁽³⁾	סך הכל	סוג הישות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
807	3,542	-	-	-	4,349	ריבונויות
82	129	19	28	-	258	סקטור ציבורי
1,418	-	22	12	-	1,452	תאגידים בנקאיים
7,407	757	45	4,304	-	12,513	תאגידים
2,001	-	4	754	-	2,759	קמעונאיות ליחידים
3,899	-	1	587	-	4,487	עסקים קטנים
1,550	-	14	52	-	1,616	משכנתאות לדירור
-	-	-	-	898	898	נכסים אחרים
17,164	4,428	105	5,737	898	28,332	

(1) סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).

(2) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. חשיפות לסיכון אשראי חוץ מאזניות מוצגות לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(3) כולל בעיקר: מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

(2) מידע לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך הצד הנגדי לאשראי (המשך).

31.12.2009						סוג הישות
הלואות	אגרות חוב	נגזרים ⁽¹⁾	סיכון אשראי אחר ⁽²⁾	אחרים ⁽³⁾	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1,379	3,462	-	-	-	4,841	ריבוניות
117	139	3	28	-	287	סקטור ציבורי
1,615	-	18	13	-	1,646	תאגידים בנקאיים
*7,254	395	35	*4,048	-	11,732	תאגידים
*1,948	-	3	*836	-	2,787	קמעונאיות ליחידים
*3,151	-	-	*527	-	3,678	עסקים קטנים
*1,413	-	-	*38	-	1,451	משכנתאות לדיור
-	-	-	-	845	845	נכסים אחרים
16,877	3,996	59	5,490	845	27,267	

(1) סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).

(2) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. חשיפות לסיכון אשראי חוץ מאזניות מוצגות לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(3) כולל בעיקר: מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

* סוג מחדש.

(3) מידע לגבי התפלגות תזרימי המזומנים העתידיים בגין חשיפת האשראי בחתך תקופה חוזית לפרעון⁽¹⁾.

30.9.2010					סוג האשראי
עד שנה	משנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	סך כל תזרימי מזומנים	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
11,212	4,666	2,604	472	18,954	הלואות*
1,648	2,412	619	-	4,679	אגרות חוב
31	12	43	19	105	נגזרים ⁽³⁾
3,248	1,269	31	1,189	5,737	סיכון אשראי אחר ⁽⁴⁾
363	-	-	535	898	אחרים ⁽⁵⁾
16,502	8,359	3,297	2,215	30,373	סך כל חשיפת האשראי

(1) בבאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין החשיפות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות לחובות מסופקים.

(2) כולל נכסים בסך 189 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(3) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).

(4) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(5) כולל בעיקר: מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

* לרבות פקדונות בבנקים

(3) מידע לגבי התפלגות תזרימי המזומנים העתידיים בגין חשיפת האשראי בחתך תקופה חוזית לפרעון⁽¹⁾ (המשך).

31.12.2009					סוג האשראי
עד שנה	משנה ועד חמש שנים	מעל חמש שנים	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	סך כל תזרימי מזומנים	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
11,130	4,454	2,480	537	18,601	הלוואות*
1,487	1,916	965	-	4,368	אגרות חוב
16	8	35	-	59	נגזרים ⁽³⁾
2,931	1,596	30	933	5,490	סיכון אשראי אחר ⁽⁴⁾
278	1	-	566	845	אחרים ⁽⁵⁾
15,842	7,975	3,510	2,036	29,363	סך כל חשיפת האשראי

(1) בבאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין החשיפות, בהתאם לתקופות הנתורות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות לחובות מסופקים.
(2) כולל נכסים בסך 232 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.
(3) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).
(4) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).
(5) כולל בעיקר: מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

* לרבות פקדונות בבנקים

(4) מידע לגבי תיקי אשראי המטופלים בשיטה הסטנדרטית, בחתך משקלות סיכון ומקדמי סיכון.

30.9.2010							
0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
4,666	811	1,450	1,429	7,178	12,613	185	28,332
4,666	809	1,444	1,395	5,431	11,843	177	25,765
-	-	-	-	-	-	-	-

- חשיפה לפני הפחתות סיכון⁽²⁾⁽¹⁾
- חשיפה לאחר הפחתות סיכון⁽²⁾⁽¹⁾
- סכומים מנוכים מההון

31.12.2009							
0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5,091	785	*1,196	*1,348	*6,525	*12,127	*195	27,267
5,091	785	*1,190	1,347	5,080	*11,496	*191	25,180
-	-	-	-	-	-	-	5

- חשיפה לפני הפחתות סיכון⁽²⁾⁽¹⁾
- חשיפה לאחר הפחתות סיכון⁽²⁾⁽¹⁾
- סכומים מנוכים מההון

(1) סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).
(2) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי (לאחר קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).
* סוג מחדש.

• הפחתת סיכון האשראי -

גילוי כמותי לגבי יישויות אשראי המכוסות על ידי בטחון פיננסי כשיר וערביות.

30.9.2010

כיסוי לחשיפת סיכון האשראי ⁽¹⁾ באמצעות				
סוג היישות	סך החשיפה	בטחון כשיר ⁽²⁾	ערביות ⁽³⁾	סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבנויות	4,349	-	-	-
סקטור ציבורי	258	34	-	34
תאגידים בנקאיים	1,452	-	(558)	(558)
תאגידים	12,513	760	536	1,296
קמעונאיות ליחידים	2,759	548	-	548
עסקים קטנים	4,487	1,221	22	1,243
משכנתאות לדירור	1,616	5	-	5
נכסים אחרים	898	-	-	-
	28,332	2,568	-	2,568

31.12.2009

כיסוי לחשיפת סיכון האשראי ⁽¹⁾ באמצעות				
סוג היישות	סך החשיפה	בטחון כשיר ⁽²⁾	ערביות ⁽³⁾	סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבנויות	4,841	-	-	-
סקטור ציבורי	287	2	-	2
תאגידים בנקאיים	1,646	-	*(226)	(226)
תאגידים	*11,732	632	210	842
קמעונאיות ליחידים	*2,787	*535	2	537
עסקים קטנים	*3,678	*912	14	926
משכנתאות לדירור	*1,451	6	-	6
נכסים אחרים	845	-	-	-
	27,267	2,087	-	2,087

* סווג מחדש.

- (1) לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (הכפלה במקדמי CCF).
(2) בטחונות שקוזזו מסיכון מאזני או חוץ מאזני, ולאחר הכפלה במקדמי בטחון (HAIRCUTS).
(3) החשיפה בגין הערכות - סווגה לקבוצת השייך של נותן הערכות.

המשבר הפיננסי והריאלי בעולם - והשלכותיו על המשק והבנקאות בישראל

1. המשבר בעולם

(א) כללי

מזה כשלוש שנים מתמודד המשק העולמי עם משבר פיננסי וכלכלי חמור בעצמה ובהיקף שלא נראו ב-80 השנים האחרונות.

שורשיו של המשבר נעוצים במדיניות אשראי מקלה שנהגה בשוק המשכנתאות בארה"ב בעשור האחרון ואפשרה מתן משכנתאות ללווים בעלי כושר החזר נחות (לווי SUB-PRIME). מדיניות זו, בצרוף מדיניות מוניטרית מרחיבה שננקטה על ידי הבנק המרכזי בארה"ב מתחילת העשור - גרמו בהדרגה להיווצרות "בועת נדל"ן".

במחצית העשור התפתחו סממנים אינפלציוניים במשק האמריקאי - שאילצו את הבנק המרכזי בארה"ב לנקוט במדיניות מוניטריות מרסנת ולהעלות את שיעור הריבית - תהליך שהקשה על הלווים לעמוד בהחזרי חובות המשכנתא שלהם.

מהלכים אלו גרמו לפקיעת "בועת הנדל"ן" - ולקריסת בנקים רבים למשכנתאות בארה"ב (לרבות בנקים שנחשבו למובילים בתחומם), כפועל יוצא מכך.

בנוסף, התפתחו בארה"ב בשנים שקדמו למשבר בתחום המשכנתאות, הסדרי מימון - שכללו הנפקות אגרות חוב ומכשירי הון מורכבים אחרים שהתבססו על תזרימי המזומנים של לווי בתחום המשכנתאות. מכשירי הון אלו דורגו על ידי חברות לדרוג אשראי כמכשירים בעלי סיכון נמוך מאד, מחד - והבטיחו תשואה גבוהה יחסית, מאידך - והפכו לפיכך, לנכסי השקעה פופולריים בקרב מוסדות פיננסיים רבים ברחבי העולם.

עם התפוצצות "בועת הנדל"ן" - קרסה הפעילות במכשירי הון אלו ושוויים ההון הדרדר בתלילות. עקב הירידה בשוויים ההון וקריסת השוק בו נסחרו מכשירים אלו - סוגו המכשירים הנ"ל כ"נכסים רעילים" והסבו הפסדים כבדים לגופים הפיננסיים שהשקיעו בהם - עד כדי קריסת מוסדות פיננסיים מובילים (כגון: בנקי ההשקעות "בר סטרנס" ו"ליהמן ברדרס") - וחשש כבד לגבי יכולתם של מוסדות פיננסיים רבים אחרים לעמוד בהתחייבויותיהם - ללא סיוע חיצוני.

(ב) ההתמודדות עם המשבר בעולם

המשבר הכלכלי שפרץ ופגע בכלכלותיהן של מרבית המדינות - מדורג כאחד המשברים החריפים ביותר בהיסטוריה המודרנית. לאור מחקרים שנערכו בעקבות משברים כלכליים קודמים (לפיהם מדיניות פיסקאלית ומוניטרית פסיבית - מעצימה את המשבר), נקטו מרבית הממשלות והבנקים המרכזיים בצעדים כלכליים נמרצים עם פרוץ המשבר - בכדי לצמצם את מימדיו ככל הניתן.

צעדים אלו כללו, בין היתר:

- הפחתה חדה של שיעורי הריבית בשווקים, במטרה לעודד את הפעילות הכלכלית.
- הרחבת ביטוח הפקדונות, במטרה להגן על המפקידים ולשמר את אמון הציבור במערכת הבנקאית.
- הזרמת כספי מדינה למערכת הבנקאית במטרה להגן על הבנקים מפני קריסה, מחד - ולעודד את הפעילות הכלכלית באמצעות מתן אשראי, מאידך.
- הלאמת מוסדות פיננסיים משמעותיים שלא ניתן היה לשקמם באמצעים אחרים, או מתן תמריצים לרכישתם על ידי מוסדות פיננסיים יציבים.

- הזרמת כספי ממשלה לחברות עיסקיות מובילות - בכדי למנוע את קריסתן ולצמצם את מימדי האבטלה.

- השקת "תכניות חילוץ" שכללו: רכישת "נכסים רעילים", הזרמת כספים לחברות בקשיים ורכישת אגרות חוב במטרה לייצב את שוק ההון.

בעקבות צעדים אלו נרשמה התאוששות בשוקי ההון בעולם - החל מהרבע השני של שנת 2009. עם זאת, לדעת כלכלנים רבים המבוססת על אינדיקטורים כלכליים שונים, ובכללם - רמת פעילות כלכלית ממותנת, שיעורי אבטלה גבוהים, גרעונות תקציביים גבוהים, וגידול חד במצבת החובות של מדינות רבות במערב (הנובעים מהזרמות הכספים לגופים עסקיים במטרה למנוע את קריסתם) - משקים רבים בעולם נמצאים בסכנת קריסה, המאיימת על היציבות בפעילות הכלכלית ברחבי העולם.

(ג) המשבר במדינות "גוש הירוק"

המשבר הפיננסי והכלכלי בעולם והצעדים שהפעילו מדינות רבות במטרה להתמודד עם משבר זה (שכללו הזרמת כספי מדינה למערכת הבנקאית ולגופים עסקיים רבים), הטיילו עול כבד על כלכלותיהן של אותן מדינות. במחצית הראשונה של שנת 2010 החל להסתמן חשש לפגיעה קשה ביציבותן הכלכלית של מספר מדינות המשתייכות ל"גוש הירוק" עד כדי סכנה לחדלות פרעון מיידית של אחת ממדינות אלו (יוון), וחשש כי גם מדינות אחרות (לרבות: פורטוגל, ספרד ואירלנד), עשויות לעמוד בפני קשיים דומים בטווח הבינוני. לאור חששות אלו הושקה על ידי הבנק המרכזי האירופי וקרן המטבע הבינלאומית תכנית חרום כלכלית הכוללת הקמת "קרן חירום" בהיקף של כ-טריליון יורו, שתסייע למדינות אלו לעמוד בהתחייבויותיהן. ליום 30 בספטמבר 2010, הייתה לבנק חשיפה נמוכה, בסך של כ-1 מיליון ש"ח, בגין מדינות אלו.

על רקע אי הודאות בקשר ליציבות כלכלותיהן של מדינות אלו, והחשש כי ההתדרדרות בכושר הפרעון של אותן מדינות עלולה לערער את יציבותם של מוסדות כספיים החשופים למכשירי חוב של אותן מדינות - החליטה המועצה האירופית לפיקוח על הבנקים לערוך "מבחני עמידות" לכ-90 בנקים ברחבי היבשת. מתוצאות המבחנים שהתפרסמו ביום 23 ביולי 2010 עולה, כי בהתקיים התרחישים שנקבעו ב"מבחני העמידות" - עלולים שבעה מבין הבנקים שנבדקו להקלע למשבר פיננסי, עד כדי סכנה לחדלות פרעון. לפיכך צפוי כי גופי הפיקוח האירופאיים יחייבו את אותם בנקים לגייס הון נוסף.

2. המשבר בישראל

(א) כללי

המשבר הפיננסי והכלכלי שפרץ בארה"ב במחצית השנייה של שנת 2007, כאמור - התרחב למשבר כלכלי גלובלי ונתן את אותותיו גם במשק המקומי - החל מהמחצית השנייה של שנת 2008. המשבר בשוק המקומי לווה בהתפתחויות שליליות, לרבות: הפסדים בגין השקעות באגרות חוב מגובות נכסים, ירידות שערים בשוקי המניות ואגרות החוב ומשבר אשראי עקב ההאטה הכלכלית והקיפאון בשוק ההון.

(ב) ההתמודדות עם המשבר בישראל

החל מהרבע האחרון של שנת 2008 הופעלו על ידי הממשלה ובנק ישראל מספר מהלכים, במטרה לבלום את התפתחות המשבר הכלכלי. מהלכים אלו כללו בין היתר:

- הפחתה חדה של שיעורי הריבית המוניטרית לטווח קצר על ידי בנק ישראל בסוף שנת 2008 ובתחילת 2009, במטרה לאושש את ההשקעות והפעילות במשק.
- המשך רכישות מטבע חוץ על ידי בנק ישראל, בהיקפים גדולים (שהסתכמו בעשרת החודשים הראשונים של 2010 בסך של כ-70 מיליארד דולר) - במטרה לייצב את שער החליפין שבין השקל למטבעות הזרים ולאושש את ענפי הייצוא.

- הרחבת פעילות הקרנות לעסקים קטנים ובינוניים בערבות המדינה - במטרה להקל על מחנק האשראי במשק.

- השקת "קרנות מנוף" במימון ממשלתי המופעלות על ידי גורמים בעלי נסיון מוכח בניהול אשראי וסיכויי אשראי. הקרנות נועדו לעסוק בגיבוש הסדרי חוב וב"מיחזורי חובות" של אשראי חוץ בנקאי - לחברות שנקלעו לקשיי נזילות עקב המשבר הכלכלי. עד כה לא השיגה פעילותן של קרנות אלו את המטרות שלשמן הוקמו.

הצעדים שננקטו על ידי בנק ישראל בשילוב ההתאוששות שנרשמה בשוקי ההון בעולם - תרמו להתאוששות בשוק ההון המקומי - החל מהרבע השני של שנת 2009. עם זאת, חברות רבות הפועלות בענפים ובסוגי פעילויות שנפגעו מהמשבר הכלכלי בעולם, מדווחות עדיין על קשיים בפעילותן וחשש לאי יכולתן לעמוד בהתחייבויותיהן ללא הסדרי חוב. קשייהם של גופים אלו מעיכים על מגמת ההתאוששות שהחלה להסתמן בפעילות העסקית במשק.

(ג) השלכות המשבר על הבנק

המשבר חושף את הבנק להפסדים אפשריים בשלושה מישורים:

- חשיפה לגידול בהפסדי האשראי, עקב קשיים של חברות מסוימות החשופות לפעילויות שנפגעו במהלך המשבר הכלכלי בעולם.

- חשיפה להפסדי אשראי בגין פעילות עם מוסדות פיננסים זרים.

- חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעות באגרות חוב לא ממשלתיות (אג"ח "קונצרניות").

(4) חשיפה להפסדי אשראי בגין לקוחות במגזר הבנקאות העסקית

כאמור, החשש לגידול בהפסדים מאשראי לציבור, נובע מהמשך ההאטה בפעילות במשק ומחשיפת אשראי ללווים הפועלים בענפים שנפגעו מהמשבר העולמי (כגון: נדל"ן בחו"ל והובלה ימית).

נדברך נוסף בחשיפת האשראי של הבנק נובע מחשיפת אשראי ללקוחות שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון. בעקבות ההאטה הכלכלית - שלוותה בהפסדים כבדים שרשמו חברות מסוימות והקפאון שהשתרר בשוק ההון - הודיעו אותן חברות (ובכללן מספר קונצרנים גדולים), כי לא יהיה ביכולתן לפרוע את חובן למחזיקי אגרות החוב (אם מפעילות שוטפת ואם באמצעות גיוסי הון נוספים בשוק ההון) - במועדים עליהם התחייבו.

בחלק גדול מאותם מקרים השכילו החברות ומחזיקי אגרות החוב לגבש הסדרים חלופיים שכללו מחילת מקצת החובות ופריסת יתרת החוב לתקופות ארוכות יותר. בתמורה לויתורים אלה, נכללו בהסדרי החוב מנגנונים שנועדו לפצות את מחזיקי אגרות החוב באמצעות תשלום ריבית מועדפת על יתרת החוב והענקת זכויות הוניות באותן חברות.

לאור התפתחויות אלו מקיימת הנהלת הבנק דיונים שוטפים לגבי חשיפות האשראי של הבנק בגין אותם לקוחות ולקוחות אחרים בעלי רמת מינוף גבוהה שקיימת סכנה לשחיקה בכושר הפרעון שלהם - בעקבות המשבר הכלכלי - ופועלת לצמצום חשיפות אלו באמצעות הקטנת מסגרות אשראי, מימוש נכסים, או חיזוק לכטחונות.

בנוסף, בוחנת הנהלת הבנק מקרוב את פעילותם ומצבם העסקי של מספר לקוחות, שלהערכת הבנק חלה עליה ברמת הסיכון שלהם. במקרים מסוימים הוחלט על הידוק הפיקוח על סמכויות האשראי וצמצום דרגות החופש להגדלת חשיפות האשראי ללווים אלה.

בהמשך לארועים אלו, ובעקבות ממצאים שעלו במסגרת תהליכי פיקוח שקיים בנק ישראל בתאגידים הבנקאיים, ובמטרה ליישם את הלקחים שהופקו מממצאים אלו - פרסם בנק ישראל ביום 10 בדצמבר 2009, מסמך - המנחה את התאגידים הבנקאיים לחזק את מערך ניהול סיכוני האשראי במספר נושאים, כדלקמן:

- חיזוק הבקרה הפנימית בעסקאות מימון ממונף, באמצעות הפעלת תרחישי קיצון לגבי אمدן השווי ההוגן של החברה הנרכשת בעת מתן האשראי, ועל בסיס מתמשך.
- ביסוס היכולת להישען על "ערבויות אישיות של צד ג'", כמפחיתי סיכון - באמצעות בדיקת נאותות של הערב, לרבות בדיקת הצהרת "עושר אישי".
- התאמת לוח הסילוקין של האשראי שניתן - ליכולת ההחזר של הלווה.
- הקפדה על סוג אשראים בעייתיים, שחל שינוי בתנאי האשראי שניתן להם, כ"חובות בארגון מחדש", ולא כ"חובות בהשגחה מיוחדת".

הבנק מיישם את ההנחיות שנקבעו במסמך בנק ישראל.

לאור פרסום אינדיקטורים כלכליים, המעלים חשש לפגיעה ביציבותן הכלכלית של מדינות מסוימות באירופה שנכללות ב"גוש האירו", נבדקו על ידי הבנק אשראים מסוימים שניתנו ללקוחות החשופים לתנודות בשער החליפין של האירו וללקוחות שחלק מהותי מהכנסותיהם נובע מפעילות עם מדינות אלו. ממצאי הבדיקה לא הצביעו על צורך בשינוי מדיניות האשראי ללקוחות אלו. עם זאת, הבנק ממשיך לעקוב אחר ההתפתחויות בנושא זה.

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב

ליום 30.9.2010						
הפסדים	ענף פעילות	דרוג האג"ח**	עלות מותאמת	שווי הוגן	רווחים שנצברו	שטרם מומשו
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
א. אגרות חוב לא ממשלתיות						
(1) אגרות חוב סחירות						
-	בניו ונדל"ן	A+	5	5	-	-
-	שירותים פיננסיים ועסקיים	AA+ עד A+	525	538	13	-
-	מסחר	A	21	22	1	-
1	תעשייה	AA+ עד A	36	35	-	1
1			587	600	14	1
(2) אגרות חוב שאינן סחירות						
-	חשמל ומים	AAA עד AA	95	109	14	-
-	נדל"ן	AA	13	14	1	-
-	תעשייה	AA	30	34	4	-
-			138	157	19	-
1			725	757	33	1
1			3,647	3,671	25	1
2			4,372	4,428	58	2

סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות

ב. אגרות חוב ממשלתיות*

סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה

* היתרה כוללת אגרות חוב של ממשלת ישראל.
** אגרות החוב דורגו על ידי חברות דרוג ישראליות.

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב (המשך)

ליום 30.9.2009					ענף פעילות	
הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דרוג האג"ח**		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח			
א. אגרות חוב לא ממשלתיות						
(1) אגרות חוב סחירות						
-	-	11	11	A+ עד A	בינוי ונדל"ן	
2	6	199	195	AA+ עד A+	שירותים פיננסיים ועסקיים	
1	-	15	16	A	מסחר	
2	-	26	28	AA+ עד AA	תעשייה	
5	6	251	250			
(2) אגרות חוב שאינן סחירות						
-	5	99	94	AAA עד AA	חשמל ומים	
-	1	14	13	AA	נדל"ן	
-	2	27	25	AA עד AA-	שירותים פיננסיים	
-	2	17	15	AA-	תעשייה	
-	10	157	147			
5	16	408	397		סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות	
6	29	3,500	3,477		ב. אגרות חוב ממשלתיות*	
11	45	3,908	3,874		סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה	

ליום 31.12.2009					ענף פעילות	
הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דרוג האג"ח**		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח			
א. אגרות חוב לא ממשלתיות						
(1) אגרות חוב סחירות						
-	-	4	4	A+	בינוי ונדל"ן	
2	5	202	199	AA+ עד A+	שירותים פיננסיים ועסקיים	
1	-	15	16	A	מסחר	
2	-	21	23	AA+ עד AA	תעשייה	
5	5	242	242			
(2) אגרות חוב שאינן סחירות						
-	4	97	93	AAA עד AA	חשמל ומים	
-	1	14	13	AA	נדל"ן	
-	2	26	24	AA עד AA-	שירותים פיננסיים	
-	2	17	15	AA-	תעשייה	
-	9	154	145			
5	14	396	387		סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות	
9	27	3,600	3,582		ב. אגרות חוב ממשלתיות*	
14	41	3,996	3,969		סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה	

* היתרה כוללת אגרות חוב של ממשלת ישראל.

** אגרות החוב דורגו על ידי חברות דרוג ישראליות.

(2) חשיפה להפסדי אשראי בגין השקעה באגרות חוב (המשך)
להלן התפלגות ההפסדים שנצברו וטרם מומשו בגין אגרות חוב אלו בחתך של שיעור ההפסד מתוך עלות ההשקעה ופרק הזמן שבו נצברו הפסדים אלו.

30 בספטמבר 2010					שיעור ההפסד ביחס לעלות
תקופת צבירת ההפסדים					
עד 6 חודשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-9 ועד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	1	1	א. אגרות חוב לא ממשלתיות עד 20%
-	-	-	1	1	
1	-	-	-	1	ב. אגרות חוב ממשלתיות עד 20%
1	-	-	-	1	
1	-	-	1	2	סך הכל

30 בספטמבר 2009					שיעור ההפסד ביחס לעלות
תקופת צבירת ההפסדים					
עד 6 חודשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-9 ועד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	5	5	א. אגרות חוב לא ממשלתיות עד 20%
-	-	-	5	5	
6	-	-	-	6	ב. אגרות חוב ממשלתיות עד 20%
6	-	-	-	6	
6	-	-	5	11	סך הכל

31 בדצמבר 2009					שיעור ההפסד ביחס לעלות
תקופת צבירת ההפסדים					
עד 6 חדשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-9 ועד 12 חודשים	מעל 12 חודשים	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1	-	-	4	5	א. אגרות חוב לא ממשלתיות עד 20%
1	-	-	4	5	
9	-	-	-	9	ב. אגרות חוב ממשלתיות עד 20%
9	-	-	-	9	
10	-	-	4	14	סך הכל

על פי הוראות בנק ישראל וכללי חשבונאות מקובלים יש לזקוף ל"קרן הון" הפסדים שטרם מומשו, כאמור לעיל - רק אם הפסדים אלו הינם בעלי אופי "זמני". הפסדים בעלי אופי ש"אינו זמני" - ייזקפו לדוח רווח והפסד. לצורך החלטה לגבי אופי ההפסדים שנצברו בגין אגרות החוב, כאמור - מתבססת הנהלת הבנק על המבחנים הבאים:

- דרוג אגרות החוב לרכות שינויים שחלו בדרוג האגרות.
- שיעור ירידת ערך אגרות החוב ביחס לעלותן (גם בהתחשב בהתפתחויות שחלו לאחר תאריך המאזן).
- משך הזמן בו היה שווי אגרות החוב נמוך מעלותן.
- התשואה לפדיון של אגרת החוב ביחס לטווח הפדיון ולתשואות המקובלות בענף.
- התנדטיות בשווי ההון של אגרות החוב.
- מצבו הכלכלי של מפיק אגרת החוב ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.
- כוונת ויכולת הבנק להחזיק באגרות החוב הנ"ל עד למועד פדיון.
- סוג אגרת החוב (או אי סוגה), כ"חוב בעייתי".
- ארועי כשל תשלום שנרשמו בגין אגרות החוב.

אגרות החוב הנ"ל נרכשו על ידי הבנק במטרה להחזיק בהן עד לפדיון או עד למועד בו עליית שוויין ההון - תאפשר לבנק לממשן ברווח. בכוונתו ויכולתו של הבנק להחזיק באגרות חוב הנ"ל עד ששוויין ההון ישוב ויעלה, או עד למועד פדיון. בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 נרשם קיטון בשיעור של כ-86% בסכומי ההפסדים שטרם מומשו. לפיכך, ומאחר ושיעור ההפסדים, כאמור לעיל, ביחס לעלות אגרות החוב אינו עולה על 3% ומשקף בעיקר תנודות בריבית השוק - סבורה הנהלת הבנק כי ההפסדים הגלומים באגרות החוב הנ"ל הינם בעלי אופי "זמני". בהתבסס על ההתפתחויות מתחילת השנה, ועל הבדיקות הפרטניות של אגרות החוב שתוארו לעיל - לא סווגו על ידי הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, הפסדים שטרם מומשו בגין תיק אגרות החוב כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני".

(3) חשיפה להפסדי אשראי בגין פעילות עם מוסדות פיננסיים זרים

לאור קריסת מספר מוסדות פיננסיים הפועלים בחו"ל בשנת 2008 כאמור, בוחנת הנהלת הבנק באופן שוטף את חשיפת הבנק לבנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל, ומקיימת דיונים לגבי היקף החשיפה והתאמתה להתפתחויות שנרשמות בבנקאות העולמית במהלך המשבר הנוכחי. התאמת החשיפה נשקלת תוך בחינת הפרמטרים הבאים:

- היקף החשיפה של הבנק למוסד הפיננסי, בכלל - וביחס להונו העצמי, בפרט.
 - דרוג האשראי של המוסד הפיננסי (ככלל, הבנק מבצע עסקאות הכרוכות בחשיפת אשראי - רק עם מוסדות פיננסיים זרים המדרגים בדרוג "השקעה" ומעלה).
 - דרוג האשראי של המדינה בה פועל המוסד הפיננסי.
 - נסיון העבר שנצבר בבנק לגבי המוסד הפיננסי.
- היקף חשיפת האשראי המכסימלי לכל מוסד פיננסי זר, נקבע על ידי דירקטוריון הבנק. חריגות ממגבלה זו נבחנות על ידי הנהלת הבנק - לכל מוסד פיננסי - בתדירות יומית.

במטרה להקטין את החשיפה האפשרית להפסדי אשראי של הבנק - לבנק בודד הפועל בחו"ל, התקבלה החלטה בהנהלת הבנק, לפיה - חשיפת האשראי של הבנק לבנק בודד בחו"ל, לא תעלה על סך של 100 מיליון ש"ח (למעט תשעה בנקים בעלי דרוג אשראי גבוה - להם נקבעו תקרות חשיפת אשראי פרטניות בסכומים שבין 25 ל-75 מיליון \$ ארה"ב). בנוסף, קבע הבנק, מגבלה, לפיה - שיעור חשיפת האשראי לציבור של הבנק למדינות זרות (על בסיס סיכון סופי), לא יעלה על 4% מסך האשראי בבנק. ליום 30.9.2010 מסתכם שיעור חשיפת האשראי של הבנק לחו"ל, כאמור, בשיעור של 1.4%.

בתאריך 2 בנובמבר 2008, פרסם בנק ישראל הוראה, לפיה - נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע כמותי ואיכותי לגבי חשיפת האשראי של התאגידים הבנקאיים הפועלים בישראל - למוסדות פיננסיים זרים (כהגדרתם בהוראה).

לתאריך 30.9.2010 מסתכמת חשיפת האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾ בסך של 701 מיליון ש"ח (30.9.2009 - 820 מיליון ש"ח; 31.12.2009 - 969 מיליון ש"ח), כמפורט להלן:

30 בספטמבר 2010			
דרוג אשראי חיצוני	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
AAA עד AA-	453	102	555
A+ עד A-	82	23	105
BBB+ עד BB-	3	14	17
ללא דרוג	13	11	24
סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים	551	150	701
30 בספטמבר 2009			
דרוג אשראי חיצוני	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
AAA עד AA-	550	105	655
A+ עד A-	130	1	131
BBB+ עד BB-	-	-	-
ללא דרוג	6	28	34
סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים	686	134	820

(1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.

(2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חובות של צד ג'.

(4) היתרה ליום 30.9.2009 כוללת פקדונות בסך של כ-90 מיליון ש"ח, שהופקדו במוסדות פיננסיים זרים הרשומים במדינות מסוימות הכלולות בתכנית חרום כלכלית שנוכשה עבורן באיחוד האירופי וקרן המטבע הבינלאומית. ליום 30 בספטמבר 2010 לא היתה לבנק חשיפה בגין מדינות אלו.

31 בדצמבר 2009			
דרוג אשראי חיצוני	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
AAA עד AA-	639	80	719
A+ עד A-	199	15	214
BBB+ עד BB-	-	-	-
ללא דרוג	9	27	36
סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים	847	122	969

(1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.
(2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי, לרבות ערבויות להבטחת חובות של צד ג'.
(4) היתרה כוללת פקדונות בסך 60 מיליון ש"ח שהופקדו במוסדות פיננסיים זרים, הרשומים במדינות שנכללו בתכנית החרום הכלכלית שנבטחה עבורן באיחוד האירופאי וקרן המטבע הבינלאומית.

הערות:

1. המדינות העיקריות בהן רשומים המוסדות הפיננסיים הזרים הינן: ארה"ב, בריטניה, הולנד, גרמניה, וצרפת. החשיפה המכסימלית של הבנק ליום 30 בספטמבר 2010 - ביחס לקבוצת מוסדות זרים הפועלים באותה מדינה - אינה עולה על 15% מ"בסיס ההון" של הבנק (ובהגדרתו בהוראת נהול בבנקאי תקין מס' 311).
2. דרוג האשראי של המוסדות הפיננסיים הזרים המפורטים מעלה נערך על ידי חברת הדירוג הבינלאומית "Moody's". דירוגי האשראי מעודכנים על ידי חברת הדירוג - בדרך כלל - בתדירות שנתית. לפיכך, ולאור ההתפתחויות האחרונות במגזר הבנקאות ייתכנו פערים בין הדרוג האחרון שנערך על ידי חברת הדרוג - לבין הערכת הבנק.
3. כל חשיפות האשראי המאזני למוסדות פיננסיים זרים, כמפורט לעיל - כלולות בדוחות הכספיים בסעיף "פקדונות בבנקים", "השקעות בניירות ערך" ו"נכסים אחרים". לתאריך המאזן אין בבנק חשיפות אשראי ל"מוסדות פיננסיים זרים" בגין גופים שאינם בנקים. לפיכך - לא נכללו חשיפות האשראי המפורטות מעלה - בדוח על "סיכון האשראי הכולל לציבור - לפי ענפי משק", שבסקירת ההנהלה.

ב. סיכוני שוק

1. כללי

סיכון שוק מוגדר כהסתברות לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו כתוצאה משינויים בשווי ההון של הנכסים וההתחייבויות (מאזני וחוזי מאזני) הנובעים משינויים במחירי השוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעורי ריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון וכו'.

מדיניות ניהול סיכוני השוק נועדה להקטין את רמת הסיכון הפיננסי הנוצר בפעילות השוטפת של הבנק מחד גיסא, ולהגדלת רווחי הבנק כתוצאה מביצוע חשיפות יזומות ומבוקרות, מאידך.

בחודש מאי 2009 אישר דירקטוריון הבנק מסמך המגדיר את מדיניות הבנק בנושא "ניהול סיכוני השוק". בהתאם למסמך מחויב הדירקטוריון לסקור ולאשר את מדיניות הבנק בנושא זה בתדירות שנתית, לפחות.

הנושאים הכרוכים בניהול סיכוני השוק, לרבות: המדיניות בתחום סיכוני שוק, החשיפות לסיכוני שוק, המסגרות שנקבעו להן ביחס למצב בפועל, הסמכות שנקבעה לניהולן ואופי המעקב והבקרה עליהן - מובאים לדיון ולאישור הדירקטוריון מדי רבעון במסגרת מסמך חשיפות כולל.

כמו כן, מונתה על ידי הדירקטוריון, ועדה בנושא "ניהול הסיכונים". הועדה מפקחת מקרוב אחרי ניהול סיכוני השוק וסיכוני הנזילות בבנק, לרבות בחינת נושאים שונים המתעוררים מעת לעת, כגון: קביעת מגבלות חדשות, מעקב ופיקוח על יישום הוראות נהול בבנקי ישראל, וכו'.

ניהול סיכונים השוק, בכפוף למסגרות שאושרו על ידי הדירקטוריון ולרבות טיפול בהתפתחויות חריגות בשווקים הפיננסיים, מותווה ומבוקר על ידי ועדת נוסטרו מצומצמת בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים ב"חטיבה הפיננסית וניהול נכסי לקוחות" (לשעבר: "החטיבה לנכסי לקוחות") וב"חטיבה לאסטרטגיה ובקרת ניהול סיכונים" (לשעבר: "החטיבה לאסטרטגיה ופיננסים").

החל מחודש יולי 2010, הועברה האחריות לניהול סיכונים השוק והנזילות לחטיבה הפיננסית וניהול נכסי לקוחות, כחלק מהערכות ארגונית הנגזרת מיישום הוראת בנק ישראל בנושא: "מנהל סיכונים ראשי".

במסגרת הערכות זו מונה מר ציון בקר, סמנכ"ל ומנהל החטיבה הפיננסית וניהול נכסי לקוחות (לשעבר: "החטיבה לנכסי לקוחות"), כמנהל סיכונים השוק והנזילות בבנק (לפרטים נוספים בנוגע לשינויים במבנה הארגוני שאושרו על ידי הדירקטוריון בנושא זה, הנובעים ממניו פונקציית "מנהל סיכונים ראשי", בהתאם להוראות בנק ישראל - ראה פרק 8 ד' (4) להלן).

במסגרת מעקב אחר המגבלות השונות שנקבעו לחשיפות לסיכונים שוק ונזילות - מופקים דוחות לכימות הסיכונים. הדוחות מובאים לדיון בוועדת הנוסטרו המצומצמת המתכנסת בתדירות שבועית הועדה מדווחת על הערכותיה והחלטותיה למנכ"ל ולהנהלת הבנק.

בנוסף מדווחים דיוני הועדה - אחת לחודש לוועדת הנוסטרו המורחבת, בראשות המנכ"ל, הכוללת - מלבד חברי הועדה המצומצמת, גם נושאי תפקידים נוספים בבנק. ועדות הנוסטרו מפקחות על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת אחת לרבעון. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכונים השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכונים השוק והנזילות במערכת ייעודית לניהול סיכונים. המערכת מודדת את החשיפה לסיכונים שוק בגין כלל התיק הבנקאי בתדירות שבועית לרבות: סיכונים ריבית, סיכונים נזילות, VAR ותרחישי קיצון. מדידת סיכון הבסיס מתבצעת בתדירות יומית.

מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכונים שוק - מבוססת על גידור החשיפות לסיכונים שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו.

לצורך עמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל אגף הפיננסים מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו.

האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך ניהול סיכונים השוק והעמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ותאגידים בנקאיים מיוחדים).
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק - בהתאם ל"גישה הסטנדרטית", המפורטת בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208 שפורסמה ביום 20 ביוני 2010.

הדיון בפרק זה כולל התייחסות להגדרות שונות של המושג "הון". בכל המקרים (אלא אם צוין במפורש אחרת) - הכוונה במושג זה מתייחסת להגדרה ה"חשבונית" של המושג (כפי שנכללה בדוחות הכספיים של הבנק).

ניהול ומדידת סיכוני שוק

על פי הוראה בנושא ניהול סיכונים, שפורסמה על ידי המפקח על הבנקים, נקבעו עקרונות יסוד לניהול ולבקרת הסיכונים השונים.

במסגרת ההוראה שהטילה על הדירקטוריון חובה לדון במדיניות הבנק בתחום ניהול הסיכונים ולאשרה, הועמקה מעורבות הדירקטוריון בתחום. בין היתר מתקיים בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון, אחת לרבעון, דיון במסמך חשיפות המרכז את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק. כמו כן מונו בבנק במסגרת הוראה זו מנהל סיכונים ובקר סיכונים.

בהתאם להוראת המפקח על הבנקים כאמור, נדרש הבנק לנהל את החשיפה לסיכוני שוק באמצעות מערכת מידע המבוססת על מודל פנימי. המערכת מודדת את חשיפת הבנק לסיכוני שוק באמצעות אומדן (VALUE AT RISK).

ה- VAR אומד את ההפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש.

הבנק מפעיל מערכת מיחשוב מתקדמת לניהול ומדידת סיכוני שוק המבצעת אומדן VAR בשיטה הפרמטרית, בתדירות שבועית. ערך ה- VAR בבנק ליום 30 בספטמבר 2010, בשיטה הפרמטרית ברמת מובהקות של 99% לתקופה עתידית של 10 ימים, הינו כ-17 מליוני ש"ח (31.12.2009 - 44 מליוני ש"ח).

הבנק קבע מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד העתידי (על פי אומדן ה- VAR) - ביחס להון העצמי, בשיעור של 3.5% מההון. בתקופת הדוח לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

בנוסף, עורך הבנק אומדנים לגבי השפעה אפשרית של שינויים קיצוניים במשתני השוק (STRESS TESTS) - על השווי ההון של ה"הון הכלכלי של הבנק".

יצוין בהקשר זה, כי בחודש יוני 2007 קבע הבנק מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד הכלכלי האפשרי בגין תרחישים אלו - בשיעור של 12.5% מההון העצמי של הבנק. בתקופת הדוח לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

2. סיכון בסיס

סיכון הבסיס מוגדר כחשיפת הבנק להפסד שעלול להיגרם עקב שינויים באינפלציה ובשערי החליפין. הסיכון נמדד ביחס להפרש שבין הנכסים לבין ההתחייבויות הפיננסיות של הבנק (ה"הון הפעיל") בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

מדיניות הבנק לגבי סיכוני הבסיס הכרוכים בניהול תיק הנכסים הממומן ממקורות ההון הפעיל הכלכלי שלו, קובעת כי: 20% (-) עד 120% מהון זה יושקעו בנכסים צמודי מדד, בין 10% (-) עד 25% יושקעו בנכסים במט"ח ובצמודי מט"ח והיתרה הנגזרת תוחזק בשקלים לא צמודים.

ההחלטות לגבי השקעת ההון הפעיל במגזרים השונים מתקבלות, במסגרת המגבלות שנקבעו, בהתבסס על ניתוח, בקרה ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי הריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל.

הבנק נעזר, לצורך ניהול סיכוני הבסיס, במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

להלן ריכוז נתוני החשיפה לסיכון בסיס (בבנק בלבד) בהתאם למגזרי ההצמדה השונים:

31 בדצמבר 2009		30 בספטמבר 2009		30 בספטמבר 2010		
חשיפה חשבונית	חשיפה "כלכלית"*	חשיפה חשבונית	חשיפה "כלכלית"*	חשיפה חשבונית	חשיפה "כלכלית"*	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
512	659	336	504	305	427	שקל לא צמוד
608	557	763	679	950	968	שקל צמוד מדד
35	78	28	84	67	78	מט"ח וצמוד מט"ח
1,155	1,294	1,127	1,267	1,322	1,473	

* ניהול החשיפה לסיכונים בסיס מבוצע על פי נתוני ה"חשיפה הכלכלית". המרכיבים העיקריים של ההפרש שבין החשיפה ה"כלכלית", לבין ה"חשיפה החשבונית" (המוגדרת - כפער שבין יתרות הנכסים וההתחייבויות הכספיים - על פי כללי מדידה חשבונית מקובלים) - הינם כדלקמן:

1. הפרשות מסוימות, כגון: הפרשה כללית ונוספת לחובות מסופקים והפרשות בגין זכויות עובדים - לא נכללו ב"חשיפה הכלכלית".
2. אשראים שאינם נושאים הכנסה, סווגו למגזר הלא צמוד (במקום לבסיס הנגזר מחוזה ההלוואה).
3. מכשירים פיננסיים המכילים אופציה גלומה, סווגו למגזרי ההצמדה השונים על פי מודלים לתמחור אופציות.
4. פקדונות שבסיס ההצמדה שלהם אינו קבוע לאורך כל תקופת הפקדון - מסווגים למגזר ההצמדה ששימש לתמחור הפקדון.

ניתוח רגישות לשינויים בשער החליפין:

ניתוח הרגישות נערך לגבי תרחישים תאורטיים של שינויים בשערי החליפין של המטבעות העיקריים, בטווח שבין +10%, ל-10%. הניתוח בוחן את השפעת התרחישים הנ"ל על הון הבנק ליום 30.9.2010, בהתבסס על היתרות הכספיות של הנכסים וההתחייבות באותם מטבעות (לרבות פעילות במכשירים חוץ מאזניים) - ליום 30.9.2010, בתוספת התאמות מסוימות (בעיקר בגין "חובות שאינם נושאים הכנסה").

להלן ריכוז התוצאות של ניתוח הרגישות (במיליוני ש"ח):

10%	5%	-5%	-10%	
(1)	*	*	1	דולר
*	*	*	*	יורו
*	*	*	*	לירה שטרלינג
*	*	*	*	פרנק שוויצרי
*	*	*	*	יון יפני
(1)	-	-	1	
1	-	-	-	השפעת אופציות**
-	-	-	1	השפעה כוללת

* סכום נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.
** לא כולל אופציות גלומות.

3. סיכון ריבית

סיכון הריבית מוגדר כחשיפת הבנק להפסד - עקב שינויים עתידיים בשיעור הריבית הגורמים לשינוי בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים שלו.

המדיניות באשר לסיכוני ריבית, הנובעים מאי התאמה בין מועדי השתנות הריבית על הנכסים, לבין אלו של ההתחייבויות במגזרי ההצמדה השונים, הינה - להימנע מפערים במידת האפשר, תוך מתן אפשרות לחשיפה מוגבלת להפסדים בגין סיכון זה. בהתאם למגבלות שאושרו על ידי הדירקטוריון בנושא זה, לא יעלה ההפסד המכסימלי - בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית - על שיעור דיפרנציאלי מהון הבנק - עבור כל אחד ממגזרי ההצמדה, כדלקמן: במגזר השקלי הלא צמוד - עד 2% מהון הבנק, במגזר הצמוד למדד - עד 3% מהון הבנק ובמגזר המט"ח - עד 1% מהון הבנק.

עיקר החשיפה של הבנק לסיכון הריבית הינו במגזר הצמוד למדד, מאחר שבמגזר זה עיקר הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופות ארוכות יחסית ובריבית קבועה.

הבנק מנהל את החשיפה לסיכון הריבית בנפרד עבור כל אחד ממגזרי ההצמדה, ומבצע במסגרת גידור החשיפה לסיכון הריבית חוזי החלפות פיננסיות על שער הריבית (I.R.S).

מידע כמותי

להלן ריכוז נתונים על פערי המח"מ במגזרי ההצמדה השונים והשפעתם על חשיפת הריבית של הבנק:

31 בדצמבר 2009			30 בספטמבר 2010			
מט"ח וצמוד	מט"ח	לא צמוד	מט"ח וצמוד	מט"ח	לא צמוד	
1.14	2.71	0.16	0.99	3.04	0.13	מח"מ הנכסים (שנים)
1.24	3.76	0.29	1.13	3.92	0.32	מח"מ ההתחייבויות (שנים)
(0.10)	(1.05)	(0.13)	(0.14)	(0.88)	(0.19)	פער המח"מ (שנים)
						ההפסד המכסימלי,
0.1	1.7	1.2	0.1	1.0	1.1	ביחס להון* (ב-%)

* בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית.

באמצעות המח"מ (משך חיים ממוצע) ניתן למדוד את הרגישות של הנכסים וההתחייבויות לשינויים בריבית.

חישובי מח"מ הנכסים וההתחייבויות של מכשירים פיננסיים בעלי מספר תקופות פרעון אופציונליות, מבוססים על הנחות לגבי מועדי הפרעון של אותם מכשירים. להלן פרטים על סוגי המכשירים הנ"ל, ההנחות לגביהם, והשפעתם על המח"מ של אותם מכשירים:

- חלק מהאשראי הצמוד למדד במערך המשכנתאות ניתן לפרעון מוקדם - ללא תשלום עמלת פרעון. עם זאת, לאור נסיון העבר חלק גדול מאשראי זה לא ייפרע גם במקרה של ירידת ריבית. הצגת תזרימי המזומנים בגין אשראי זה - בהתבסס על מודל המערך את תקופת הפרעון הצפויה של האשראי, על פי ניסיון העבר - היתה מגדילה את מח"מ הנכסים במגזר הצמוד בכחדשיים.
- מועד הפרעון של תוכניות חסכון כולל תחזית לפרעון מוקדם ע"י החוסכים, ב"תחנות יציאה". השפעת הצגת תזרימי המזומנים על משך החיים הממוצע של התחייבויות, בהתבסס על תחזית זו, זניחה - ולא גרמה לשינוי במח"מ ההתחייבויות.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.

כללי

ביום 25 ביוני 2008, פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "גילוי על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית".

על פי ההוראה נדרשו הבנקים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע לגבי היקף הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשיעור הריבית, על פי שוויים ההוגן - ולכלול ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית, על שוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים אלה.

עקרונות המודל

- מאחר ולרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים - מחושב השווי ההוגן באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון - ערך נוכחי של תזרימי המזומן העתידיים, המהווים בריבית ניכיון בשיעור המשקף את שיעורי הריבית העדכניים בשוק למכשירים הפיננסיים ואת רמת הסיכון הגלומה בהם, לפי הערכת ההנהלה.

- השיטות וההנחות העיקריות שישמשו בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים:

(1) מכשירים פיננסיים סחירים: ניירות ערך וכתבי התחייבויות נדחים - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.

(2) מכשירים פיננסיים שאינם סחירים:

אמדין השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים נקבע, בדרך כלל, על ידי היוון תזרימי מזומן עתידי לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח.

החישובים נערכו בהתאם למפורט להלן:

אשראי לציבור - השווי הוגן של יתרת האשראי לציבור חושב לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים.

הערך הנוכחי נמדד עבור תזרימי התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלוואה בנפרד בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי. קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דרוג לווים המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים. בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו על פי שיעורי הריבית שלפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

תזרימי המזומנים בגין אשראי במערך המשכנתאות הניתן לפרעון מוקדם, ללא תשלום עמלת פרעון מוקדם - הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלו המבוססת על מודל כלכלי. הוון תזרימי המזומנים, כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים, במקום על פי מועדי הפרעון החוזיים של אותם אשראים, הקטין את השווי ההוגן של אותם אשראים בכ-33 מיליון ש"ח.

בחישוב השווי ההוגן של אשראי לציבור הצמוד למדד (עם ריצפת מדד) הופרדה האופציה הגלומה ממכשיר זה. להפרדת האופציה היתה השפעה זניחה על השווי ההוגן של המכשיר.

פקדונות וכתבי התחייבות נדחים - השווי ההוגן של פקדונות וכתבי התחייבות נדחים חושב בשיטת הוון תזרימי המזומנים העתידיים לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן - בהתבסס על פרמטרים כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון. בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה - נלקחו בחשבון גם השינויים האפשריים בשווי ההוגן של הפקדון בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות.

פקדונות הציבור כוללים "מכשירים מורכבים", כדלקמן:

- "תכניות חסכון", המהווים פקדונות לתקופת פרעון ארוכה יחסית. על פי הנסיון שנצבר בבנק - חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי, בניכוי "קנס פרעון מוקדם". תזרימי המזומנים הצפויים בגין תכניות החסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תכניות. הוון תזרימי המזומנים, על פי התחזית לפרעונות מוקדמים של תוכניות חיסכון, הקטין את השווי ההוגן של אותן תוכניות חיסכון בסכום זניח.
- פקדונות הציבור כוללים פקדונות עם אפשרות בחירה בין קבלת ריבית קבועה - לריבית משתנה. בחישוב השווי ההוגן הופרדה ה"אופציה הגלומה" במכשיר זה. להפרדת האופציה היתה השפעה זניחה על השווי ההוגן של המכשיר.
- "תכניות חסכון" עם אופציה לשינוי בסיס ההצמדה של התכנית ואופציה להבטחת קרן ההפקדה. בחישוב השווי ההוגן הופרדה ה"אופציות הגלומות" מהתכנית. הפרדת האופציות, כאמור - הגדילה את השווי ההוגן של התכנית ב-4 מיליון ש"ח.

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים - מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי וכן התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות - השווי ההוגן הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאיכות האשראי של הצד הנגדי.

הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן" כללה התייחסות להפרש בין הריבית שנקבעה בהסכם לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.

מכשירים נגזרים - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת ולוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

הערה:

תהליך הערכת השווי ההוגן באמצעות הוון תזרים המזומנים העתידי מבוסס על שיעורי ריבית ניכיון הנקבעים באופן סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יתרה מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שבכרוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

נתונים כמותיים וניתוח רגישות

(א) נתונים המבוססים על הוראות בנק ישראל

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2010

סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
22,216	560	1,849	5,536	14,271	נכסים פיננסיים*
2,241	1,321	598	61	261	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוז מאזניים***
(20,647)	(731)	(1,900)	(4,082)	(13,934)	התחייבויות פיננסיות*
(2,392)	(1,156)	(487)	(628)	(121)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוז מאזניים***
1,418	(6)	60	887	477	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

30 בספטמבר 2009

סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
21,567	623	1,960	5,268	13,716	נכסים פיננסיים*
2,571	1,128	890	33	520	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוז מאזניים***
(20,177)	(858)	(1,953)	(4,102)	(13,264)	התחייבויות פיננסיות*
(2,689)	(924)	(811)	(626)	(328)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוז מאזניים***
1,272	(31)	86	573	644	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

31 בדצמבר 2009

סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
21,454	661	1,871	5,063	13,859	נכסים פיננסיים*
1,968	⁽¹⁾ 1,181	⁽¹⁾ 439	68	280	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוז מאזניים***
(20,031)	(870)	(1,922)	(4,033)	(13,206)	התחייבויות פיננסיות*
(2,090)	⁽¹⁾ (925)	⁽¹⁾ (430)	(596)	(139)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוז מאזניים***
1,301	47	(42)	502	794	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוז מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

*** הסכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים חוז מאזניים, כשהם מהווים בשיעורי הריבית ששימשו לחישוב השווי ההוגן.

(1) סוג מחדש

נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(א) נתונים המבוססים על הוראות בנק ישראל (המשך)

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק
(במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2010

שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית*										
מטבע ישראלי		מטבע חוץ**		השפעות מקצעות		שינוי בשווי ההוגן				
לא צמוד	צמוד	דולר	אחר	סך הכל	מיליוני ש"ח	אחוזים				
512	901	60	(7)	-	1,466	48	3.4	גידול מידי מקביל של אחוז אחד		
481	888	60	(6)	-	1,423	5	0.4	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז		
440	855	59	(3)	-	1,351	(67)	(4.7)	קטיון מידי מקביל של אחוז אחד		

30 בספטמבר 2009

שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית***										
שינוי בשווי ההוגן										
		מטבע ישראלי		מטבע חוץ						
לא צמוד	צמוד	דולר	אחר	השפעות מקצות	סך הכל	מיליוני ש"ח	אחוזים			
665	592	84	(30)	-	1,311	39	3.0	גידול מידי מקביל של אחוז אחד		
644	575	86	(29)	-	1,276	4	0.3	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז		
616	542	87	(26)	-	1,219	(53)	(4.3)	קטון מידי מקביל של אחוז אחד		

31 בדצמבר 2009

שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית*									
שינוי בשיעור הריבית	מטבע ישראלי		מטבע חוץ**		השפעות מקצות	סך הכל	שינוי בשווי ההוגן		אחוזים
	לא צמוד	צמוד	דולר	אחר			מיליוני ש"ח		
גידול מידי מקביל של אחוז אחד	823	532	(43)	44	-	1,356	55	4.2	
גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז	797	505	(42)	47	-	1,307	6	0.5	
קטיון מידי מקביל של אחוז אחד	763	460	(41)	49	-	1,231	(70)	(5.4)	

* שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן, נטו, של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית

ניהול חשיפת הריבית בבנק מבוסס על מודל, במסגרתו מהווים תזרימי המזומנים העתידיים בשיעורי ריבית שאינם זהים לאלו ששימשו את הבנק לצורך הדווח על חשיפת הבנק לשינויים בשיעור הריבית (בעיקר בכל הנוגע למרווחי הריבית בגין סיכוני אשראי).

להלן נתונים כמותיים לגבי השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים והשפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים - המבוססים על המודל המשמש את הבנק בניהול חשיפת הריבית:

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2010					
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
22,613	565	1,863	5,599	14,586	נכסים פיננסיים*
2,248	1,330	619	32	267	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
(20,533)	(732)	(1,897)	(4,010)	(13,894)	התחייבויות פיננסיות*
(2,371)	(1,138)	(475)	(633)	(125)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
1,957	25	110	988	834	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
30 בספטמבר 2009					
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
21,984	630	1,998	5,355	14,001	נכסים פיננסיים*
2,050	979	557	25	489	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
(20,261)	(860)	(1,952)	(3,945)	(13,504)	התחייבויות פיננסיות*
(2,087)	(620)	(615)	(603)	(249)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
1,686	129	(12)	832	737	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
31 בדצמבר 2009					
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
21,783	667	1,903	5,166	14,047	נכסים פיננסיים*
1,870	1,205	346	37	282	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
(20,065)	(870)	(1,930)	(3,943)	(13,322)	התחייבויות פיננסיות*
(1,947)	(919)	(302)	(600)	(126)	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים
1,641	83	17	660	881	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים, לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוזי מאזניים.
** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית (המשך)

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק
(במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2010

שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית**								
שינוי בשווי ההוגן			מטבע חוץ*					
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	השפעות מקצות	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		שינוי בשיעור הריבית
				אחר	דולר	ממד	לא צמוד	
1.0	19	1,976	-	23	110	991	852	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
0.1	2	1,959	-	25	110	988	836	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
(1.9)	(37)	1,920	-	27	110	969	814	קטון מיידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾

30 בספטמבר 2009

שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית**								
שינוי בשווי ההוגן			מטבע חוץ*					
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	השפעות מקצות	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		שינוי בשיעור הריבית
				אחר	דולר	ממד	לא צמוד	
0.6	10	1,696	-	128	(14)	830	752	גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
0.1	1	1,687	-	129	(12)	832	738	גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
(1.3)	(22)	1,664	-	131	(11)	825	719	קטון מיידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

** השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן נטו כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

(1) בנוסף, הבנק נעזר במודל למדידת השינויים הצפויים ברווח החשבונאי, בשנה הקרובה - בגין שינויים בעקום הריבית. המודל מתבסס על הנחות שונות בנוגע להתפתחויות הצפויות בסעיפי המאזן ובמשתני שוק שונים. שיעור הקיטון הצפוי ברווח החשבונאי של הבנק, ביחס להון העצמי, בשנה הקרובה (בהתבסס על מודל זה) - עקב קיטון מקביל בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית, במגזרים: ה"לא צמוד", "צמוד המדד", וה"מט"ח" - מסתכם ב-1.28%, 2.17% ו-0.29% בהתאמה; 30.9.2009 - 1.52%, 2.19% ו-0.92% בהתאמה.

(2) טווח השינויים בשווי ההוגן, בגין השינויים בשיעורי הריבית שנרשם בתקופת הדו"ח, הינו כדלקמן: עבור גידול מקביל של אחוז אחד: 2.2% - 0.9% (שנת 2009 - 1.9% - (-1%)); עבור גידול מקביל של 0.1% - 0.2% (שנת 2009: 0.2% - 0.1%); עבור קיטון מקביל של 1%: (-1.7%) - (-2.8%) (שנת 2009: 1.1% - (-2.7%)).

נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית (המשך)

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2009

שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית**		שינוי בשווי ההוגן		מטבע ישראלי		מטבע חוץ*		ש"ח	מיליוני	אחוזים ⁽²⁾
לא צמוד	צמוד	דולר	אחר	מקצות	השפעות	סך הכל	ש"ח			
גידול מידי מקביל של אחוז אחד	899	672	16	81	-	1,668	27	16		
גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז	883	661	17	83	-	1,644	3	0.2		
קטון מידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾	861	639	18	85	-	1,603	(38)	(2.3)		

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

** השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן נטו כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית בכל מגזר ההצמדה.

(1) בנוסף, הבנק נעזר במודל למדידת השינויים הצפויים ברווח החשבונאי, בשנה הקרובה - בגין שינויים בעקום הריבית. המודל מתבסס על הנחות שונות בנוגע להתפתחויות הצפויות בסעיפי המאזן ובמשתני שוק שונים. שיעור הקיטון הצפוי ברווח החשבונאי של הבנק, ביחס להון העצמי, בשנה הקרובה (בהתבסס על מודל זה) - עקב קיטון מקביל בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית, במגזרים: ה"לא צמוד", "צמוד המדד", וה"מט"ח" - מסתכם ב-1.31%, 2.51% ו-0.18% בהתאמה.

(2) טווח השינויים בשווי ההוגן, בגין השינויים בשיעורי הריבית שנרשם בתקופת הדו"ח, הינו כדלקמן: עבור גידול מקביל של אחוז אחד: 1.9% - (-1%); עבור גידול מקביל של 0.1%: 0.2% - 0.1%; עבור קיטון מקביל של 1%: 1.1% - (-2.7%).

4. סיכון מניות

סיכון מניות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד, עקב ירידה במחירי השוק של המניות הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק. חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון המניות, נערך בהתאם להנחיות שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208, לגבי התיק הסחיר של הבנק. ליום 30.9.2010 כולל התיק הסחיר של הבנק מניות בסך של 3 מיליון ש"ח (31.12.2009 - 4 מיליון ש"ח).

5. סיכון אופציות

סיכון אופציות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד עקב שינוי בשווי ההוגן של אופציות הכלולות בתיק הבנקאי או בתיק למסחר של הבנק (כתוצאה משינוי בנתוני השוק המשמשים בחישוב השווי ההוגן).

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לביצוע עסקאות בתחום זה כדלקמן:

- עסקאות בתיק הבנקאי יבוצעו בתנאי "BACK TO BACK" בלבד.
- לביצוע עסקאות בתיק למסחר נקבעה מגבלת היקף פרמיות (נטו) שנתית.

חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון אופציות, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208 - בשיטת "הדלתא פלוס" - הקצאת ההון בגין "הדלתא", "הגמא" ו"הווגא" של האופציות.

6. גילוי כמותי להקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק

הבנק מקצה הון בגין החשיפה לסיכונים שוק על פי השיטה ה"סטנדרטית". על פי שיטה זו מחושבים "סיכון הריבית" ו"סיכון המניות" על ה"תיק למסחר" בלבד - המהווה יתרות בגין מכשירים פיננסיים המוחזקים למטרת מסחר, שכוללים את תיקי אגרות החוב למסחר ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים למטרת הפקת רווח. הגדרת התיק למסחר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק. סיכון הריבית מחושב על פי שיטת ה"תקופה לפרעון".

סיכון "שער החליפין" ו"סיכון האופציות" מחושבים על כלל יתרות המכשירים הפיננסיים בבנק. החשיפה ל"סיכון אופציות" מחושבת בשיטת "דלתא פלוס" (דרישות ההון מחושבות על סיכון ה"דלתא", הגמא" ו"הווגא").

להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון של הבנק בגין החשיפה לסיכונים שוק (במיליוני ש"ח):

30.9.2010				
"באזל 1"		"באזל 2"		
נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון	
24	2	15	2	סיכון ריבית
3	*	2	*	סיכון מניות
64	6	56	5	סיכון שער חליפין ואינפלציה
64	6	57	5	סיכון אופציות
155	14	130	12	סה"כ נכסי סיכון
31.12.2009				
"באזל 1"		"באזל 2"		
נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון	
29	3	16	1	סיכון ריבית
3	*	1	*	סיכון מניות
56	5	50	4	סיכון שער חליפין ואינפלציה
61	5	54	5	סיכון אופציות
149	13	121	10	סה"כ נכסי סיכון

* נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

ג. סיכון נזילות

סיכון הנזילות נובע מאי הוודאות לגבי היצע המקורות והרכבם ומן הביקוש לשימושים והרכבם. סיכון זה הינו פונקציה של התנהגות הלקוחות והתממשותו עלולה לבוא לידי ביטוי בזמינות ובמחיר המקורות.

להלן נתונים על הנכסים הנזילים של הבנק:

- כ-7.9% מנכסי הבנק הינם מזומנים ופקדונות בבנקים לתקופה של עד שלושה חדשים - מהם כ-63.2% פקדונות בבנק ישראל (31.12.2009: 11.3% ו-65.7%, בהתאמה).
- כ-19.3% מנכסי הבנק הינם ניירות ערך סחירים בכורסה (31.12.2009: 18.0% -).

דהיינו, כ-27% מסך נכסי הבנק ניתנים למימוש בזמן קצר (31.12.2009 - 29.3%). הבנק מיישם מדיניות המכוונת לשמר יחסי נזילות גבוהים בבנק - על רקע אי הודאות שהשתררה בעקבות הארועים הכלכליים שהתרחשו ברחבי העולם, כנגזרת מהמשבר הפיננסי. במסגרת מדיניות זו הוסט חלק מהמקורות שגויסו על ידי הבנק, לשימושים נזילים - במקום שימושי אשראי.

מדיניות הבנק קובעת כי יש להימנע, ככל האפשר, מסיכון של פערים בתזרים המזומנים. יחד עם זאת, נקבעו מגבלות לחשיפות אפשריות, במגזרי המט"ח ובמגזר הצמוד והלא צמוד במיוחד. במסגרת מגבלות אלו נקבע כי עודף הנכסים במגזר "מטבע חוץ" המושקע לתקופות בינוניות וארוכות, בניכוי גורמים מסוימים, לא יעלה על 50%-40% מההתחייבויות לזמן קצר באותו מגזר, בהתאמה - (במגזר ה"שקלי": 30%-15%, בהתאמה). ליום 30.9.2010, מסתכם היחס שבין עודף הנכסים לתקופות בינוניות וארוכות, לבין ההתחייבויות לזמן קצר, כדלקמן:

"טווח ארוך"	"טווח בינוני"	
%	%	
(4.5)	11.2	מגזר שקלי (לא צמוד וצמוד)
18.5	30.8	מגזר מט"ח

על פי הוראת בנק ישראל בנושא: "ניהול סיכון נזילות", נדרשים התאגידים הבנקאיים, בין היתר, לשמור בכל עת על היקף "נכסים נזילים" (כהגדרתם בהוראה), בסכום שלא יפחת מההתחייבויות שפרעונו, על פי ההסכמים הקיימים, צפוי בטווח של חודש ימים (להלן: "פער הנזילות"). עם זאת נקבע בהוראה, כי בנקים שיש ברשותם מודל פנימי מבוסס היטב לניהול סיכון הנזילות, רשאים להגדיר את הנכסים הנזילים ואת ההתחייבויות הצפויות להיפרע בטווח של חודש - על פי המודל ולא על פי הגדרתם בהוראה או הגדרתם החוזית.

הבנק מנהל את סיכון הנזילות באמצעות כלים ניהוליים ומיחשוביים שפותחו בנושא זה, הכוללים אמצעים לפיקוח, מעקב ובקרה על נתוני הנזילות לטווח קצר. במסגרת זו פותח "מודל ניהול סיכון הנזילות" שאושר על ידי דירקטוריון הבנק ומשמש את הבנק בניהול סיכון הנזילות. ה"מודל" בודק את הפער שבין הנכסים הנזילים להתחייבויות שפרעונו צפוי בטווח של חודש - בתרחישים שונים. בנוסף, אישר הדירקטוריון את "מסמך המדיניות" - לעניין ניהול סיכון הנזילות.

בהתאם למגבלות שנקבעו במודל, פער הנזילות המינימלי בבנק ינוע בטווח, שבין: עודף נכסים נזילים בסך 500 מיליון ש"ח בתרחיש "ירוק" (תנאי נזילות נורמליים), לבין עודף התחייבויות בסך 2,000 מיליון ש"ח - בתרחיש "אדום" (מצוקת נזילות חריפה, עד כדי חשש לקריסת מערך ניהול הנזילות). בתקופת הדוח לא נרשמו חריגות מהמגבלות שנקבעו במודל.

בתקופת הדוח פותח בבנק, בסיוע מומחה חיצוני, מודל מתקדם לניהול נזילות הכולל שימוש בתחזיות לשינויים עתידיים במצבת הנכסים הנזילים נטו, של הבנק - במגוון תרחישים צפויים. עד כה טרם אושר המודל על ידי הדירקטוריון.

בנוסף, נקבעו על ידי הבנק מגבלות נוספות בנושא זה המתייחסות לפרמטרים שונים, כגון: ריכוזיות המפקידים וסוגם, התקופות לפרעון של הפקדונות - בחתך של מגזרי הצמדה וכן מגבלות ביחס לפערי הנזילות המותרים - בהתבסס על הגדרתם החוזית של ה"נכסים הנזילים" והתחייבויות הבנק - לתקופות עתידיות שונות, כגון: יום, שבוע, חודש וכו' (להלן: "המגבלה החוזית"). בתקופת הדוח ארעו 21 חריגות מ"המגבלה החוזית". עם זאת, מכיוון שניהול סיכון הנזילות מבוסס על מודל הנזילות ולא על פער הנזילות ה"חוזי" - לא היו לחריגות אלו השלכות מעשיות.

ד. הסיכון התפעולי

הסיכון התפעולי מוגדר כ"חשיפת הבנק להפסד העלול להגרם כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים". הגדרה זו נוסחה על ידי "ועדת באזל" (שעניינה קביעת סטנדרטים בנושאי הגדרה וניהול חשיפות בבנקים המרכזיים - במדינות מפותחות) - ואינה כוללת חשיפה לסיכונים אסטרטגיים ותדמיתיים.

הסיכון התפעולי מובנה במרבית הפעילויות והתהליכים בבנק. לפיכך, הבנק נדרש למפות את מוקדי הסיכון התפעולי כתנאי מקדים למדידה וניהול של הסיכון התפעולי. כשל בניהול הסיכון התפעולי עלול לגרום לטעות בהערכת פרופיל הסיכון של הבנק - ולחשוף אותו להפסדים משמעותיים.

ביום 20 ביוני 2010, פרסם בנק ישראל את הוראת ניהול בנקאי תקין 2006, המבוססת על המלצות וועדת באזל בנושא: "התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון", שפורסמו ביוני 2006. על פי ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים - להקצות הון, בין היתר - גם בגין הסיכונים התפעוליים (בנוסף להקצאת הון בגין סיכונים אשראי וסיכונים שוק, שנדרשה גם על פי ההוראות הקודמות).

תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים וגידורם, כולל הטמעת מהות הסיכונים התפעוליים להם חשוף הבנק בכל דרגי הפעילות - במטרה להעלות את רמת המודעות לקיומם, מחד - וליישם בקרות תפעוליות נאותות במטרה להקטין את האפשרות להתממשותם, מאידך. מיפוי הסיכונים התפעוליים מהווה תשתית הכרחית בתהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. לפיכך, נערך בבנק תהליך מובנה למיפוי הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הבנק שהסתיים בסוף שנת 2008, וכלל: זיהוי, הערכה, בקרה וגידור של הסיכון התפעולי. התוצאות שהתקבלו בעקבות המיפוי, כאמור - מהוות תשתית להערכת מידת החשיפה של הבנק לסיכונים התפעוליים ולקבלת החלטות לגבי האמצעים הנדרשים לצורך יישום תכנית הפחתה וגידור סיכונים אלו. מיפוי הסיכונים, כאמור - יעודכן בתדירות תלת שנתית.

ביום 29 בספטמבר 2009 אישר דירקטוריון הבנק את מסמך "המדיניות לניהול סיכונים תפעוליים" - הכולל היבטים שונים בתחום הסיכון התפעולי, לרבות: מתודולוגית זיהוי הסיכון, עקרונות ניהול הסיכון, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות בתחום זה. המסמך יהווה בסיס ליישום תהליכי עבודה הנוגעים לזיהוי, הערכה, דווח וגידור הסיכון התפעולי ולפיתוח שיטות להערכת פרופיל הסיכון התפעולי בבנק.

הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע פעילויות לגידור הסיכונים התפעוליים - נמצאים באחריות מנהלי היחידות השונות בבנק. המתודולוגיה בכל הנוגע לתהליכי הזיהוי, המדידה, הגידור והבקרה של הסיכון התפעולי - מרוכזת על ידי היחידה לבקרת סיכונים תפעוליים, שבחטיבה לאסטרטגיה ובקרת ניהול סיכונים, בראשות בקר הסיכונים התפעוליים הראשי. מבנה ארגוני זה מבטיח הפרדה בין הגורמים הנוטלים ומנהלים את הסיכון התפעולי - לבין הגורמים העוסקים בגיבוש מדיניות, בקרה והפחתת הסיכון התפעולי.

מנהל הסיכונים התפעוליים בבנק הינו מר צבי שובל, סמנכ"ל ומנהל אגף תפעול ומידע. במסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים, מונו רכזים תפעוליים בחטיבות ובמחלקות השונות בבנק, הכפופים מקצועית לבקר הסיכונים התפעוליים הראשי - ומהווים את הגוף האחראי לניהול הסיכונים התפעולים ביחידותיהם, בדיקת הבקרות בתהליכים החשופים לסיכונים תפעוליים, ודווח על אירועי כשל שנגרמו בגין הסיכונים התפעוליים למערכת מידע לניהול הסיכונים התפעוליים. יישום המתודולוגיה לניהול הסיכון התפעולי, מפוקח ומוכוון על ידי ועדה לניהול הסיכונים ויישום הוראות "באזל 2" - בראשות מנכ"ל הבנק.

במסגרת ניהול הסיכון התפעולי - הטמיע הבנק בשלב הראשון מערכת מידע זמנית, המשמשת לדווח על התממשות הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הבנק, ומהווה מאגר מידע בכל הנוגע לאירועי הכשל, הגורמים לאירועים אלו, והאחראים להתרחשותם.

בתקופת הדוח החל הבנק בשיתוף עם חברת האם בתהליך להטמעת מערכת מידע ייעודית מתקדמת לניהול הסיכון התפעולי, שתכיל ממשקים למאגרי מידע המנטרים ארועי סיכון תפעולי, ותענה בין היתר, על הדרישה ל"ניהול סיכונים קבוצתי". התהליך להטמעת המערכת, צפוי להסתיים במהלך הרבעון הראשון של שנת 2011.

האמצעים המשמשים את הבנק לגידור הסיכונים התפעוליים, כוללים:

- ניתוח תוצאות הסקר בנושא: איתור ומיפוי הסיכונים התפעוליים - ועריכת תכנית להפחתת הסיכונים שעלו בסקר, שתבוצע על ידי יחידות הבנק השונות בתקופה של שלוש שנים.
- הטמעת תהליכים תפעוליים, המבוססים על הנסיון שנצבר - וכוללים בקורות שנועדו להפחית את הסיכונים התפעוליים.
- עריכת נהלים, הכוללים בקורות שיצמצמו ככל האפשר את האפשרות להתממשות סיכונים תפעוליים והקפדה על יישומם של נהלים אלו.
- שימוש במערכות ממוחשבות הכוללות הגבלות, הרשאות ובקורות נוספות במטרה להפחית ככל האפשר את האפשרות להתממשות הסיכונים התפעוליים.
- יישום שיפורים בתהליכים התפעוליים, לאחר שתוחקרו ארועי כשל - במטרה למנוע את הישנותם של ארועים אלו.
- שימוש בכלי ביקורת ובקרה - לרבות ביקורת פתע, שיהוו גורם מרתיע מפני ביצוע מעילות והונאות.
- מתן עדיפות לביצוע ביקורות בתהליכים שזוהו כמוקדים אפשריים להתממשות הסיכון התפעולי.
- הערכות, בשיתוף עם חברת האם, להטמעת המערכת הכוללת לניהול הסיכון התפעולי, כאמור.

הבנק מקצה הון בגין החשיפה לסיכון התפעולי על פי גישת ה"אינדיקטור הבסיסי". בהתאם לגישה זו - נגזרת דרישת ההון - מממוצע ההכנסות הגולמיות של הבנק בשלוש השנים האחרונות.

במסגרת ניהול כלל הסיכונים התפעוליים, מטופלת גם החשיפה לסיכוני מעילות והונאות. לאור החשש שהתממשות סיכון זה עלולה לחשוף את התאגידים הבנקאיים לסיכונים נוספים (כגון: "סיכון מוניטין" ו"סיכון משפטי") ולנוכח החשיבות הרבה שמקנה בנק ישראל לניהול סיכון זה, פרסם בנק ישראל ביום 28 במרס 2010 מסמך המפרט היבטים שונים בניהול סיכון זה, לרבות: המדיניות לטיפול בסיכון, קוד אתי, נהלים עדכניים ומפורטים, מבנה ארגוני הולם, מערכת דווחים לגורמים פנימיים וחיצוניים, איפיון והטמעת כלי בקרה, מעורבות הביקורת הפנימית, קיום תהליך הפקת לקחים בגין אירועי כשל, הטמעת ידע ומודעות בקרב העובדים, מיפוי תחומים ובעלי תפקידים בעלי סיכון פוטנציאלי בנושא, והטמעת תהליכי מעקב אחר ההתפתחויות והשינויים בתחום זה.

על פי המסמך נדרשו התאגידים הבנקאיים לדווח לבנק ישראל על התהליך לניהול סיכוני מעילות והונאות הקיים בבנק, לזהות פערים אפשריים בתהליך ביחס להנחיות שפורטו על ידי בנק ישראל, ולגבש תכנית לטיפול בפערים אלו, במידת הצורך.

בחודש מאי 2010 הגיש הבנק לבנק ישראל מסמך, הכולל את המידע הנדרש לגבי תהליך ניהול החשיפה למעילות והונאות בבנק, לרבות התייחסות להיבטים שצוינו על ידי בנק ישראל.

ה. הסיכון המשפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפת הבנק להפסד העלול להגרם עקב העדר אפשרות לאכוף קיום הסכם באמצעים משפטיים.

הסיכון המשפטי עלול להתרחש, בין היתר, עקב: העדר סמכות או חוסר כשרות של אחד הצדדים להסכם, העדר מסמכים מתאימים, אי חוקיות או אי שלמות של ההסכם, וכו'.

במסגרת ניהול החשיפה לסיכונים משפטיים, הוכן בבנק מסמך מדיניות בנושא "ניהול הסיכונים המשפטיים", המגדיר את הסיכונים המשפטיים, דרכי המעקב אחרי סיכונים אלו והצעדים שיש לנקוט כדי למזער אותם. המסמך אושר על ידי דירקטוריון הבנק (לאחר שעודכן) ביום 30 ביוני 2010.

עדכונים בנושא זה מועלים באופן שוטף הן בפני ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון, והן בפני הדירקטוריון (במסגרת "מסמך החשיפות").

ו. הנחיות בנושא סיכונים סביבתיים

ביום 10 בינואר 2008 הופצה על ידי המפקח על הבנקים טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "סיכונים סביבתיים". טיוטת ההוראה מטילה על התאגידים הבנקאיים חובה להעריך את חשיפתם האפשרית לסיכונים סביבתיים - ולנהל חשיפה זו באמצעות הגדרת וקביעת מדיניות בגין סיכון זה, והסדרת אמצעים לזיהוי, אמידה וניהול החשיפה - לרבות קביעת האחראים לניהול הסיכון. במסגרת ניהול הסיכון יחויבו התאגידים הבנקאיים לקבוע מנגנונים שישמשו לניטור ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים ולערוך הדרכות והכשרות מתאימות לעובדים המעורבים בתהליך.

בנוסף, דורשת הטיוטה מהדירקטוריון להעמיק את מעורבותו בנושא באמצעות קיום דיון במדיניות הבנק ובאמצעים והשיטות שנוקט הבנק - בניהול, מדידת ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים.

ביום 11 ביוני 2009 הפיץ המפקח על הבנקים הנחיה נוספת בנושא זה. ההנחיה מפרטת היבטים אפשריים שונים לחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים סביבתיים ומדגישה את הצורך להתייחס לסיכונים אלה באופן פרטני. כמו כן מובהר בהנחיה כי זיהוי והערכת הסיכון הסביבתי מהווה חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים בתאגיד הבנקאי - ולפיכך, נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול להטמעת ניהול הסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים המנוהלים על ידם, לרבות באמצעות הטמעת נהלים לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן האשראי ולשלב בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד ללקוחות - את הערכת הסיכון הסביבתי.

דירקטוריון הבנק נדרש לאשר עד ליום 30.6.2010 קריטריונים ולוחות זמנים ליישום הדרישות שנכללו בהנחיה. הבנק יישם את ההנחיות שנכללו במסמך המפקח על הבנקים, במועד שנקבע. בתקופת הדוח הוכן על ידי הבנק, בסיוע יועץ חיצוני, מסמך מדיניות לניהול הסיכון הסביבתי בבנק, הסוקר את המצב המשפטי בישראל (לרבות הצעות חקיקה), סוגי הסיכונים הפוטנציאליים אליהם חשוף הבנק בתחום זה (לרבות: סיכונים אשראי, סיכונים משפטיים וסיכונים מוניטין), היחידות בבנק שיש להן נגיעה לסיכונים אלו, השיטות והקריטריונים לזיהוי עסקאות ולקוחות בעלי פוטנציאל לחשיפה בנושא זה, הצעה לדרוג החשיפות לסיכונים אלו ודרכי הפעולה הנדרשות לניטור החשיפה בכל אחת ממדרגות אלו, וכלי העזר הנדרשים לצורך זיהוי ניטור וניהול החשיפה לסיכונים סביבתיים. בתאריך 30 ביוני 2010 אישר הדירקטוריון את מסמך המדיניות.

בנוסף נערך בבנק מיפוי ראשוני לגבי לקוחות ועסקאות בהיקף העולה על 15 מיליון ש"ח, שקיימת בגינם חשיפה פוטנציאלית לסיכונים סביבתיים.

8. באזל 2

א. כללי

הוראות "באזל 2" הינן הנחיות מפורטות בנושא ניהול סיכונים שפורסמו על ידי ועדת באזל לפיקוח בנקאי במסגרת הבנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים (ה-BIS), שנוסחן הסופי פורסם בשנת 2006. ביום 20 ביוני 2010 פרסם בנק ישראל שורת הוראות ניהול בנקאי תקין (מס' 211 - 201), המהוות את מכלול מסגרת העבודה ליישום הנחיות "באזל 2" בתאגידים הבנקאיים בישראל. הוראות אלו מחליפות את הוראת השעה בנושא: "מסגרת עבודה למדידה והלימות הון" - שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 31.12.2008 ונכנסה לתוקף ביום 31.12.2009. הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בהוראות שפורסמו.

ההוראות כוללות הנחיות ושיטות פעולה ליישום שני הנדבכים הראשונים שנכללו בהנחיות "באזל 2", כדלקמן:

- **הנדבך הראשון** - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים, להקצות הון כנגד סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים.

- **הנדבך השני** - כולל התייחסות לסיכונים שאינם מפורטים בנדבך הראשון ומפרט כללים לבדיקת נאותות ההון שהוקצה לסיכונים השונים בהתאם לתהליך הערכת סיכונים פנימי שייערך על ידי הבנק - ICAAP (INTERNAL CAPITAL ADEQUACY ASSESSMENT PROCESS).

מרכיב נוסף בהנחיות "באזל 2", הינו הנדבך השלישי - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לתת גילוי נאות ולהרחיב את הדיווח לציבור בדבר הסיכונים הכרוכים בפעילות הבנק - באופן שיאפשר לציבור להבין טוב יותר את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק והאופן בו מנוהלים סיכונים אלו ("משמעת שוק"). הנחיות בנק ישראל ליישום הנדבך השלישי פורסמו ביום 13.10.2009 ונכללו בהוראות הדווח לציבור.

ב. הנדבך הראשון

על פי הוראות "באזל 2" קיימות שלוש גישות אפשריות להקצאת ההון בגין סיכוני אשראי:

- "הגישה הסטנדרטית" - לפיה, תתבצע הקצאת ההון בהתאם למשקולות שיקבע הפיקוח על הבנקים ובהתבסס על דרוגים של סוכנויות דירוג חיצוניות מאושרות (גישה זו נכללה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203).

- "גישת דירוגים פנימית בסיסית" - FIRB, לפיה נדרשים הבנקים לאמוד את סיכון האשראי על בסיס מודל פנימי הכולל הסתברות לכשל אשראי (PD).

- "גישת דירוגים פנימית מתקדמת" - AIRB, המבוססת גם היא על מודל פנימי, הכולל בנוסף להסתברות לכשל (PD) - גם אומדן של ההפסד הצפוי בהתרחש הכשל (LGD), והיקף חשיפת האשראי בעת ארוע הכשל (EAD).

כמו כן, נדרשו התאגידים הבנקאיים להקצות הון כנגד סיכונים תפעוליים. דרישת ההון בגין סיכונים תפעוליים מחושבת בשלב הראשון בגישת ה"אינדיקטור הבסיסי".

כאמור, הבנק מיישם את ההנחיות לחישוב יחס הלימות ההון על פי כללי "באזל 2" החל מיום 31.12.2009. יחס הלימות ההון של הבנק ליום 30.9.2010, על פי כללים אלו מסתכם ב-13.1%, לעומת 12.2% ביום 31.12.2009. יחס הלימות ההון שחושב, כאמור, על פי כללי "באזל 2", מהווה ירידה בשיעור של 0.7 נקודות האחוז לעומת יחס הלימות ההון המחושב על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 (כללי "באזל 1"). הירידה ביחס הלימות ההון כאמור, נובעת מהדרישה להקצות הון בגין סיכונים תפעוליים.

בעקבות הזעזועים והמשברים שעברו על המערכת הפיננסית העולמית בשנים האחרונות, גיבשו הגורמים המפקחים על המערכות הבנקאיות בעולם מתווחי פעולה הכוללים המלצות לשיפור רמת ואיכות ההון במערכות הבנקאיות בעולם.

על רקע מגמות אלו ובמסגרת התהליך ליישום כללי "באזל 2" במערכת הבנקאית, הופצו על ידי בנק ישראל המסמכים הבאים:

- הנחיה שפורסמה ביום 20 באוגוסט 2009, לפיה - עד להשלמת תהליך "SREP" על ידי בנק ישראל (ראה הרחבה בסעיף ג' להלן), נדרשים התאגידים הבנקאיים לשמר גם בתקופה הראשונה בה מיושמות הנחיות "באזל 2", את יעד הלימות ההון המינימלי שנקבע על ידם במונחי "באזל 1" (הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311).

- הוראה בנושא: "מדיניות הון לתקופות ביניים", שפורסמה ביום 30.6.2010, לפיה - נדרשים התאגידים הבנקאיים לקבוע רף מינימלי ליחס "הון ליבה" (המוגדר כ"הון ראשוני", בניכוי מכשירי הון מורכבים שהוכרו כ"הון ראשוני") לרכיבי סיכון שלהם, שלא יפחת מ-7.5% ולעמוד ביעד זה לא יאוחר מיום 31.12.2010. תאגידים בנקאיים שיחס "הון הליבה" לרכיבי סיכון שלהם, אינו עומד ביעד שנקבע - נדרשו לגבש תכנית עבודה לעמידה ביעד המינימום, ולהגישה לפיקוח על הבנקים עד ליום 30.8.2010.

יצוין בהקשר זה, כי:

- דירקטוריון הבנק קבע ביום 27.12.2007 מגבלת יחס הלימות הון מינימלי בשיעור של 12% (על פי כללי המדידה של הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 (כללי "באזל 1"). ליום 30.9.2010 - לא קיימת חריגה ממגבלות אלו.

- מכיוון שהבנק לא הנפיק מכשירי הון מורכבים, מסתכם יחס הון הליבה לרכיבי סיכון של הבנק ליום 30.9.2010 - בשיעור של 10.8%.

במהלך שנת 2009 התקשר הבנק (בשיתוף עם חברת האם), עם חברת דרוג אשראי בינלאומית לביצוע פרויקט -במסגרתו תפתח החברה עבור הבנק מספר מודלים לדרוג אשראי של לקוחות בינוניים וגדולים בבנק - בענפי הנדל"ן, התעשייה, המסחר, והשרותים. תוצרי המודל יהיו חלק מהתשתית שתשמש את הבנק בעתיד לחישוב יחס הלימות ההון, על פי כללי באזל 2 ב"גישות מתקדמות".

ג. הנדבך השני

הערכות הבנק ליישום הנדבך השני בתקופת הדוח כללה:

- עדכון מסמכי המדיניות בנושא: "ניהול הסיכונים".
- ביצוע סקר מקיף של מיפוי פערים בין העקרונות לניהול חשיפת הבנק לסיכונים השונים כפי שפורטו ב-14 "המסמכים הישימים" שפורסמו על ידי הבנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים (BIS) - לבין התהליכים והנהלים הנהוגים בבנק בתחומים אלה. בעקבות התוצאות שהתקבלו בסקר - מופעלת בבנק תכנית מקיפה לסגירת הפערים שאותרו.
- הערכות להתאמת המבנה הארגוני בבנק, בהתאם לדרישות ניהול הסיכונים העולות מהוראות "באזל 2" ולגיבוש עקרונות לנאותות הקצאת ההון בגין הסיכונים השונים.

ביום 2 בדצמבר 2008 פרסם בנק ישראל הנחיות לביצוע תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון (ICAAP). התהליך נועד להבטיח החזקת הון הולם על ידי התאגידים הבנקאיים, שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם וקיום תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך יכלול, בין היתר: קביעת יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

תהליך זה ייסקר ויוערך על ידי הפיקוח על הבנקים (תהליך SREP - כמפורט להלן), במטרה לקבוע אם ההון ויעדי ההון שהגדיר התאגיד הבנקאי - נאותים, ולדרוש צעדי תיקון (במידת הצורך), לרבות - חיזוק הממשל התאגידי וניהול הסיכונים והבקורות הפנימיות (לרבות דרישה לתוספת הון).

(1) תהליך הסקירה הפיקוחי (Supervisory review process)

בהמשך לאמור לעיל פרסם בנק ישראל ביום 20.6.2010 מסמך המפרט את תהליך הסקירה הפיקוחי, לרבות: מטרות התהליך, העקרונות המרכזיים העומדים בבסיס התהליך וסוגיות ספציפיות שבהן יתמקד תהליך הסקירה הפיקוחי.

• מטרת התהליך:

המטרות המרכזיות שהוגדרו במסמך כוללות:

- (א) הקצאת הון על ידי התאגידים הבנקאיים בהיקף שיהלום ויתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם.
- (ב) פיתוח טכניקות משופרות לניהול וניטור סיכונים על ידי התאגידים הבנקאיים.
- (ג) פיקוח על תהליך הערכת רמת ההון הנדרשת שיערך על ידי התאגידים הבנקאיים והערכת תוצאותיו.
- (ד) הערכת האמצעים והשיטות שבהם עושים התאגידים הבנקאיים שימוש במסגרת תהליך ניהול הסיכונים, ניטורם וגידורם.

• עקרונות מרכזיים בתהליך הסקירה הפיקוחי:

תהליך הסקירה הפיקוחי מושתת על ארבעה עקרונות:

- (א) כל תאגיד בנקאי יידרש ליישם תהליך פנימי להערכת הלימות ההון הכוללת, המותאם לפרופיל הסיכונים שלו ולגבש אסטרטגיה לשמירה על רמות ההון הנדרשות.
- (ב) התהליך הפנימי ייסקר ויוערך על ידי המפקח על הבנקים, לרבות:
 - נאותות הערכת הסיכון שנלקח בחשבון על ידי התאגיד הבנקאי.
 - נאותות רמות ההון שנבחרו על ידי התאגיד הבנקאי והערכת מידת התאמתן לסביבה בה פועל התאגיד הבנקאי ולאופי והיקף העסקים שלו.
 - איכות סביבת הבקרה הקיימת בתאגיד הבנקאי, לרבות: איכות מערכות המידע, איכות הדווחים להנהלה, תהליך הערכת הסיכונים ותגובת ההנהלה לסיכונים משתנים.
 - ציות לתקני מינימום, לרבות: סטנדרטים לניהול סיכונים ודרישות גילוי (ובכללן מאפייני המתודולוגיה הפנימית ששמשו בחישוב דרישות ההון המזעריות).

- (ג) התאגידים הבנקאיים יידרשו לפעול מעל ליחסי ההון הפיקוחיים המזעריים הנדרשים מהם.
- (ד) המפקח על הבנקים יתערב בשלב מוקדם כדי למנוע ירידה ברמת ההון המזערית הנדרשת לתאגיד הבנקאי, וידרוש תיקון מהיר במקרים בהם לא תשמר רמת ההון המינימלית.

• סוגיות ספציפיות שיטופלו במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי

המסמך מפרט את הסוגיות העיקריות שינתן להן דגש במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי. סוגיות אלו כוללות:

(א) הערכת רמת ההון הנדרשת בגין חשיפה לסיכון הריבית. תשומת לב מיוחדת תינתן לתאגידים בנקאיים החשופים לפגיעה בשיעור העולה על 20% מהונם הראשוני, בתרחיש הנגרם מתזוזה של 2% בעקום הריבית.

(ב) הערכת סיכון האשראי בתאגיד הבנקאי לרבות:

- עריכת מבחני קיצון לסיכון האשראי ובחינת השפעתם על יחסי ההון הפיקוחיים של התאגיד הבנקאי.
- הערכת הקריטריונים להגדרת כשל אשראי בתאגידים הבנקאיים והשפעתם האפשרית על דרישות ההון.
- הערכת מידת ריכוזיות האשראי, דרך ניהול הסיכון, ושקלולו על ידי התאגיד הבנקאי בקביעת רמת הלימות ההון הנדרשת ותוצאות מבחני הקיצון שנערכו בגין סיכון זה.
- הערכת המודל לכימות סיכונים אשראי כלפי צד נגדי.

(ג) הערכת החשיפה לסיכון השוק, לרבות בדיקת הגדרות התיק למסחר של התאגיד הבנקאי והתאמתן להגדרות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 208.

(2) תרחישי קיצון

כאמור בסעיף (1) לעיל, במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי תערך בדיקת השימוש במבחני הקיצון שנעשה על ידי התאגיד הבנקאי, לצורך הערכת רמת ההון הנדרשת. לפיכך, פרסם בנק ישראל ביום 5.1.2010 מסמך המנחה את הבנקים לערוך מבחני קיצון, כחלק אינטגרלי מניהול הסיכונים הפנימי.

לדעת בנק ישראל, מבחני הקיצון מהווים כלי משלים בתהליך ניהול הסיכונים ומספקים אינדיקציה באשר להון שיידרש לבנק לצורך ספיגת הפסדים שייווצרו במקרה של זעזועים גדולים.

הנחיות בנק ישראל מבוססות על מסמך עקרונות לניהול ופיקוח על מבחני קיצון שפורסם על ידי הוועדה הבינלאומית לפיקוח על הבנקים (BCBS), הכולל עקרונות באשר למטרות מבחני הקיצון, ניהולם ויישומם. בנוסף, הוטל על התאגידים הבנקאיים לכלול במבחני הקיצון את כל מגוון הסיכונים ותחומי הפעילות של התאגיד הבנקאי, להעריך בשיטתיות את ישימות ואפקטיביות התרחישים שנכללו במבחני הקיצון (לרבות התכנית להפחתת הסיכונים), ולתעד את המדיניות והנהלים באשר למבחני קיצון אלו. בנוסף, הוטל על הדירקטוריון והנהלה להעמיק את מעורבותם בנושא זה.

הנחיית בנק ישראל כוללת התייחסות לשלושה תחומים, המהווים להערכת בנק ישראל את גורמי הסיכון העיקריים במערכת הבנקאית, כדלקמן:

(1) **סיכון האשראי** - להערכת בנק ישראל התממשות סיכון זה מהווה את האיום העיקרי ליציבות המערכת הבנקאית. לפיכך, נדרשים התאגידים הבנקאיים לכלול במבחני הקיצון תרחישים המתייחסים להידרדרות באיכות תיק האשראי (לרבות עליה במשקל האשראי ללווים בעייתיים ועליה בשיעור ההפרשות להפסדי אשראי בגין אשראי זה) ותרחישים המתייחסים לעליה בשיעורי הריבית של הלוואות לדיור שניתנו בריבית משתנה והשפעתה על נטל החוב של הלווים וכושר ההחזר שלהם.

(2) **סיכון הריבית** - מבחני הקיצון יכללו תרחישים המתייחסים לתזוזת עקום הריבית בכל שלושת מגזרי ההצמדה בשיעורים שבין 200 ל-300 נקודות בסיס, והשפעתם על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק.

(3) **סיכון שער החליפין** - מבחני הקיצון יכללו תרחישים של שינויים בשער החליפין בשיעור שבין 20%- ל-20%, והשפעתם על הון הבנק.

בתקופת הדו"ח בוצע על ידי הבנק תהליך הערכה עצמית להלימות ההון הנדרשת (ICAAP), במסגרתו נבחנה הלימות ההון הנדרשת לבנק בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלומים בפעילותו.

במסגרת התהליך נערך מיפוי של מכלול הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק והוכן "מסמך ICAAP", המפרט את המתודולוגיה להקצאת ההון הנדרשת בגין חשיפה לסיכונים שלא נלקחו בחשבון במסגרת חישוב יחס הלימות ההון על פי הנדבך הראשון, כמפורט להלן:

- היבטים נוספים של חשיפה לסיכונים שנכללו כבר בנדבך הראשון, כגון: חשיפה לסיכונים שהתרחשותם סבירה על פני מחזור כלכלי, סיכון אשראי של צד נגדי וכו'.
- גורמי סיכון שלא נכללו במסגרת הנדבך הראשון, כגון: סיכונים ריכוזיות לווים, סיכונים נזילות, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכונים סליקה וכו'.
- גורמי סיכון "איכותיים", כגון: סיכונים ציית, סיכונים מוניטין וסיכונים אסטרטגיים.
- סיכונים הנובעים מתרחישי קיצון.

כחלק בלתי נפרד מביצוע התהליך, נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך סקירה בלתי תלויה של תהליך הערכת הלימות ההון. סקירת התהליך בוצעה על ידי הביקורת הפנימית של הבנק בתקופת הדו"ח, ועתידה להמשיך גם בעתיד, במקביל להתקדמות תהליך ה"הערכה העצמית של הלימות ההון".

בסוף חודש יוני 2010 אישר הדירקטוריון את העקרונות לביצוע תהליך ה"הערכה העצמית להלימות ההון הנדרשת" - שגובשו על ידי הבנק ונכללו ב"מסמך ICAAP" כאמור, לרבות השיטות למיפוי הסיכונים והמתודולוגיה לחישוב הקצאת ההון הנדרשת בגין סיכונים אלו - בכפוף להשלמות שונות.

בנוסף, ולאור האומדנים לגבי הקצאת ההון הנוספת שתדרש לבנק בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלום בפעילותו - שנכללה ב"מסמך ICAAP", כאמור - קבע הדירקטוריון ביום 23.7.2010 מגבלה, לפיה - יחס הלימות ההון של הבנק (במונחי "באזל 2"), לא יפחת משיעור של 12%. ליום 30.9.2010 מסתכם יחס הלימות ההון של הבנק (במונחי "באזל 2") בשיעור של 13.1%.

ד. מידע נוסף לגבי ניהול הסיכונים בבנק ("הנדבך השלישי")

הוראות "באזל 2" כוללות דרישות גילוי איכותיות וכמותיות מפורטות לגבי ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי ("הנדבך השלישי" בהוראות "באזל 2").

בהמשך ל"מסגרת העבודה", שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 31.12.2008, כאמור (המרכזת את הכללים ליישום שלושת הנדבכים המרכיבים את הוראות "באזל 2") - פורסמה על ידי בנק ישראל ביום 13 באוקטובר 2009, הוראת שעה בנושא: "יישום דרישות הגילוי הנכללות בנדבך 3 של "באזל 2" - בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים לשנת 2009, ואילך. על פי ההוראות הנ"ל, יש לכלול בדוחות הרבעוניים נתונים כמותיים בהתאם למתכונת שנקבעה ב"הוראת השעה". מידע איכותי כמפורט ב"הוראת השעה" - ייכלל בדוחות הרבעוניים רק בגין נושאים בהם חלו שינויים מהותיים בתקופת הדו"ח, לעומת המידע שנכלל בדוחות השנתיים.

חלק מן המידע הנדרש כאמור, נכלל בפרק זה ויתרתו נכללה בחלקים אחרים של הדו"ח. לפיכך, ובמטרה לרכז את מלוא המידע הנדרש על פי הוראת השעה, במקשה אחת - נכללה בסעיף (4) בפרק זה, טבלה - הקושרת בין דרישות הגילוי של ההוראה לבין הפרקים והביאורים שבהם נכלל המידע בדוח זה.

(1) הון

להלן פרטים על רכיבי ההון בבנק:

31 בדצמבר	30 בספטמבר	
2009	2009	2010
באזל ו	באזל ו	באזל ו
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
51	51	51
1,472	1,450	1,593
152	152	152
1,675	1,653	1,796
(2)	-	-
1,673	1,653	1,796
50	37	63
242	244	313
292	281	376
(3)	-	-
289	281	376
-	(3)	-
1,962	1,931	2,172

1. הון ברובד הראשוני

- הון מניות נפרע
- עודפים
- קרנות הון

- בניכוי: השקעות בחברות שאינן ריאליות, שיש בהן השפעה מהותית סה"כ הון ברובד הראשוני

2. הון ברובד המשני

- הון רובד משני - עליון
- הון רובד משני - תחתון
- ניכויים מההון ברובד המשני סה"כ הון ברובד המשני
- ניכויים מההון הכולל ("באזל 1")
- הון כולל כשיר

(2) הלימות הון

להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון בגין סיכוני אשראי (כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203) ודרישת ההון בגינם, בחתך ישויות.

סוג הישות	30.9.2010		31.12.2009	
	נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבונות	-	-	-	-
סקטור ציבורי	107	10	143	13
תאגידים בנקאיים	768	69	700	63
תאגידים	8,949	805	*8,851	*797
קמעונאיות ליחידים	1,285	116	*1,302	*117
עסקים קטנים	2,293	206	*1,861	*167
משכנתאות לדיור	616	55	*603	*54
נכסים אחרים	583	53	598	54
סה"כ נכסי סיכון אשראי	14,601	1,314	14,058	1,265

- סך כל נכסי הסיכון בגין סיכוני השוק ליום 30.9.2010 הנמדדים על פי "הגישה הסטנדרטית" מסתכם ב-155 מיליון ש"ח ודרישת ההון⁽¹⁾ בגינם מסתכמת בסך 14 מיליון ש"ח (31.12.2009: 149 מיליון ש"ח ו-13 מיליון מיליון ש"ח, בהתאמה).
- סך כל נכסי הסיכון בגין הסיכון התפעולי, ליום 30.9.2010 הנמדדים על פי גישת "האינדיקטור הבסיסי" מסתכם ב-1,881 מיליון ש"ח, ודרישת ההון⁽¹⁾ בגינם מסתכמת בסך 169 מיליון ש"ח (31.12.2009: 1,860 מיליון ש"ח, ו-168 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- להלן נתונים לגבי החשיפה הכוללת של הבנק (כהגדרתה בהוראות בנק ישראל) ודרישת ההון בגינה:

הרכב החשיפה הכוללת	30.9.2010		31.12.2009	
	נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
חשיפה לסיכון אשראי	14,601	1,314	*14,058	*1,265
חשיפה לסיכון שוק	155	14	149	13
חשיפה לסיכון תפעולי	1,881	169	1,860	168
סך נכסי הסיכון	16,637	1,497	16,067	1,446

- להלן נתונים לגבי התפלגות יחס הלימות ההון בבנק ובחברות המאוחדות שלו:

	30.9.2010		31.12.2009	
	"באזל 2"	"באזל 1"	"באזל 2"	"באזל 1"
	%	%	%	%
יחס הון "ראשוני"	10.8	11.5	*10.4	11.3
יחס הון "ליבה" ⁽²⁾	10.8	11.5	*10.4	11.3
יחס הון כולל	13.1	13.8	*12.2	13.1

* סוג מחדש

(1) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 9% מנכסי הסיכון.
(2) "הון הליבה" מוגדר כ"הון ראשוני", בניכוי מכשירי הון מורכבים.

(3) מניות - גילוי לגבי פוזיציות בתיק הבנקאי.

כעקרון, הבנק נמנע - בדרך כלל מהשקעה במניות בתיק הבנקאי. ליום 30.9.2010 כולל התיק הבנקאי שלושה סוגי מניות:

- השקעה בקרנות הון סיכון - המתמחות בהשקעה בהון ובמתן אשראי ל"חברות הזנק" בתחום ה"היי טק".
- החזקות ריאליות בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ (בשיעור של 14.8%).
- החזקות בשיעור זניח בחברות "היי-טק" שמניותיהן התקבלו בבנק במסגרת ביצוע עסקאות אשראי והחזרי השקעות אחרות.

גילוי כמותי

- להלן נתונים לגבי עלות המניות בתיק הבנקאי והשווי ההוגן שלהן:

31.12.2009	30.9.2010	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
29	24	עלות
(6)	(7)	התאמה לשווי הוגן*
23	17	שווי הוגן**

* כולל הפרשה לירידת ערך שנזקפה לדוח רווח והפסד בסך של כ-7 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2009 - הפרשה לירידת ערך בסך 6 מיליון ש"ח).

** מזה שווי הוגן המבוסס על מחיר מצוטט בבורסה, בסך 1 מיליון ש"ח (31.12.2009 - זהה).

- להלן נתונים לגבי התפלגות ההשקעות במניות, בחתך סחירות:

31.12.2009	30.9.2010	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
22	16	השקעות לא סחירות
1	1	השקעות סחירות
23	17	סך הכל

דרישת ההון בגין פוזיציות בתיק הבנקאי

31.12.2009	30.9.2010	
"באזל 1"	"באזל 2"	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
1	1	א. מניות שסווגו כ"נכסי סיכון"
1	1	מניות שסווגו לתיק הזמין למכירה:
-	-	• קרנות הון סיכון
2	2	• חברה ריאלית
-	-	• חברות "היי-טק"
2	2	סה"כ דרישת הון
5	-	ב. מניות שנכחו מההון
5	-	השקעה בחברה כלולה

(4) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח זה

במטרה לרכז את המידע שנדרש בהוראת השעה במקשה אחת - נדרשו התאגידים הבנקאיים לפרסם בדוח טבלה הקושרת בין דרישות הגילוי שבהוראה - לבין הפרקים או הבאורים שבהם נכלל המידע הנדרש בדוח זה. בטבלה המצורפת להלן - ניתנים הפרטים שגילויים נדרש בדוחות ביניים רבעוניים.

דרישות הגילוי בהוראת השעה		פרטים לגבי המידע שנדרש (מיקום)			
מס' טבלה	פרטי המידע הנדרש	בדוח זה		בדוח לשנת 2009	
		מיקום	עמוד	מיקום	עמוד
1	תחולת היישום (איכותי)	-	-	דוח דירקטוריון	115-117
2א'	מבנה ההון (איכותי)	-	-	דוח דירקטוריון	117
2ב' - ה'	מבנה ההון (כמותי)	דוח דירקטוריון	63	באור 13	226-227
3א'	הלימות ההון (איכותי)	-	-	דוח דירקטוריון	117
3ב' - ז'	הלימות ההון (כמותי)	דוח דירקטוריון	64	דוח דירקטוריון	117-119
4א'	סיכון אשראי - דרישות גילוי כלליות (איכותי)	דוח דירקטוריון	26-28	דוח דירקטוריון	75-77
4ב'	חשיפת אשראי - בחתך סוגי אשראי (כמותי)	דוח דירקטוריון	29	דוח דירקטוריון	79
4ג'	התפלגות חשיפת אשראי - בחתך אזור גאוגרפי (כמותי)	סקירת הנהלה	103	סקירת הנהלה	182
4ד'	התפלגות חשיפות אשראי - בחתך צד נגדי (כמותי)	דוח דירקטוריון	29	דוח דירקטוריון	79
4ה'	התפלגות חשיפות אשראי - לפי תקופה לפרעון (כמותי)	דוח דירקטוריון	30	דוח דירקטוריון	80
14'	התפלגות חשיפות אשראי - לפי ענף עיקרי (כמותי)	סקירת הנהלה	100	סקירת הנהלה	180
14ז'	חובות בעייתיים - בחתך אזור גאוגרפי (כמותי)	סקירת הנהלה	103	סקירת הנהלה	182
14ח'	תנועה בהפרשה לחובות מסופקים (כמותי)	באור 3 א'	126	באור 4 ד'	218
5א'	סיכון אשראי - תיקים המטופלים בגישה הסטנדרטית (איכותי)	-	-	דוח דירקטוריון	80-81
5ב'	סיכון אשראי תיקים המטופלים בגישה הסטנדרטית (כמותי)	דוח דירקטוריון	31	דוח דירקטוריון	81

(4) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח זה (המשך)

דרישות הגילוי בהוראת השעה		פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)			
מס' טבלה	פרטי המידע הנדרש	דוח זה		דוח לשנת 2009	
		מיקום	עמוד	מיקום	עמוד
7א'	הפחתת סיכון האשראי (איכותי)	-	-	דוח דירקטוריון	81-83
27' - ג'	הפחתת סיכון האשראי (כמותי)	דוח דירקטוריון	32	דוח דירקטוריון	83
8א'	חשיפות שקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי (איכותי)	-	-	דוח דירקטוריון	127-131
8ב'	חשיפות שקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי (כמותי)	דוח דירקטוריון	70	דוח דירקטוריון	131
9	איגוח - גילוי בגישה הסטנדרטית	לא רלבנטי	-	לא רלבנטי	-
10א'	סיכון שוק - גילוי לגבי הגישה הסטנדרטית (איכותי)	דוח דירקטוריון	41-43	דוח דירקטוריון	93
10ב'	דרישות הון בגין סיכונים השוק	דוח דירקטוריון	53	דוח דירקטוריון	103
12	סיכון תפעולי (איכותי)	דוח דירקטוריון	55-56	דוח דירקטוריון	106-108
13א'	פוזיציות במניות בתיק הבנקאי (איכותי)	-	-	דוח דירקטוריון	119-121
13ב' - 1'	פוזיציות במניות בתיק הבנקאי (כמותי)	דוח דירקטוריון	65	דוח דירקטוריון	121
14א'	סיכון ריבית בתיק הבנקאי (איכותי)	דוח דירקטוריון	45	דוח דירקטוריון	96-100
14ב'	סיכון ריבית בתיק הבנקאי (כמותי)	דוח דירקטוריון	49	דוח דירקטוריון	101

(5) הוראה בנושא: "מנהל סיכונים ראשי ופונקציית ניהול הסיכונים"

ההנחיות שפורסמו על ידי ועדת באזל, כוללות בין היתר המלצות בנושא שדרוג מערך ניהול הסיכונים, הבקורות והממשל התאגידי בתאגידים הבנקאיים.

הנחיות אלו רואות בתרבות ניהול סיכונים נאותה, הכוללת הבנה מעמיקה והיכרות עם הסיכונים הטבועים בפעילות התאגיד הבנקאי - רכיב מרכזי במערך ניהול הסיכונים, לרבות קיום פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה ומקיפה כמרכיב אינטגרלי במערך ניהול הסיכונים.

במטרה ליישם את הנחיות ועדת באזל ולהבטיח את אפקטיביות פונקציית ניהול הסיכונים - פרסם בנק ישראל ביום 22 בדצמבר 2009 הוראה בנושא: "מנהל הסיכונים ופונקציית ניהול הסיכונים".

על פי ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים להקים פונקציית ניהול סיכונים מוגדרת, אפקטיבית ובלתי תלויה, שבראשה יעמוד מנהל סיכונים ראשי - שתפעל לחיזוק יכולת הבנק לטפל בסיכונים הטבועים בפעילות התאגיד הבנקאי ותבטיח את ניהולם הזהיר.

פונקציית ניהול הסיכונים תספק, בין היתר, מידע לדירקטוריון ולהנהלה באשר למכלול הסיכונים הקיימים והמתהווים בפעילות התאגיד הבנקאי, במטרה לסייע לדירקטוריון להבין את יכולת ומגבלות התאגיד הבנקאי לשאת בסיכונים ולאפשר לדירקטוריון לקבוע את תאבון הסיכון של הבנק, ולהגדיר את אסטרטגיית התאגיד הבנקאי יעדיו.

בנוסף, קובעת ההוראה את תפקידי פונקציית ניהול הסיכונים ומנהל הסיכונים הראשי ואת סמכויותיהם. פונקציית ניהול הסיכונים נדרשת לפקח באופן בלתי תלוי על ניהול הסיכונים ולעסוק, בין היתר, בנושאים הבאים:

- א. תכנון האסטרטגיה של התאגיד הבנקאי וקביעת יעדיו.
 - ב. קביעת מדיניות ופרקטיקות לניהול סיכונים.
 - ג. תכנון ההון וניהולו.
 - ד. זיהוי סיכונים קיימים וסיכונים מתהווים.
 - ה. ניטור פוזיציות כנגד מגבלות הסיכונים שאושרו.
 - ו. דווח על תוצאות ניטור הסיכונים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון.
 - ז. קביעת מנגנוני בקרה לניהול הסיכונים ואיתור חולשות בבקרה.
- ההוראה מגדירה גם את מעמדו ותפקידיו של מנהל הסיכונים הראשי, שיכהן כחבר ההנהלה הבכירה ויהיה כפוף ישירות למנכ"ל. מנהל הסיכונים הראשי, יהיה בלתי תלוי ותפקידיו יכללו את התחומים והמגבלות, כדלקמן:
- א. תאום הפעילויות של כלל היחידות הקשורות למסגרת ניהול הסיכונים.
 - ב. בדיקת תהליכי קבלת ההחלטות בתאגיד הבנקאי, לאור האסטרטגיה ומדיניות ניהול הסיכונים שנקבעה על ידי הדירקטוריון והנהלה הבכירה.

כמו כן כוללת ההוראה הנחיות לגבי היקף ומועדי הדווח של פונקציית ניהול הסיכונים ומנהל הסיכונים הראשי.

על פי ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים להשלים את הערוכתם ליישום ההוראה עד ליום 31.3.2010. ביום 27.4.2010 אישר הדירקטוריון את מינויו של מר אלון בירון ששימש כמנהל החטיבה לאסטרטגיה ופיננסים - כמנהל הסיכונים של הבנק. המינוי היה כרוך בשינוי במבנה הארגוני של הבנק במסגרתו שונה שם החטיבה ל: "חטיבה לאסטרטגיה ובקרת ניהול סיכונים", ושנוו היחידות הכפופות לה ופעילויותיה, כדלקמן:

(א) הוכפפו לאחריות החטיבה יחידות בקרה, שמרביתן פעלו קודם לכן במסגרות אחרות, ובכללן: "היחידה לבקרת אשראי", "היחידה לבקרת סיכוני שוק", ו"היחידה לניהול סיכוני אשראי".

(ב) במקביל יועברו מהחטיבה יחידות שעסקו בפעילות עסקית או בפעילות ניהול סיכונים, ובכללן: "אגף הפיננסים" ו"מרכז מט"ח".

9. פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים

א. כללי

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מהווה חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. פעילות הבנק בתחום זה מבוצעת עם לקוחות הבנק ועם תאגידים בנקאיים. הפעלת מכשירים פיננסיים נגזרים חדשים ושינוי במדיניות החשיפה של הבנק לגבי מכשירים פיננסיים נגזרים, מתבצעת לאחר אישור ועדת ניהול הסיכונים ודירקטוריון הבנק.

ב. חשיפה לסיכונים

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכה בגורמי סיכון מיוחדים ובכללם סיכונים אשראי של צד נגדי, סיכון שוק וסיכונים נזילות, כדלקמן:

סיכון אשראי של צד נגדי - סיכון האשראי הינו השווי ההוגן של המכשיר הנגזר ומהווה את ההפסד המירבי שעלול להגרם לבנק, אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה וזאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז ברי אכיפה ובהנחה שהביטחונות הקיימים הם חסרי ערך.

חשיפת אשראי של צד נגדי בגין פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מתווספת לחבות הלקוח ומהווה חלק בלתי נפרד ממסגרת האשראי ומיתרת האשראי. הבטחונות הנדרשים מהלקוח בעת קביעת מסגרת האשראי, משמשים, בדרך כלל, גם להבטחת חשיפת האשראי הנובעת מפעילותו במכשירים פיננסיים נגזרים.

המסגרות לפעילות עם תאגידים בנקאיים, נקבעות בהתחשב בדירוג התאגיד על פי מוסדות דרוג בינלאומיים מקובלים, ובהתאם למדינה בה פועל הבנק.

סיכון שוק - הנובע מעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים זהה במהותו לסיכון השוק בגין מכשירים פיננסיים אחרים, תוך התאמות נדרשות עקב אופיים השונה של מכשירים אלו. הבנק מנהל את סיכונים השוק הנובעים ממכשירים פיננסיים נגזרים במסגרת הניהול הכולל של הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים.

סיכון נזילות - הינו סיכון הנובע מכך שלא ניתן יהיה לסגור את החשיפה במהירות, על ידי סילוקה במזומן או על ידי יצירת חשיפה הפוכה. סיכון זה קיים בעיקר לגבי עסקאות שהסחירות שלהן נמוכה או שאינן נסחרות בבורסות או בשווקים מוסדרים.

להערכת הנהלת הבנק, בהתחשב בחלקו בפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים במערכת הבנקאית, יכול הבנק לסגור את הפוזיציות שלו במכשירים פיננסיים נגזרים במהירות ולכן אין הבנק חשוף לסיכון נזילות משמעותי מפעילות זו.

ג. היבטים חשבונאיים

רוב נכסי הבסיס שחשיפתם לסיכונים שוק כאמור, כוסתה על ידי עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - אינם סחירים. ההכנסות וההוצאות הנובעות מנכסים אלה נזקפים לדוח הרווח והפסד על בסיס צבירה, בעוד שתוצאות העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים - שהוגדרו כ"עסקאות ALM" - מחושבות לפי השווי ההוגן (מהווה את שווי השוק - במכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל, או שווי המחושב על פי מודל - במכשירים נגזרים אחרים). לפיכך, לא מתקיימת הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של נכסי הבסיס והתוצאות הנובעות מהם, לבין העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בגין אותם נכסי בסיס שנכללו ב"עסקאות אחרות". הפרשים אלו (מההווים "הפרשי עיתוי"), הקטינו את הרווח מפעילות מימון של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בסך של 41 מיליון ש"ח, לעומת 42 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ד. נתונים כמותיים

להלן נתונים לגבי השווי ההוגן של חוזים בגין מכשירים פיננסיים נגזרים:

30 בספטמבר 2010

סוג החוזה	שווי הוגן ברוטו חיובי ⁽¹⁾	הטבות קיזוז	חשיפת אשראי נוכחית ⁽²⁾	חשיפת אשראי ⁽³⁾
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
נגזרי ריבית	3	-	3	9
נגזרי מט"ח	27	-	27	72
נגזרי מניות	2	-	2	24
נגזרי סחורות ואחרים	-	-	-	-
סך הכל	32	-	32	105

31 בדצמבר 2009

סוג החוזה	שווי הוגן ברוטו חיובי ⁽¹⁾	הטבות קיזוז	חשיפת אשראי נוכחית ⁽²⁾	חשיפת אשראי ⁽³⁾
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
נגזרי ריבית	3	-	3	9
נגזרי מט"ח	7	-	7	49
נגזרי מניות	1	-	1	1
נגזרי סחורות ואחרים	-	-	-	-
סך הכל	11	-	11	59

(1) היתרה כוללת שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים פיננסיים נגזרים כהגדרתם בהוראות בנק ישראל, בניכוי שווי הוגן של מכשירים נגזרים סחירים הנסלקים במסלקת מעו"ף, או על ידי צד נגדי מרכזי.

(2) חשיפת אשראי נוכחית הינה השווי ההוגן החיובי של חוזים, לאחר שנלקחו בחשבון הטבות מהסכמי קיזוז בני אכיפה, מבלי להביא בחשבון מקדמי בטחון בשל תנודתיות במחיר, נזילות וכו'. הבנק אינו נוהג להקצות בטחונות ספציפיים בשל עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים.

(3) "חשיפת אשראי" במכשירים פיננסיים נגזרים - מוגדרת כ"חשיפת אשראי נוכחית" בתוספת חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית בגין מכשירים נגזרים (מקדם ADD ON), וחשיפה הנובעת מסיכון אשראי של צד נגדי בגין פעילות לקוח בבורסה המחושבת על פי כללי הבורסה.

10. פעילות הבנק בשוק ההון

פעילות הבנק בניירות ערך

הבנק מבצע פעילות בניירות ערך עבור לקוחותיו וכן עבור עצמו לכיסוי התחייבויותיו בגין פקדונות הציבור ולשימושי הון פעיל. היקף תיק ניירות הערך שהחזיק הבנק ליום 30.9.2010 עבור עצמו ועבור לקוחותיו, הסתכם בכ-17.0 מיליארד ש"ח (31.12.2009 - כ-15.5 מיליארד ש"ח).

היקף תיק הלקוחות הסתכם בכ-12.6 מיליארד ש"ח, המהווה גידול בשיעור של כ-11%, לעומת יתרתו ביום 31.12.2009.

היקף העמלות מעסקי לקוחות בניירות ערך הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 בכ-23 מיליון ש"ח, לעומת 22 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ניהול השקעות

הבנק מנהל תיקי השקעות באמצעות החברות הבנות: "מרכנתיל שוקי הון בע"מ" ו"מרכנתיל גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ", עבור לקוחותיו וביניהם לקוחות פרטיים, גופים עסקיים וגופים מוסדיים.

היקף נכסי הלקוחות שנוהלו על ידי חברות הבת, כאמור, ליום 30.9.2010 - הסתכם בכ-2,336 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-18.4% לעומת היקפם ביום 31.12.2009.

יצוין בהקשר זה, כי ביום 11.10.2009, הפיצה רשות ניירות ערך טיוטת חוזר, לפיו - הפניית לקוח לחברת ניהול תיקים על ידי יועץ השקעות, תבוצע משיקולים הנוגעים לטובת הלקוח, בלבד. עד כה טרם פורסמה הוראה מחייבת בנושא זה.

קרנות נאמנות

הבנק ניהל עד ליום 17 באוקטובר 2010, באמצעות "מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ" (חברה בת בבעלות מלאה) (להלן: "החברה"), 26 קרנות נאמנות, שנכסיהן ליום 30.9.2010 הסתכמו בכ-505 מיליון ש"ח, ירידה בשיעור של 21.7% לעומת היקפם בתחילת השנה. הכנסות הבנק מניהול והפצת קרנות נאמנות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של השנה בכ-5.4 מיליון ש"ח, לעומת כ-4.4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של כ-22.7%, הנובעת מעליה בהכנסות מעמלות הפצה.

ביום 21.9.2010 חתמה החברה, על הסכם במסגרתו נמכרה פעילות ניהול קרנות הנאמנות של החברה בתמורה לסך של 6.5 מיליון ש"ח. ביום 17 באוקטובר 2010 הושלמה העסקה, לאחר שמולאו התנאים המתלים שנכללו בהסכם המכירה. הרווח הצפוי בגין המכירה, כאמור, מסתכם בכ-5 מיליון ש"ח וייקף בספרי הבנק ברבעון הרביעי.

11. הרפורמה בשוק ההון

א. מכירת קופות הגמל

ביום 5 בדצמבר 2007 חתם הבנק על הסכם, במסגרתו נמכרה 51% מפעילות קופות הגמל שנוהלה עד לאותו תאריך על ידי הבנק - לקבוצת משקיעים, בתמורה לסך של כ-76 מיליון ש"ח (להלן: "ההסכם").

לאחר המכירה החזיקו: הבנק (49%), וקבוצת הרוכשים (51%) במשותף בחברה חדשה - "הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ" - (להלן: "החברה") שהוקמה מכח ההסכם וקלטה את פעילות קופות הגמל של הבנק.

במסגרת ההסכם התחייב הבנק למכור את מלוא החזקותיו בחברה, לקבוצת הרוכשים, לכל המאוחר בחודש אוגוסט 2011 (להלן: "מועד המימוש הסופי"), במחיר שייגזר (בעיקר) משיעור של 4.25% משווי נכסי קופות הגמל שנוהלו על ידי החברה במועד המימוש.

בנוסף ניתנה לבנק, במסגרת ההסכם, אופציית PUT (הניתנת למימוש בכל עת החל ממועד המכירה ועד לחודש אוגוסט 2011), למכירת החזקותיו בחברה, לקבוצת הרוכשים - בתמורה למחיר המימוש שנקבע בהסכם (עם זאת מימוש האופציה בשנתיים הראשונות שלאחר מועד חתימת הסכם המכירה, יהיה כרוך בהפחתת תמורת המכירה בשיעורים שבין 15% ל-20%).

בחודש אפריל 2010 הודיע הבנק לקבוצת הרוכשים על החלטתו לממש את האופציה ולמכור את החזקותיו בחברה, על פי מנגנון המכירה שנקבע בהסכמים שנחתמו בין הצדדים.

במסגרת התהליך שניהלו הצדדים ליישום הודעת המימוש - התגלעה מחלוקת בין הבנק לקבוצת הרוכשים כאשר לפרשנות הראויה של סעיפים מסוימים הנוגעים לחישוב תמורת המכירה. ההיקף הכספי של המחלוקת מוערך בכ-16 - 14 מיליון ש"ח. לאור האמור לעיל, פתחו הצדדים במגעים לבירור המחלוקת על פי מתווה שנקבע מראש בהסכם. עד כה טרם התקבלה הכרעה באשר לתוצאות המחלוקת.

במקביל להליך זה, נחתם בין הצדדים ביום 10.8.2010 הסכם, לפיו - העבירה קבוצת הרוכשים לבנק ביום 17.8.2010 את הסכום שאינו שנוי במחלוקת (כ-54 מיליון ש"ח) ובנוסף הפקידה בידי נאמן ערבות בנקאית בסך של 10 מיליון ש"ח, שתשמש כבטוחה, אם תתקבל עמדת הבנק בסיום הליך הבירור. לאור האמור לעיל זקף הבנק בתקופת הדוח רווח בסך 28 מיליון ש"ח, הנגזר מסכום התמורה שאינו שנוי במחלוקת.

לדעת הנהלת הבנק, טענות הבנק עולות בקנה אחד עם לשון ההסכמים שנחתמו בין הצדדים ומכלול הנסיבות המשקף את כוונות הצדדים. עם זאת, לא ניתן להעריך בשלב זה את תוצאות הליך הבוררות. היה ותתקבל עמדת הבנק והסכום שבמחלוקת ייפסק לטובת הבנק, בגמר ההליך לבירור המחלוקת (כולו או חלקו) - צפוי הבנק לרשום רווח נוסף.

ב. ייעוץ פנסיוני

במסגרת החוקים שנחקקו בכנסת בנושא שוק ההון - הותר לבנקים לעסוק בייעוץ פנסיוני, כתחליף לניהול קופות גמל.

במסגרת סמכותו התיר ה"ממונה" לבנק, לבקשתו, לעסוק בייעוץ פנסיוני בתקופת הביניים (עד לתום שש שנים ממועד פרסום החוק) - קודם להשלמת מכירת מלוא פעילות קופות הגמל - ובתנאי שלא ישלטו בתקופה הזו בחברה לניהול קופות גמל (דהיינו, החזקותיו במניות חברה לניהול קופות גמל, יפחתו משיעור של 50%).

עם מכירת פעילות קופות הגמל בחודש דצמבר 2007, כאמור - ולאור הערכת הבנק, כי תחום ה"ייעוץ פנסיוני" מהווה פוטנציאל לפיתוח מקורות הכנסה נוספים לבנק - התקבלה בבנק החלטה לפתח את הפעילות בתחום זה, ולהקים מערך ייעודי לרבות השקעה בתשתיות הטכנולוגיות והמשפטיות הנדרשות לצורך קבלת רישיון הייעוץ ותחילת הפעילות.

ביום 9.7.2008 קיבל הבנק רישיון מה"ממונה" לעסוק במתן ייעוץ פנסיוני לאוכלוסיית ה"שכירים" ו"העצמאיים".

במהלך המחצית השנייה של שנת 2008 השיק הבנק את שירות ה"ייעוץ הפנסיוני" - בשלב הראשון - ב-18 מסניפי הבנק, שהורחב לאחר מכן, לכ-40 סניפים נוספים. בתאריך המאזן משמש הבנק כיועץ פנסיוני לכ-3200 לקוחות - שתיק נכסיהם הפנסיוניים מסתכם בכ-685 מיליון ש"ח.

12. חברות מוחזקות

מרכנתיל שוקי הון בע"מ

החברה עוסקת בניהול תיקי השקעות עבור מוסדות, חברות ויחידים. כן מחזיקה החברה במלוא זכויות הבעלות והשליטה בחברת "מרכנתיל קרנות נאמנות" וב-51% מזכויות הבעלות והשליטה, בחברת "מרכנתיל - גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ". מאזן החברה ליום 30 בספטמבר 2010 מסתכם בכ-17 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-15 מיליון ש"ח. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 (ללא פעילות מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ ומרכנתיל גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ) הסתכמה בכ-0.4 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של כ-0.9 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ

החברה עסקה עד ליום 17 באוקטובר 2010 (ראה להלן), בניהול קרנות נאמנות והינה בבעלות מלאה של "מרכנתיל שוקי הון בע"מ". ליום 30 בספטמבר 2010 ניהלה החברה 26 קרנות נאמנות שהיקף נכסיהן לאותו תאריך הסתכם בסך של כ-505 מיליון ש"ח, לעומת כ-645 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2009.

מאז החברה ליום 30 בספטמבר 2010 מסתכם בסך של כ-6 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בכ-5 מיליון ש"ח. חלק הבנק בהפסד החברה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010, הסתכם בסך של כ-0.1 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך 0.6 מיליון ש"ח אשתקד.

בתאריך 17 באוקטובר 2010 השלימה החברה הסכם, במסגרתו מכרה החברה לצד ג' את פעילות ניהול קרנות הנאמנות שלה בתמורה לסך של 6.5 מיליון ש"ח (ראה גם פרק 10 לעיל).

מרכנתיל - גולדהר ניהול השקעות גלובלי בע"מ

החברה נוסדה על ידי מרכנתיל שוקי הון בע"מ (חברה בבעלות מלאה של הבנק) ואחרים. בהתאם להסכם שנחתם בין מרכנתיל שוקי הון בע"מ לבין יתר השותפים, מסתכם חלקו של הבנק (באמצעות מרכנתיל שוקי הון בע"מ), בהון ובזכויות הצבעה של החברה - בשיעור של 51%. החברה עוסקת בניהול השקעות גלובלי עבור לקוחות מוסדיים, עסקיים ופרטיים.

מאז החברה ליום 30.9.2010 מסתכם בסך של כ-0.5 מיליון ש"ח וההון העצמי שלה מסתכם בסך של 0.3 מיליון ש"ח. חלק הבנק בהפסד החברה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2010 הסתכם בסכום זניח, לעומת הפסד בסך 0.4 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ

חברת הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ הוקמה על ידי הבנק ואחרים ביום 12 באוגוסט 2007, כחלק מההסכם למכירת פעילות קופות הגמל של הבנק (ראה גם פרק 11 לעיל) - במסגרתו נמכרה פעילות זו לחברת הדס מרכנתיל קופות גמל בע"מ. חלקו של הבנק בהון ובזכויות ההצבעה בחברה הסתכם ב-49%. בחודש אפריל 2010 הודיע הבנק על החלטתו לממש את אופציית ה-Put למכירת החזקותיו בחברה (שניתנה לו במסגרת הסכם המכירה), ומכר את החזקותיו בחברה (ראה פרק 11 לעיל).

חלק הבנק ברווחי החברה בארבעת החודשים הראשונים של שנת 2010 (המהווה את חלקו ברווחי החברה עד למועד מימוש האופציות) הסתכם בכ-1.4 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של כ-3 מיליון ש"ח שנרשם בתשעת החודשים הראשונים אשתקד.

חברות מוחזקות אחרות

השפעתן של יתר החברות המוחזקות של הבנק - מרכנתיל נכסים בע"מ, ב.מ.ד. חיתומים וייזום השקעות בע"מ, מרכנתיל השקעות בע"מ, מרביט סוכנות לביטוח (1996) בע"מ, גולדן גייט ברידג' פאנדר ומרכנתיל הנפקות בע"מ - אינה מהותית ביחס לפעילות הבנקאית בקבוצה.

13. המבקר הפנימי

פרטים לגבי המבקר הפנימי, הסטנדרטים המקצועיים לפיהם הוא פועל, תכנית הביקורת השנתית והשיקולים בקביעתה - נכללו בדוח השנתי לשנת 2009. בתקופת הדוח לא חלו שינויים בפרטים אלו.

ברבע השלישי הוגשו על ידי המבקר הפנימי 17 דוחות ליו"ר הדירקטוריון, יו"ר ועדת הביקורת של הדירקטוריון והמנהל הכללי. כמו כן נידונו בתקופה זו 10 דוחות - בישיבות ועדת הביקורת של הדירקטוריון.

14. חקיקה והסדרים הנוגעים למערכת הבנקאית

א. החוק לאיסור מימון טרור

ביום 29 בדצמבר 2004 התקבל בכנסת חוק איסור מימון טרור, התשס"ד - 2004, שנכנס לתוקף בתחילת חודש אוגוסט 2005. על פי החוק, מי שעושה פעולה ברכוש של אדם בהיותו מודע לכך שאותו אדם הוא פעיל טרור או שהוא מוכרז ככזה (בהליך הקבוע בחוק) - עובר עבירה פלילית. כמו כן נקבע, כי בנק חייב לדווח על נסיון לביצוע פעולה כאמור ו/או על ביצועה, וכי אי דווח כאמור מהווה אף הוא עבירה פלילית.

יצוין בהקשר זה כי ביום 24 בינואר 2010, פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 411. התיקון מפרט את הגורמים אליהם נדרש התאגיד הבנקאי להתייחס בעת גיבוש מדיניות בנושא "הכרת הלקוח", וכולל בנוסף, הנחיות המחזקות את מעמדו ועצמאותו של האחראי בתאגיד הבנקאי למילוי הוראות החוק, מטיל חובות על הביקורת הפנימית לכיסוי תחום "איסור הלבנת הון ומימון טרור" וכולל דרישות נוספות בכל הנוגע לצעדים שעל התאגיד הבנקאי לנקוט בהקשר ל"פעולות חריגות".

מרבית ההנחיות שנכללו בתיקון נכנסו לתוקף ביום 1 ביולי 2010, ויתרתן תיושם ביום 1.1.2011. הבנק יישם את ההנחיות שנכנסו לתוקף, במועד, ונערך ליישום יתרת ההנחיות.

ב. חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי עם איראן, התשס"ח - 2008

החוק התפרסם ביום 8 באפריל 2008. על פי החוק חויבה המדינה להקים "ועדת יישום" שתפרסם רשימת תאגידים המקיימים קשרים עסקיים מהותיים (כהגדרתם בחוק) עם איראן. בנוסף, הטיל החוק מגבלות על מוסדות פיננסיים (לרבות תאגידים בנקאיים) בהקשר זה, כדלקמן:

- נאסר על מוסדות פיננסיים להשקיע (הן בדרך של החזקה בניירות ערך, והן בדרך של הלוואה - בתנאים שנקבעו בחוק) - בתאגידים שנכללו ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".
- הוטלה חובה על מוסד פיננסי למכור תוך 90 יום את השקעותיו בתאגיד שנכלל ברשימה שתפרסם "ועדת היישום".

עד כה טרם פרסמה "ועדת היישום" את רשימת התאגידים המקיימים קשר מהותי עם איראן.

ג. פסיקה בנושא חוזה אחיד למתן משכנתא

ביום 5.5.2009 ניתן בבית הדין לחוזים אחידים בירושלים פסק דין בנוגע לתנאים מקפחים שנכללו בחוזה האחיד של אחד מהבנקים למשכנתאות (להלן: "הבנק למשכנתאות").

פסק הדין הורה על תיקון סעיפים מסוימים בחוזה וביטול סעיפים אחרים, הנוגעים בין היתר, להגבלת זכות הלוואה לויתור על "דיר חלופי" בתנאים מסוימים, להגבלת זכות הבנק לשעבד נכסי משכנתא כנגד כלל האשראי ללקוח, ועוד.

ביום 10 בינואר 2010, הגיש הבנק למשכנתאות ערעור לבית המשפט העליון על פסק הדין. עד כה טרם התקבלה החלטה על ידי בית המשפט בנוגע לערעור.

ביום 21.7.10 פרסם המפקח על הבנקים טיוטת חוזר, לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים לתקן את נוסח חוזה "הלוואה לדיר" ולהתאימו לנוסח חוזה "תנאים כלליים" הנהוג אצלם ולידע את הלקוחות לגבי השינויים שבוצעו. בנוסף, נתבקשו התאגידים הבנקאיים לבחון את יתר החוזים בבנק ולתקנם, במידת הצורך.

ד. הנחיות בנושא "הלוואות לדיור"

(1) "קבוצות רכישה"

על רקע הגידול המשמעותי שחל בשנים האחרונות בהיקפי הפעילות של קבוצות רכישה, שתרם להגדלת חלקן בשוק הבניה למגורים בישראל ולווה בהצטרפות מארגנים חדשים, שכשירותם והתאמתם לביצוע פעילות בתחום זה אינה מוכחת, ולאור העובדה שטרם נצבר נסיון מספיק בנוגע לכשלים מהותיים שעשויים להתרחש בתקופה של ירידת מחירי הדיור - פרסם בנק ישראל ביום 25 במרס 2010 מסמך, לפיו קיים חשש ממשי לפגיעה באיכות תיק האשראי ובמוניטין של בנקים המממנים פעילות זו.

במטרה לגדר סיכונים אלו ולהסדיר את פעילות הבנקים בתחום זה - נכללו במסמך שפורסם על ידי בנק ישראל כללים לסווג ודיווח בכל הנוגע לאשראים שניתנו למימון קבוצות הרכישה.

בהתאם להנחיות שנכללו במסמך ונכנסו לתוקף החל מיום 30 ביוני 2010, יש לסווג אשראים שניתנו למימון קבוצת רכישה (הכוללת עשר יחידות דיור ומעלה), כ"אשראי לענף הנדל"ן" - עד לתום הבניה ומסירת המפתחות לדיירים. לאחר מועד זה יסווג האשראי (בהעדר נסיבות חריגות), כ"אשראי לדיור".

במקביל לסווג האשראי ל"ענף הנדל"ן", נקבע כי אשראי זה ישוקלל, לצורך חישוב נכסי הסיכון, בשיעור של 100%. הבנק יישם את ההנחיות החדשות במועד שנקבע.

יצוין בהקשר לכך, כי בהתאם לנהלי העבודה הקיימים בבנק, סווג האשראי שניתן לקבוצות הרכישה על ידי הבנק כ"אשראי לבניה", עוד טרם פרסום ההנחיות החדשות. לפיכך, ליישום ההנחיות לא היו השלכות כלשהן בכל הנוגע לחישוב שיעור המימון שנתן הבנק "לענף הבניה" ולחישוב יחס הלימות ההון על פי כללי "באזל 1". עם זאת, יישום ההנחיות - הקטין את יחס הלימות ההון (על פי כללי "באזל 2") בכ-0.1%.

בהמשך להנחיות אלו פרסם בנק ישראל ביום 15 באוגוסט 2010, הבהרה לפיה, על אף השינוי הנדרש בסווג הלוואות אלו - יחולו עליהן ההוראות לחישוב הפרשות לחובות מסופקים לפי שיטת "עומק הפיגור" (אם וכאשר יתקיימו התנאים לכך).

מעבר לאמור לעיל, מתעתד בנק ישראל (בהתאם להוראות שפורסמו ביום 19 באוגוסט 2010), להגביר את הפיקוח על אשראים אלו, באמצעות הרחבת הדווח של התאגידים הבנקאיים לפיקוח על הבנקים בנושא זה.

(2) "התפתחויות בסיכונים בגין הלוואות לדיור"

בשנים האחרונות נרשמו עליות רצופות בביקושים לדיור בישראל, שגרמו לעליות מחירים בשוק הדיור באזורים רבים, מעבר לעליה ברמת החיים ובהכנסותיהם של משקי הבית.

להערכת בנק ישראל, תהליכים אלו - הנובעים מפערי זמן בהתאמות ההיצע לביקוש בשוק הדיור, ומסביבת הריבית הנמוכה השוררת במשק הישראלי בשנים האחרונות - עלולים לגרום לכרסום באיכות תיקי האשראי לדיור ועליה בסיכון של כלל תיק האשראי.

לאור האמור לעיל פרסם בנק ישראל ביום 11 ביולי 2010 הוראה בנושא: "התפתחויות בסיכונים בהלוואות לדיור", לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים:

- לבחון מחדש את תיק האשראי ומדיניות האשראי שלהם בתחום המשכנתאות ולוודא כי מדיניות זו אינה גורמת להגדלת חשיפתם לסיכונים מעבר לתאבון הסיכון שלהם.

- הבחינה תתייחס למאפיינים שונים של ההלוואות כדיור הכלולות בתיק האשראי של הבנק, לרבות:
 - היקף החשיפה להלוואות בריבית משתנה במגזר השקלי הלא צמוד.
 - היקף החשיפה להלוואות שניתנו למטרת השקעה.
 - היקף החשיפה להלוואות שניתנו בשיעור מימון גבוה מערך הנכס (LTV), או בשיעור החזר גבוה ביחס לכוסר ההחזר של הלוואה.
 - לערוך "תרחישי לחץ" בדרגות חומרה שונות, שיקחו בחשבון שינויים אפשריים בתנאי השוק ובתנאים המקרו כלכליים במשק והשפעתם האפשרית על כושר ההחזר של הלוואות ושווי הבטוחות שנתקבלו מהם.
 - לדווח לבנק ישראל על פרטי הבדיקה, ממצאיה והצעדים שנקטו בעקבותיה (במידת הצורך), עד למחצית חודש נובמבר 2010. בתאריך 11 בנובמבר 2010 העביר הבנק את ממצאי הבדיקה לבנק ישראל.
 - לערוך החל מ-1 ביולי 2010, הפרשה נוספת לחובות מסופקים בשיעור של 0.75% בגין הלוואות שאושרו החל מתאריך זה בסכום העולה על 60% משווי דירת המגורים המבטיחה אותן.
- הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בהוראה החל מיום 1 ביולי 2010. יישום ההנחיה הגדיל את ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים ברבעון השלישי, בסך של כ-0.5 מיליון ש"ח.
- בהמשך להנחיות אלו, ובמטרה לשפר את ניהול סיכון האשראי בתחום זה, פרסם בנק ישראל ביום 13 ביולי 2010 הוראה המרחיבה את מתכונת הדווח בנושא: "הלוואות לדיור", לרבות התייחסות להיבטים ספציפיים המאפיינים אשראים אלו, כגון: שיעור המימון ביחס לשווי הנכס, שיעור הפרעון התקופתי של ההלוואה ביחס להכנסה הפנויה של הלוואה ועוד.

(3) הלוואות ממונפות לדיור בריבית משתנה

בחודשים הראשונים של שנת 2010, נמשכו העלויות החדות במחירי הדיור בישראל. במקביל לנתון זה נרשם גידול גם בהיקף ההלוואות לדיור שהושפע, בין היתר, מסביבת הריבית הנמוכה השוררת בישראל בשנים האחרונות. מבדיקות שנערכו על ידי בנק ישראל, נמצא כי חלק ניכר מהלוואות אלו נושאות ריבית שקלית בשיעורים משתנים (הנגזרים משינויים "בריבית העוגן" שנקבעת על ידי בנק ישראל), וההחזרים השוטפים בגין מהווים חלק ניכר מהכנסתם של הלוואות. להערכת בנק ישראל, עליה בשיעור "ריבית העוגן", תקשה על לווים רבים לעמוד בפרעון התחייבותיהם. לתרחיש זה, אם יתממש בהיקף רחב, עלולה להיות השלכה שלילית על יציבות המערכת הבנקאית.

לפיכך, פרסם בנק ישראל ביום 28 באוקטובר 2010 הוראה, לפיה יעלה משקל הסיכון של הלוואות לדיור מסוימות מ-35% או 75% (לפי כללי "באזל 2") ל-100%, בגין הלוואות שיאושרו על ידי התאגידים הבנקאיים החל מיום 26 באוקטובר 2010, ומקיימות את הקריטריונים המפורטים להלן, במצטבר:

- שיעור המימון של ההלוואה עולה על 60%, משווי דירת המגורים.
- לפחות 25% מההלוואה נושא "ריבית משתנה".

על אף האמור לעיל, לא יחולו ההנחיות החדשות על ההלוואות הבאות:

- הלוואות שסכומן אינו עולה על 800 אלף ש"ח.
- הלוואות ל"זכאי משרד השיכון".

הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בהוראה, החל ממועד תחולתה. להערכת הבנק הגידול בהיקף נכסי הסיכון שנגרם עקב יישום ההוראה, יגרום לעליה בשיעור הריבית של ההלוואות עליהן חלה ההוראה.

ה. הצעת חוק לתיקון חוק החברות - בנושא: "ממשל תאגידי"

ביום 24 בינואר 2010 אישרה ועדת השרים לענייני חקיקה הצעת חוק לתיקון חוק החברות, שגובשה על ידי משרד המשפטים ורשות ניירות ערך. ההצעה נועדה לשפר את הממשל התאגידי של החברות בישראל ולהתאימו לעקרונות הנהוגים בתחום זה בעולם.

הצעת החוק כוללת דרישה לקביעת נורמות ניהול בתחום הממשל התאגידי, המבוססות על המלצות "ועדת גושן" לבחינת קוד ממשל תאגידי בישראל, בדבר מבנה הדירקטוריון, הרכבו ואופן תפקודו. כמו כן, מוצע לעגן בחוק נורמות שעניינן מדיניות תגמול נושאי משרה, ולהעלות את הרוב הנדרש באסיפה הכללית לשם אישור עסקאות בעלי עניין ומינוי דירקטורים חיצוניים.

בנוסף, כוללת ההצעה הקלות בדרישות החלות על תובע המבקש להגיש "תביעה נגזרת", ומאפשרת לרשות ניירות ערך להטיל עיצום כספי בגין הפרת הוראות מסוימות בחוק החברות.

עד כה טרם אושרה הצעת החוק. בנוסף, חלק מהנורמות שנכללו בהצעת החוק עתידות לחול רק על חברות ציבוריות ולא ברור, אלו מהן (אם בכלל) יאומצו על ידי בנק ישראל. עם זאת, מאחר ומרבית הדרישות, הכלולות בהצעת החוק בתחום הממשל התאגידי, מיושמות כבר עתה על ידי הבנק, מכוח הוראות ניהול בנקאי תקין החלות עליו - מעריכה הנהלת הבנק כי ליישום הצעת החוק (לכשתאושר), לא צפויה להיות השפעה מהותית על פעילות הבנק.

ו. הצעה לתיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 301, בנושא: "הדירקטוריון".

במטרה לחזק את עקרונות הממשל התאגידי במערכת הבנקאית, ולהתאים את חובות הדירקטוריון ותפקידיו להמלצות "ועדת באזל", פרסם בנק ישראל בחודש אוגוסט 2010, הצעה לתיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 301, בנושא: "הדירקטוריון". ההצעה כוללת הנחיות חדשות ותוספות להנחיות הקיימות, שהעיקריות שבהן הינן:

- הוגדרו תפקידיו העיקריים של הדירקטוריון, לרבות: התוויית אסטרטגיה ואישור מדיניות, פיקוח על יישום המדיניות, והטמעת תרבות אירגונית בכל הקשור למקצועיות ויושרה. הובהר כי הדירקטוריון נושא באחריות העליונה לפעולותיו ולאיתנותו הפיננסית של התאגיד הבנקאי.
- הוגדרו הנושאים העיקריים שבהם חייב הדירקטוריון לדון ולקבל החלטות מחייבות, לרבות: האסטרטגיה והיעדים של התאגיד הבנקאי, מדיניות ניהול הסיכון של התאגיד הבנקאי, רמת ההון (בכמות ובאיכות) הנדרשת לתאגיד הבנקאי, תכנית עבודה התומכת במדיניות וביעדים שנקבעו ומדיניות כח האדם ותגמול עובדים.
- הוטל על הדירקטוריון לקיים מערך בקרה פנימית הולם, הכולל: פונקציית ביקורת ובקרה יעילות, דוחים שוטפים, פיקוח על חריגות ממגבלות שנקבעו במסגרת המדיניות של התאגיד הבנקאי, דוחים על אירועים חריגים, ואישור הדוחות הרבעוניים והשנתיים.
- נכללה התייחסות להיבטי ממשל תאגידי תקין, בקבוצה בנקאית. בין היתר, הוטל על הדירקטוריון של החברה האם לקבוע את האסטרטגיה הקבוצתית ולפקח באופן נאות על החברות הבנקאיות של החברה האם.
- הדירקטוריון נדרש להעריך את ביצועי ההנהלה בהתייחס לאסטרטגיה, שנקבעה, המדיניות ותיאבון הסיכון שנקבעו לבנק. ההערכה תתבצע, בין היתר, בהתייחס למדדי ביצוע שנקבעו מראש.
- בין היתר, נדרש הדירקטוריון לקיים אחת לשנה ישיבה ללא נוכחות חברי ההנהלה, לצורך דיון בנושאים הקשורים לפיקוח על ההנהלה.
- הדירקטוריון יהיה אחראי לקביעת קוד אתי שיתייחס למכלול היבטים, לרבות: קביעת ערכים וסטנדרטים של התנהגות מקצועית והפצתם בכל היחידות בבנק, מנגנוני פרס/קנס על עמידה (או אי אמידה) בערכים, ועידוד דווחים על חריגות מהקוד האתי.

- הוטל על הדירקטוריון לפקח על פעילויות נעדרות שקיפות (באמצעות גופים מורכבים למטרה מיוחדת).
- נאסר על עובדי הבנק (לרבות המנכ"ל) לכהן כחברי דירקטוריון.
- על הדירקטוריון לכלול חברים בעלי נסיון בנקאי ומומחיות חשבונאית ופיננסית בכדי לחזק את הדירקטוריון, ולאפשר לו לאתגר את הנהלת התאגיד הבנקאי בנושאים עליהם הוא נדרש לפקח. יצוין בהקשר זה כי בטיטות ההוראה נקבע רף כמותי מינימלי, לפיו מספר חברי הדירקטוריון שהינם "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית" - לא יפחת משיעור של 20% מכלל חברי הדירקטוריון.
- מינויו של כל חבר דירקטוריון יחודש אחת לשלוש שנים לרבות עדכון תהליך FIT AND PROPER, שיביא בחשבון את אפקטיביות תפקודו של הדירקטור בדירקטוריון.
- ייאסר על דירקטורים בחברה האם (לרבות יו"ר הדירקטוריון), לכהן כדירקטורים בחברות הבנות שלה.
- ועדת הביקורת תקיים אחת שנה לפחות, ישיבה עם רואה החשבון המבקר, וראשי פונקציות הביקורת הציות והיעוץ המשפטי - ללא נוכחות חברי ההנהלה - במטרה לחזק את אי תלות הוועדה ולאפשר לה קבלת מידע בלתי אמצעי ובלתי תלוי מגורמי הבקרה השונים. בנוסף, תוכל ועדת הביקורת להעסיק מטעמה יועצים בלתי תלויים ככל שנדרש לדעתה לצורך מילוי חובותיה.
- הוגדרו תפקידי ועדת הביקורת ובכללם: פיקוח על המבקר הפנימי, פיקוח על רואה החשבון המבקר והמלצה לקביעת שכר, דיון בדוחות הכספיים הרבעוניים והשנתיים והמלצה לאישורם, בחינת אפקטיביות הבקורות הפנימיות - לרבות בקורות פנימיות הקשורות לדוח הכספי. לצורך כך נדרשת ועדת הביקורת לקבוע נהלים מתאימים לעבודה.
- לוועדות הדירקטוריון תינתנה סמכויות ייעוץ בלבד. הסמכות לקבלת החלטות מותנית בקבלת אישור מוקדם מהמפקח על הבנקים.
- הדירקטוריון נדרש לבצע הערכה עצמית של יעילות עבודתו בתדירות דו שנתית.

15. גילוי בדבר תהליך אישור הדוחות הכספיים

ביום 27 באפריל 2008, פרסם בנק ישראל הוראת שעה בנושא: "גילוי בדוח הדירקטוריון בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים". ההוראה מאמצת את הנחיות הרשות לניירות ערך בנושא זה, שאושרו על ידיה ביום 23.7.2007.

על פי הוראת בנק ישראל הוטל על התאגידים הבנקאים לכלול בדוחות הדירקטוריון הרבעוניים והשנתיים, מידע בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים, כמפורט להלן:

א. דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק. הדירקטוריון הקים את "ועדת המאזן" המופקדת מטעמו על הפיקוח, הבקרה וההכוונה של תהליך אישור הדוחות הכספיים בבנק - ומגישה לדירקטוריון, בסיום עבודתה - את המלצותיה בנוגע לאישור הדוחות הכספיים. "ועדת המאזן" כוללת חמישה דירקטורים, ששלושה מהם הינם דירקטורים "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" (כמוגדר בהוראות בנק ישראל), כדלקמן:

אייל הירדני* - יו"ר הוועדה (החל מיום 21.9.2010).

אבי אקשטיין*

נחום הדסי

שמואל מנסברג

אהוד נחתומי*

* דירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית.

יצוין בהקשר זה, כי בחודש אוגוסט 2010 פרסם בנק ישראל הצעה לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין 301, הקובעת, בין היתר, כי "ועדת הביקורת" היא הארגון המתאים ביותר לדיון בדוחות הכספיים הרבעוניים והשנתיים, עד כה טרם הוצאה הוראה מחייבת בנושא זה (ראה פרק 14 ו' לעיל).

ב. תהליך אישור הדוחות הכספיים הרבעוניים כולל את השלבים והאורגנים הבאים:

ועדת גילוי

כחלק מיישום הוראות בנק ישראל בנושא הגילוי בדוחות הכספיים, המתבססת על סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley (ראה פרק 17 להלן) - הוקמה בבנק ועדת גילוי - כראשות מנכ"ל הבנק, בה חברים כל חברי ההנהלה של הבנק, המבקר הפנימי ומנהלים בכירים נוספים.

הועדה מתכנסת אחת לרבעון (קודם לתחילת הדיונים בדוחות הכספיים), בהשתתפות רואי החשבון המבקרים, ודנה בהתפתחויות שחלו בנושאים שונים במהלך פעילותו העסקית של הבנק ברבעון האחרון, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי בדוחות הכספיים, לרבות: שינויי חקיקה והוראות חדשות, שינויים במדיניות החשבונאית, התפתחות בתביעות משפטיות, שינויים בבקורות הפנימיות (אם היו כאלה), תרמיות ומעילות (במידה וארעו). המלצות ועדת הגילוי מיושמות בדוחות הכספיים של הבנק.

ועדת מאזן

כאמור, הארגון המופקד מטעם הדירקטוריון על בקרת תהליך אישור הדוחות הכספיים הינו ועדת המאזן.

לקראת הדיון בפורום "ועדת מאזן", נמסרת לעיונם של חברי "ועדת המאזן" טיוטת הדוחות הכספיים בצרוף מסמכים נוספים שסייעו להם בהבנת וניתוח הדוחות הכספיים, לרבות: ניתוח השינויים בתוצאות הכספיות על "בסיס אחיד", התפתחות רב שנתית ורב רבעונית של נתונים מאזניים ותוצאתיים (לרבות נתונים בחתר מגזרי פעילות), ופרטים נרחבים בנושא "חובות בעייתיים וההפרשות לחובות מסופקים".

לאחר קבלת מסמכים אלו - מקיימת ועדת המאזן דיון מפורט בדוחות (פורום "ועדת מאזן"), בו נוטלים חלק - מלבד חברי ועדת המאזן - גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדוח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הבנק.

במסגרת הדיון סוקרים המנכ"ל והחשבונאי הראשי בהרחבה את הדוחות הכספיים, תוך מתן הסברים מפורטים לגבי הגורמים לשינויים ולהתפתחויות בנכסים, בהתחייבויות ובתוצאות הכספיות, ונושאים אחרים, כגון: שינויים במדיניות החשבונאית, שינויים בחוקים ובהוראות בנק ישראל, שינויים במדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים והתפתחויות בהתחייבויות התלויות - והשפעתן על הדוחות הכספיים.

בנוסף, מתקיים דיון נרחב בהתפתחויות שחלו בחובות הבעייתיים בבנק ובהפרשות לחובות מסופקים.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאים שעלו במהלך סקירת הדוחות הרבעוניים ועל עניינים אחרים שלדעתם יש להביאם לידיעת חברי ועדת המאזן.

בתום הדיון מגישה ועדת המאזן את המלצותיה לדירקטוריון בנוגע לאישור הדוחות הכספיים - לקראת הדיון שעורך הדירקטוריון בעניין זה.

דירקטוריון הבנק

לאחר הדיון בפורום "ועדת המאזן" - מתקיים דיון נוסף במליאת הדירקטוריון - לצורך אישור הדוחות הכספיים. לקראת הדיון נמסרת לחברי הדירקטוריון הטייטה המתוקנת של הדוחות הכספיים (לאחר ששולבו בה המלצות וההחלטות שהתקבלו ב"ועדת המאזן"), בצורך כל המסמכים שהונחו בפני חברי ועדת המאזן, ומסמכים נוספים, במידת הצורך, על פי החלטת ועדת המאזן.

בדיון במליאת הדירקטוריון נוכחים - מלבד חברי הדירקטוריון - גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדוח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), וראי החשבון המבקרים של הבנק.

הדיון כולל: סקירת הדוחות הכספיים על ידי המנכ"ל והחשבונאי הראשי (לרבות הנושאים שנכללו בסקירה בפורום "ועדת מאזן"), דיווח על יישום המלצות ועדת המאזן, עמידת הבנק במגבלות החשיפה לסיכונים הקבועות בהוראות, או כאלו שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ודיווח על עסקאות חריגות או מהותיות לעסקי הבנק.

ראי החשבון המבקרים מדווחים על מצאי סקירת הדוחות הרבעוניים ועל עניינים אחרים שלדעתם ראוי להביאם לידיעת חברי הדירקטוריון.

במהלך הדיון מפנים חברי הדירקטוריון להנהלה ולגורמים אחרים הקשורים לדוח הכספי שאלות ובקשות לקבלת הבהרות לגבי נושאים שונים שנכללו (או שאמורים היו להכלל) בדוחות הכספיים. בתום הדיון - בכפוף לקבלת תשובות מספקות מצד הנהלת הבנק - מאשר הדירקטוריון את הדוחות הכספיים.

16. עניינים אחרים

א. הוראות בנושא: "מדידת הפרשות וגילוי לגבי חובות בעייתיים"

ביום 18 בפברואר 2010 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי", המבוססת על התקינה החשבונאית הקיימת בארה"ב לגבי תאגידים בנקאיים, ועתידה להכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2011.

ההוראה מחליפה הוראה קודמת שפורסמה ביום 31.12.2007, ומהווה שינוי מרחיק לכת ביחס להוראות הקיימות. עיקרי ההוראה והשלכותיה על התאגידים הבנקאיים - מפורטים בבאור 1 ב' (3) לתמצית הדוחות הכספיים.

בנוסף, כוללת ההוראה הנחיות בתחומי הגילוי, הבקרה והתיעוד בנושא זה, כדלקמן:

- הרחבת דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים. על פי ההוראה נדרשים הבנקים, בין היתר:
 - לפרט את המדיניות החשבונאית בכל הנוגע: לשיטות ולתהליכים שיישם התאגיד הבנקאי בקביעת סכום ההפרשות להפסדי אשראי, לבסיס לפיו נקבעות הקבוצות שבגין נערכת ההפרשה להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי", לשיטות לפיהן נקבעים שיעורי ההפסד בקבוצות אלו, להשפעת השינויים בגורמים הסביבתיים על שיעורי ההפסד, לסווג "חובות פגומים", לכללים למחיקת חובות, ולמדיניות בכל הנוגע להכרה בהכנסות ריבית בגין חובות פגומים.
 - לפרט בדוח הדירקטוריון את השינויים שחלו בתקופת הדיווח בכל אחד ממרכיבי ההפרשה להפסדי אשראי, להסביר (במידת הצורך) את הסיבות לשוני (אם היה) שבין ההפרשה להפסדי אשראי - לבין האמדן המקורי, לפרט את השינויים שחלו באיכות תיק האשראי של התאגיד הבנקאי בתקופה המדווחת, ולהסביר כיצד שינויים אלו השפיעו על ההפרשה להפסדי אשראי.

- לתת גילוי כמותי נרחב ל"חובות פגומים", שיכלול בין היתר, מידע לגבי יתרת ה"חובות הפגומים" בחתכים שונים, הכולל: אבחנה בין חובות פגומים "צוברים" לכאלה "שאינם צוברים", פירוט יתרת ה"חובות הפגומים" בכל אחד מהמסלולים לעריכת ההפרשה להפסדי אשראי, פירוט לגבי היתרה הממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדווח, מתן מידע כמותי - הן לגבי הכנסות הריבית שנזקפו בתקופת הדווח בגין "חובות פגומים" והן לגבי הכנסות הריבית שהיו אמורות להזקף בגינם על פי חוזה ההלוואה המקורי.
- קביעת כללים לעריכת נהלים, לתעוד ולבקרה פנימית - בגין השיטות והתהליכים לזיהוי, מדידה, ודווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם. כללים אלו כוללים בין היתר:
 - הטלת חובה על התאגידים הבנקאיים לפתח שיטה עקבית לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי באמצעות תהליך שיטתי שיושם בעקביות. השיטה תתועד בכתב ותכלול הסברים וניתוחים מבוססים.
 - הטלת חובה על הנהלת התאגידים הבנקאיים לסקור תקופתית את השיטה לקביעת הפסדי אשראי, לבצע בדיקות לתקפותה (Validation), ולתעד את הקשר שבין ממצאי הסקירה התקופתית של תיק האשראי לבין יתרת ההפרשה להפסדי אשראי.
 - עדכון נהלי התאגיד הבנקאי בקשר לשיטה לקביעת הפסדי אשראי שיתייחסו, בין היתר: לשיטות לפיצול תיק האשראי, השיטות לזיהוי חובות בעייתיים שההפרשה להפסדי אשראי בגינם נמדדת על "בסיס פרטני", השיטות הקיימות למדידת הפרשה לירידת ערך והדרך לבחירת השיטה המתאימה ביותר - עבור כל אחד מסוגי האשראים הבעייתיים, השיטות לקביעת קבוצות הומוגניות, השיטה לבחירת שיעורי ההפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי", השפעת גורמים סביבתיים על שיעור ההפרשות להפסדי אשראי, וכו'.
 - תעוד הגורמים ונושאי התפקידים בבנק המעורבים בקביעת ההפרשה להפסדי אשראי.
 - תעוד מכלול המערכות הקיימות בבנק, לרבות: מערכות המידע, מערכות דרוג האשראי והשיטות לזיהוי חובות בעייתיים ועריכת הפרשות להפסדי אשראי בהן נוקט התאגיד הבנקאי - המבטיחות את נאותות ההפרשות להפסדי אשראי.
 - תעוד הבקורות הפנימיות המבטיחות שתהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי תואם את הוראות הדווח לציבור. על מערך הבקרה הפנימית לכלול תהליך בקרת אשראי, לרבות: מערכת אפקטיבית לדרוג אשראי שתיושם באופן עקבי ותזהה מאפייני סיכון שונים באיכות האשראי, בקרה פנימית שתבטיח הכללת מלוא המידע הרלבנטי שנצבר בעת סקירת ההלוואות - בתהליך קביעת ההפרשה להפסדי אשראי, ותקשורת ותאום בין כל הגורמים המעורבים בתהליך קביעת דווח ההפרשות להפסדי אשראי.
- בהמשך לפרסום ההוראה, כאמור - פורסמו על ידי בנק ישראל ביום 18 בפברואר 2010, הוראות משלימות - ותיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין, כדלקמן:

א. במסגרת "הוראות מעבר" לשנת 2010, הרחיב בנק ישראל את דרישות הדווח בדוחות הכספיים ליום 31.12.2010. בין היתר נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחות הכספיים ליום 31.12.2010 באור פרופורמה המתייחס להשפעת ההוראות החדשות על סעיפים מאזניים עיקריים בדוחות המאוחדים ליום 31.12.2010 - לו יושמו ההוראות החדשות ביום זה. בין היתר יכלול הבאור את המידע לגבי השפעת ההוראה על: יתרת העודפים, האשראי לציבור, ההפרשות להפסדי אשראי ומידע על חובות בעייתיים בחתכים שונים.

ב. לצורך יישום הכללים לחישוב הפרשה להפסדי אשראי "על בסיס קבוצתי", פרסם בנק ישראל "הוראת שעה", המפשטת את הכללים למדידת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - המחייבים שימוש במודלים סטטיסטיים מורכבים והיסטוריית נתונים לגבי מחיקות חשבונאיות, שלא קיימות במערכת הבנקאית, בשלב זה.

הוראת השעה תיושם בין השנים 2012 - 2011 (להלן: "תקופת המעבר") ומכילה מודל פשוט יותר לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

על פי הכללים המוצעים ב"הוראת השעה" - ייקבעו שיעורי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ב"תקופת המעבר", בהתבסס על טווח שיעורי ההפרשות ההיסטוריים לחובות מסופקים (והפרשות לריבית בגין חובות שאינם נושאי הכנסה), בשנים 2008, 2009, ו-2010, בפילוח לפי "ענפי משק" - כהגדרתם בהוראות הדוח של בנק ישראל.

תאגיד בנקאי שיישם את הכללים למדידת הפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כמפורט בהוראת השעה - יוכל שלא לשמר בספריו את ההפרשה הנוספת וההפרשה הכללית לחובות מסופקים (שעריכתה נדרשת מכח הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 315), ובתנאי שסכום ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - בכל מועד ב"תקופת המעבר" - לא יפול מסכום ההפרשה הכללית והנוספת לאותו מועד - שהיה מתקבל מחישוב סכומי הפרשות אלו על פי הכללים שבהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315.

ג. במטרה להתאים את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325 לכללים שנקבעו בהוראה - בוטלו ההנחיות לרישום חשבונאי שנכללו בהוראה 325 (הכוללות מגבלות להכרה ב"ריבית חריגה" שנזקפה בחשבונות חח"ד של לווים בעייתיים), מכיוון שההוראה החדשה מטפלת בכל ההיבטים הנ"ל. התיקון עתיד להכנס לתוקף ביום 1.1.2011.

ד. במטרה להתאים את ההגדרות והמונחים הכלולים בהוראות הניהול בנקאי תקין מס' 315 (בנושא: "הפרשה נוספת לחובות מסופקים"), למונחים שנכללו בהוראה - תכלול הוראת הניהול הבנקאי התקין, בעתיד - שלושה סוגי חובות בעייתיים, בלבד: "חובות פגומים", "חובות נחותים" ו"חובות בהשגחה מיוחדת".

שיעורי ההפרשה הנוספת שיחולו על הסוגים השונים של החובות הבעייתיים יהיו כדלקמן:

סיכון אשראי "בהשגחה מיוחדת" - 1%.

סיכון אשראי "נחות" - 2%.

סיכון אשראי "פגום" - 4%.

התיקונים להוראה ייכנסו לתוקף ביום 1.1.2011.

ה. תוקנו הכללים לחישוב יחס הלימות ההון (הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311), באופן שיימנע שקלול אשראי בעייתי בשיעור נמוך מ-100%, גם אם מתקיימים לגביו תנאים (המפורטים בהוראה), שמתירים שקלול כזה עבור אשראי שאינו בעייתי. התיקונים ייכנסו לתוקף ביום 1.1.2011.

הערכות הבנק ליישום הכללים החדשים שנכללו בהוראה, החלה ברבע האחרון של שנת 2007, וכללה:

- הקמת ועדת היגוי עליונה, בראשות החשבונאי הראשי - שנקבע כחבר ההנהלה האחראי לביצוע הפרויקט.
- מינוי מנהל מיוחד לריכוז וניהול הפרויקט.

- הקמת צוותי עבודה, בתחומי: מתודולוגיה, חשבונאות, מערכות מידע, בסיסי נתונים, נהלים ובקרה - שבחנו את ההיבטים השונים, בתחומי אחריותם וקבעו כללים, פרמטרים ושיטות העבודה - בנושאים שנכללו בהוראה - שיש ליישם בבנק. עיקר ההערכות נעשתה במסגרת ועדת המתודולוגיה שהורכבה מצוותים מתחומי האשראי, החשבונאות, מערכות מידע והיעוץ המשפטי - במטרה לקבוע כללים ודרכי פעולה פרטניים בנושאים שונים בהם מטפלת ההוראה. הועדה פעלה ברבע האחרון של שנת 2007 ובתשעת החודשים הראשונים של שנת 2008, וקיבלה בתקופה זו החלטות בשורה של נושאים וביניהם:

- מערכת המידע הייעודית שתפותח לצורך יישום ההוראות (הוצע לאמץ את המערכת המשמשת כיום את החברה האם - שתשודרג ותותאם לכללים שבהוראות החדשות). ההצעה אושרה בהנהלת הבנק, והמערכת הוטמעה ברבעון הראשון של שנת 2009.

- המלצה לביצוע שינוי ארגוני בבנק, הכולל הקמת יחידה חדשה בחטיבה לבנקאות קמעונאית שתתמחה בטיפול בחובות בעייתיים ובהטמעת מערכת המידע החדשה. במסגרת שינוי ארגוני זה - תועבר האחריות לסווג חובות בעייתיים ולקביעת ההפרשות להפסדי אשראי מהסניפים והיחידות העסקיות במטה - ליחידה חדשה לטיפול בחובות בעייתיים. המלצת הועדה אושרה על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק, והיחידה החלה לפעול בסוף שנת 2008.

- קבלת החלטות בשורה של נושאים ופרמטרים, שלא הוגדרו במפורש בהוראה, כגון: מאפייני "חובות פגומים", רף תחתון לחובות בעייתיים שההפרשה להפסדי אשראי בגינם תמדד על "בסיס פרטני", מדיניות מחיקות, מדיניות הכרה בהכנסות, הגדרת תזרימי מזומנים, וכו'.

- בגמר הדיונים, הוכנה על ידי הועדה טיוטת מסמך: "שיטה עקבית למדידת הפסדי אשראי", כנדרש בהוראה.

מערכת המידע שנבחרה ליישום ההוראות החדשות מהווה מרכיב מרכזי בפרויקט. מכיוון שהבנק החליט להתבסס על מערכת המידע המשמשת את החברה האם שתשודרג ותותאם לכללים שנקבעו בהוראה - הוחלט לאפיין את השינויים הנדרשים במערכת זו - במשותף על ידי הבנק והחברה האם. לפיכך, מיזג הבנק במהלך שנת 2008 את צוותי העבודה שלו, עם אלו של החברה האם (תוך שילוב תוצרי העבודה שלו עם אלו של החברה האם), והמשיך את הערכותו ליישום ההוראה במסגרת פרויקט משותף לבנק ולחברה האם.

במסגרת ההערכות המשותפת הוקמו ועדות משותפות לבנק ולחברה האם לניהול הפרויקט (ועדת הגוי עליונה, ומנהלת הפרויקט), וצוותי יישום משותפים בתחומי: מתודולוגיה (ועדת "סווגים"), חשבונאות, ובסיסי נתונים (לצורך גיבוש מתודולוגיה לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי"). הועדות טיפלו בקביעת כללים ותהליכי העבודה הנדרשים ליישום ההוראה ובכללם:

- מאפיינים לסווג חובות בעייתיים.
- כללים להערכת בטחונות ותזרימי מזומנים.
- כללים וקריטריונים לביצוע מחיקות חשבונאיות.
- כללים להכרה בהכנסות.
- הרישומים החשבונאיים הנדרשים בכל אחד מהתהליכים שהוגדרו בהוראה.
- הדוחות הנדרשים ליישום ההוראה, לרבות דוחות בקרה.
- בחינת בסיסי הנתונים הקיימים, לצורך הגדרת קבוצות הומוגניות שישמשו לחישוב ה"הפרשה הקבוצתית" (בסיוע מומחה חיצוני).

צוותי היישום השלימו את עבודתם ברבעון השלישי של שנת 2009, ולאחר אישור תוצרי עבודתם במנהלת הפרויקט ובעדת ההגוי העליונה - רוכזו התוצרים לתהליכים מרכזיים והוכנו מסמכי אפיון מפורטים ומסמכי דרישות בסיוע חברות ייעוץ וחברות תכנה חיצוניות.

עד לסוף שנת 2009 הושלמו שלבי האפיון והכנת מסמכי הדרישות, ובסיומם נערך הבנק בשיתוף עם חברת האם לביצוע יתר השלבים הנדרשים להשלמת הפרויקט, לרבות:

- שדרוג מערכת המידע הייעודית - בהתבסס על האפיונים שהוגדרו, והתאמתה להנחיות החדשות על ידי אגף מערכות מידע בחברה האם בשיתוף חברת תכנה חיצונית, שבוצע בעיקרו במהלך המחצית הראשונה של שנת 2010.

- עריכת בדיקות קבלה במהלך המחצית השנייה של שנת 2010.

- העברת מרכיבים שונים של המערכת לשימוש נסיוני והדרכות משתמשים ברבע השלישי של שנת 2010.

- בחינת יישום כלל המרכיבים של המערכת במסגרת פרויקט "פיילוט", ברבע האחרון של שנת 2010.

- העברת כלל המערכת ל"ייצור" בתחילת שנת 2011.

בהמשך להוראה, פרסם בנק ישראל ביום 21 בפברואר 2010 מסמך, לפיו נדרשו התאגידים הבנקאיים לדווח לפיקוח על הבנקים, בתדירות רבעונית, על נתונים המתייחסים ליתרות האשראי לציבור וסיכון אשראי בעייתי כהגדרתו בהוראות (לרבות נתונים לגבי חובות פגומים, הפרשות להפסדי אשראי, סיכון אשראי מסחרי בעייתי, חובות שאורגנו מחדש, חובות בהשגחה מיוחדת, חובות נחותים, חובות בפיגור העולה על 90 יום, וההשפעה הצפויה ליישום ההוראה על ההון העצמי של הבנק), על פי המתכונת שנקבעה במסמך. מועד הדווח הראשון (לגבי נתוני הבנק ליום 31.12.2009) נקבע ליום 30.4.2010.

לנוכח תלותו של הבנק בקבלת שרותי מחשוב מחברת האם (שפיתחה ומתפעלת את מרבית מערכות המידע הנמצאות בשימוש הבנק), בכלל - ובפיתוח מערכת המידע הייעודית הנדרשת ליישום הוראה זו, בפרט - מותנית יכולתו של הבנק לעמוד בדרישות ובמועדי הדווח שנקבעו על ידי בנק ישראל - בהשלמת פיתוח המערכת על ידי החברה האם.

על פי מידע שנמסר לבנק מהחברה האם, פיתוח המערכת יושלם ברבעון הרביעי של השנה, ולפיכך הדווחים הראשונים שיופקו על ידי המערכת יתייחסו לנתוני הבנק ליום 30.9.2010, לכל המוקדם.

ב. איתור והשבת נכסים של נספי השואה

בחודש פברואר 2000 הוקמה על ידי הכנסת ועדת חקירה פרלמנטרית בנושא: "איתור והשבת נכסים של נספי השואה" - במקביל לועדות בדיקה ואיתור אחרות שהוקמו ברחבי העולם בנושא זה.

בין היתר, בחנה הוועדה היבטים הקשורים בכספי לקוחות שהוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי במהלך מלחמת העולם השנייה - ובחשבונות בנק רדומים שנותרו בבנקים. עבודת הוועדה (שפעלה במשך 4 שנים) כללה גם את הבנק - על אף שהבנק הוקם רק ביום 31 בדצמבר 1971, משום שהבנק רכש בעת הקמתו את הנכסים וההתחייבויות בישראל של סניפי בנק ברקליס אינטרנשיונל בע"מ (להלן: "בנק ברקליס") שפעל בישראל בתקופה שנבדקה על ידי הוועדה.

ביום 3 בנובמבר 2004 פרסמה הועדה דוח, המפרט את ממצאי הועדה לגבי כל הבנקים שנבחנו על ידיה. הדוח מפרט, בהתייחס לבנק, את תהליכי הבדיקה שבוצעו על ידי הועדה והמסקנות העולות מהם, כדלקמן:

- הועדה בדקה כ-3,400 חשבונות, שהיו לקוחות "בנק ברקליס" - בתקופה הנבדקת.
- לגבי מרבית החשבונות (כ-3,000 חשבונות), נמצא - כי לא השתייכו לנספי שואה, או שלא ניתן היה לקבוע את השתייכותם ברמת ודאות מספקת.
- לגבי מקצת החשבונות (כ-400 חשבונות), נמצא כי קיימת סבירות גבוהה שהכספים שהופקדו בהם השתייכו לנספי שואה, אך מכיוון שהם הוחרמו על ידי שלטונות המנדט הבריטי בזמן מלחמת העולם השנייה - ולא הושבו על ידם (או שהושבו ב"ערך חסר") - המדינה היא שנושאת באחריות לכספים ולחוסרים אלו (מכח הסכמים שנחתמו בין המדינה לממשלת בריטניה, עם סיום המנדט הבריטי).
- לפיכך, קבעה הועדה כי לבנק אין כל חבות בגין כספים של לקוחות שנספו בשואה (בשונה מהמסקנות שנקבעו לגבי בנקים אחרים שנבדקו על ידי הועדה).
- במטרה לממש את ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית (שהתייחסו, כאמור, לכל הבנקים שפעלו בארץ ישראל בתקופת מלחמת העולם השנייה) - הוקמה על ידי המדינה ביום 31 באוגוסט 2006, ה"חברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה בע"מ" (להלן: "החברה").
- ביום 21 ביוני 2007 פנתה החברה, באמצעות יועציה המשפטיים, לבנק - בבקשה להמציא לה רשימות של נכסים שבעליהם לא יצרו קשר עם הבנק ממועד פרוץ מלחמת העולם השנייה וכל נתון או מסמך אחר הקשור לנכסים של נספי השואה. פניית החברה התבססה, בין היתר, על ממצאי ועדת החקירה הפרלמנטרית - וציינה, כי לאור הממצאים הנ"ל - הבנק מחזיק, או החזיק בכ-400 חשבונות השייכים לכאורה לנספי השואה. לאור זאת, ציינה החברה, כי יש כוונתה להעריך את חבותו של הבנק בנושא זה ולדרוש את פרעונה.
- לאחר התכתבויות ודיונים שנוהלו בין הבנק לבין נציגי החברה בנושא זה, העבירה החברה לבנק ביום 3 באוקטובר 2010 דרישה לתשלום חוב בסך 15.3 מיליון ש"ח (משוערך ליום 31.8.2010), מכח הוראות: "חוק נכסים של נספי שואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו - 2006 (להלן: "החוק") בגין חבות המיוחסת לבנק, ונובעת לכאורה מנכסים של נספי השואה שהיו בעבר ברשות "בנק ברקליס".
- מבדיקת דרישת התשלום, עולה - כי היא מבוססת על הנחות בלתי סבירות הנוגעות בין היתר, להתנהלות הבנקאית של בנק ברקליס בתקופה שקדמה למלחמת העולם השנייה ואחריה, כגון:
- הנחה, לפיה - הבנק עודנו מחזיק ב"נכסים של נספי השואה" (כהגדרתם בחוק).
- הנחה, לפיה - בנק ברקליס לא שילם ריבית למפקידים, בארבע השנים שקדמו למלחמת העולם השנייה.
- הנחה, לפיה - חלק מהכספים שהוחרמו והוחזרו לאחר מלחמת העולם השנייה על ידי שלטונות המנדט הבריטי (לבקשת הלקוחות מהם הוחרמו הכספים), באמצעות הבנק - נותרו בבנק ולא הושבו על ידו לבעליהם החוקיים.
- לאור הנחות בלתי סבירות אלו והנחות שגויות אחרות (שאינן נתמכות במסמכים ובמקרים מסוימים אף נסתרות על ידם), ומכיוון שנקבע על ידי הועדה בשעתו כי הבנק אינו מחזיק בנכסים השייכים לנספי השואה - הודיע הבנק לחברה ביום 2 בנובמבר 2010, כי הוא חולק מכל וכל על ההנחות שנכללו בבסיס הדרישה, ולפיכך אין לו כל חבות בנושא זה.

עד כה טרם התקבלה תגובת החברה לתשובת הבנק.

ג. מדיניות התגמול בבנק

ביום 5 באפריל 2009, פרסם המפקח על הבנקים הוראה בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי" (להלן: "ההוראה").

ההוראה פורסמה בעקבות המשבר הפיננסי והריאלי שפרץ בארה"ב במחצית השניה של שנת 2007 והתפשט למרבית המדינות ברחבי העולם.

על פי מחקרים שונים - המשבר נגרם, בין היתר, עקב מדיניות ניהול סיכונים לא מאוזנת שננקטה על ידי בנקים רבים ברחבי העולם, במסגרתה הועדפו שיקולי רווחיות לזמן קצר - תוך התחשבות מועטה בסיכונים ארוכי טווח.

לדעת בנק ישראל וגורמי מחקר בינלאומיים - הסדרי תגמול בלתי נאותים שהונהגו במוסדות פיננסיים רבים - הוו גורם מרכזי בהתפתחות מדיניות ניהול סיכונים לא מאוזנת זו.

לאור האמור לעיל, נכללה בהוראה דרישה, לפיה - על התאגידים הבנקאיים לאמץ מדיניות תגמול כוללת שתתייחס לכלל העובדים בבנק (תוך שימת דגש על תגמול ההנהלה הבכירה ועובדים אשר להם השפעה על נטילת הסיכון בתאגיד הבנקאי), ותיישם עקרונות שיפחיתו ככל האפשר את התמריץ לנטילת סיכונים יתר הנובעים מהסדרי תגמול לא נאותים.

העקרונות אותם יידרשו התאגידים הבנקאיים ליישם במסמך המדיניות, כוללים:

- התאמת תמריצי התגמול לרווחיות הכוללת של הבנק ולמטרות ארוכות הטווח שלו.
- הפחתת מרכיבים המעודדים את התאגיד הבנקאי לקחת סיכונים העולים על תאבון הסיכון שלו - מתמריצי התגמול.
- יצירת קשר בין תמריצי התגמול לבין הרווח המותאם לסיכון ולעלות ההון.
- חישוב התמריץ ליחידה עסקית על פי תרומתה לערך של כלל היחידות העסקיות, ולא על פי תרומת היחידה לבדה.
- הוספת מרכיבים המבוססים על עמידת התאגיד הבנקאי ביעדי ניהול סיכונים, ציות לחוקים, להוראות רגולטוריות ונהלי הבנק - לתמריצי התגמול.
- הכללת תהליכי פיקוח ובקרה על יישום העקרונות שבמדיניות התגמול.
- הכללת מרכיבים כמותיים ארוכי טווח (כגון: "ביצועים על פני זמן") ואיכותיים (נסיבות הפרישה) - בגיבוש הסדרי הפרישה של חברי ההנהלה.
- קביעת תגמול לעובדים המעורבים בתהליכי פיקוח ובקרה, על פי סטנדרטים הולמים.
- שקיפות המתודולוגיה, העקרונות, והיעדים של תמריצי התגמול - בפני בעלי אינטרסים שונים.

ביום 25.1.2010 אישר הדירקטוריון את מסמך "מדיניות התגמול בבנק" המותאם לעקרונות שנקבעו בהוראה.

בעקבות אישור מסמך המדיניות כאמור, החל הבנק בהערכות לגיבוש מסמך מפורט שיכלול את המתווה ושיטות הפעולה ליישום העקרונות שנקבעו במסמך המדיניות. עד כה טרם הושלמה הכנת המסמך.

17. בקורות ונהלים לגבי דווח כספי

א. בקורות לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

ביום 28 בספטמבר 2008 - פורסמה על ידי בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 העוסקת הן בבקורות והנהלים לגבי הגילוי (סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley - להלן: "SOX") והן בבקרה הפנימית על דווח כספי (סעיף 404 SOX - ראה סעיף ב' להלן).

ההוראה קובעת בכל הנוגע לבקורות ולנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים התקופתיים, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקורות ונהלים לגבי הגילוי על דווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך, בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי, את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים, לסוף כל רבעון.
- בנוסף, חויבו המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של כל תאגיד בנקאי, להצהיר אישית, במסגרת הדוחות הכספיים - הצהרות (הכלולות בדוחות אלו) לגבי הגילוי הנכלל בדוחות, בהסתמך על סקירת הדוחות הכספיים והערכת יעילות הבקורות והנהלים לגבי המידע שנכלל בדוחות.
- קיומן של בקורות אלו ותקפותן נבחנות ביחידות השונות של הבנק מידי רבעון. בנוסף, הוקמה בבנק "ועדת גילוי" בראשות המנהל הכללי הכוללת את כל חברי הנהלת הבנק. הועדה מתכנסת אחת לרבעון ודנה בנושאים שונים שהתעוררו במהלך פעילותו העסקית של הבנק, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים.

ב. בקרה פנימית על דווח כספי

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 שפורסמה ביום 28 בספטמבר 2008 - קובעת גם את חובות הנהלת התאגיד הבנקאי לגבי הבקרה הפנימית על דווח כספי (סעיף 404 SOX).

ההוראה קובעת, בכל הנוגע לבקרה הפנימית על דווח כספי, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקרה פנימית על דווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך מדי רבעון - כל שינוי בבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דווח כספי שיש לו השפעה מהותית, או שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דווח כספי.

יצוין בהקשר זה, כי ביום 30 ביוני 2010, פרסם בנק ישראל הבהרה להוראת ניהול בנקאי תקין 301, לפיה - יאסר על תאגיד בנקאי להתקשר בעסקה מבלי שיתקבל אישורו המוקדם של החשבונאי הראשי, באשר ליכולת המדידה של העסקה ותוצאותיה, הצגתה באופן נאות, ולאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדווח הכספי בגינה. קיום הוראה זו יגובה בנוהל עבודה מתאים.

בתקופת הדוח עודכן התייעוד הקיים בגין מספר תהליכים עסקיים המשליכים על דווח כספי, נסקרו הבקורות הקיימות בגין תהליכים אלו, לרבות בקורות חדשות שנוספו בתקופת הדוח, ונערכו בדיקות שוטפות על הבקורות הקיימות.

ג. הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

בהתבסס על בחינת הבקורות הקיימות בתהליכי הפקת והעברת המידע הקשורים לדוח הכספי, ועל תוצאות הדיונים שנערכו ב"ועדת הגילוי", העריכה הנהלת הבנק בשיתוף המנהל כללי והחשבונאי הראשי של הבנק את האפקטיביות של הבקורות והנהלים בתקופה המכוסה בדוח זה - לגבי הגילוי של הבנק.

על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק, הסיקו - כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק - הינן אפקטיביות כדי: לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הרבעוני, בהתאם להוראות הדוח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

ד. שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30.9.2010, לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דוח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או שסביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דוח כספי.

18. שינויים בדירקטוריון

- ביום 22 באפריל 2010 פרש מר נועם הנגבי מחברותו בדירקטוריון הבנק.
- ביום 10 ביוני 2010 מונה מר שלמה אבידן כחבר בדירקטוריון הבנק.

יעקב טננבאום
מנהל כללי

ד"ר יוסי בכר
יו"ר הדירקטוריון

28 בנובמבר, 2010

נתונים כספיים עיקריים

שיעור השינוי באחוזים	לתשעה חודשים שנסתיימו ביום	
	30.9.2009	30.9.2010
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(8.0)	547	503
-	84	84
(11.3)	300	266
6.3	509	541
(43.3)	254	144
(23.4)	158	121

רווח ורווחיות

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
הפרשה לחובות מסופקים
הכנסות תפעוליות ואחרות
הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח מפעולות רגילות לפני מסים
רווח נקי

שיעור השינוי לעומת				
31.12.2009	30.9.2009	31.12.2009	30.9.2009	30.9.2010
באחוזים	באחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח

מאזן - סעיפים עיקריים

3.6	3.0	21,807	21,927	22,591	סך כל המאזן
7.7	6.3	13,848	14,031	14,916	אשראי לציבור
10.4	10.9	4,111	4,093	4,540	ניירות ערך
3.3	2.4	18,178	18,331 **	18,771	פקדונות הציבור
8.2	8.5	1,695	1,691	1,834	הון עצמי

31.12.2009	30.9.2009	30.9.2010
באחוזים	באחוזים	באחוזים

יחסים פיננסיים עיקריים

7.8	7.7	8.1	הון עצמי לסך מאזן
12.2	* 12.9	13.1	הון לרכיבי סיכון (במונחי "באזל 2")
63.5	64.0	66.0	אשראי לציבור לסך המאזן
83.4	83.6	83.1	פקדונות הציבור לסך המאזן
58.9	58.9	49.2	הכנסות תפעוליות להוצאות תפעוליות
62.7	60.1	70.3	הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות
0.8	0.8	0.8	הפרשה לחובות מסופקים מתוך האשראי לציבור
2.4	2.5	2.5	מרווח פיננסי כולל
11.1	13.5	9.3	תשואת הרווח הנקי להון העצמי

* במונחי "באזל 1"

** סווג מחדש

סקירת הנהלה

תוספת א' - שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹

בסכומים מדווחים

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח	נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים
	4.21	143	13,835		5.67	195	14,009
		1	*341			1	96
4.11		144	14,176	5.65		196	14,105
	(0.56)	(20)	13,776		(1.33)	(45)	13,602
		(1)	161			-	78
(0.57)		(21)	13,937	(1.33)		(45)	13,680
3.54	3.65			4.32	4.34		
	13.49	165	5,158		7.60	98	5,322
		-	*39			(1)	37
13.49		165	5,197	7.44		97	5,359
	(12.60)	(118)	3,588		(7.41)	(74)	3,893
		(31)	586			(27)	520
(13.58)		(149)	4,174	(8.95)		(101)	4,413
(0.09)	0.89			(1.51)	0.19		
	(9.63)	(66)	2,704		(12.21)	(75)	2,330
		(14)	1,544			(5)	1,411
(7.38)		(80)	4,248	(8.25)		(80)	3,741
	13.10	90	2,878		12.44	76	2,562
		3	1,293			4	1,084
9.21		93	4,171	9.09		80	3,646
1.83	3.47			0.84	0.23		
	4.53	242	21,697		4.09	218	21,661
		(13)	1,924			(5)	1,544
3.93		229	23,621	3.71		213	23,205
	(0.95)	(48)	20,242		(0.86)	(43)	20,057
		(29)	2,040			(23)	1,682
(1.36)		(77)	22,282	(1.24)		(66)	21,739
2.57	3.58			2.47	3.23		

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים^{4, 8}

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ התחייבויות
פער הריבית

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים^{4, 8}

השפעת נגזרים ALM³
סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM³
סה"כ התחייבויות
פער הריבית

מטבע חוץ⁵

נכסים^{4, 8}

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ התחייבויות
פער הריבית

סך הכל

נכסים כספיים שהניבו הכנסות
מימון^{4, 8}

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ נכסים

התחייבויות כספיות

שגרמו הוצאות מימון⁴
השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ התחייבויות
פער הריבית

* סווג מחדש

סקירת הנהלה

תוספת א' - שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

בסכומים מדווחים

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון		נגזרים ³	נגזרים	מימון	
מיליוני ש"ח				מיליוני ש"ח			
אחוזים				אחוזים			
		152		147			
		2		-			
		3		2			
		33		19			
		190		168			
		(23)		(25)			
		167		143			
		21,697		21,661			
		33		24			
		122		151			
		(57)		(55)			
		21,795		21,781			
		20,242		20,057			
		149		162			
		269		270			
		20,660		20,489			
		1,135		1,292			
		505		508			
		(9)		(25)			
		1,631		1,775			

סך הכל הכנסות מימון מנכסים כספיים נטו, לרבות נגזרים

הכנסות מימון אחרות: בגין אופציות

בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (לא כולל אופציות, נגזרים בגידור, כ-ALM ונגזרים משובצים שהופרדו)

עמלות מעסקי מימון והכנסות מימון אחרות⁶

רווח מפעילות מימון לפני ההפרשה לחובות מסופקים

הפרשה לחובות מסופקים (לרבות הפרשה כללית ונוספת)

רווח מפעילות מימון לאחר ההפרשה לחובות מסופקים

סך הכל נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון⁴

נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים⁷

נכסים כספיים אחרים⁴

הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים

סך כל הנכסים הכספיים

סך הכל התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון⁴

התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים⁷

התחייבויות כספיות אחרות⁴

סך כל ההתחייבויות הכספיות

סך הכל עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות

נכסים לא כספיים

התחייבויות לא כספיות

סך כל האמצעים ההוניים

סקירת הנהלה

תוספת א' - שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון		נגזרים ³	נגזרים	מימון	
מיליוני \$ ארה"ב				מיליוני \$ ארה"ב			
אחוזים				אחוזים			
	1.71	3	705		1.47	2	593
		-	404			6	368
1.45		3	1,109	3.43		8	961
	(0.53)	(1)	751		(0.38)	(1)	654
		(1)	338			(6)	283
(0.73)		(2)	1,089	(2.57)		(7)	937
0.72	1.18			0.86	1.09		

מטבע חוץ נומינלי ב-\$ ארה"ב⁵

נכסים⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³

סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³

סה"כ התחייבויות

פער הריבית

הערות לגבי הנתונים בדבר שיעורי הכנסה והוצאה

1. הנתונים בלוח זה ניתנים לפני ולאחר השפעת מכשירים נגזרים (לרבות השפעות חוץ מאזניות של מכשירים נגזרים).
2. על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולאחר ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות ספציפיות לחובות מסופקים.
3. מכשירים נגזרים מגדרים, נגזרים משובצים שהופרדו ונגזרים (ALM) המהווים חלק ממערך ניהול נכסים והתחייבויות של הבנק (למעט אופציות).
4. מהיתרה הממוצעת של הנכסים נוכחה (נוספה) היתרה הממוצעת של רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בסך של 4.76, 80.35 ו-(2.90) מיליוני ש"ח, במגזרים: הלא צמוד, צמוד מדד והמט"ח, בהתאמה.
- 4א. למעט מכשירים נגזרים.
5. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
6. לרבות רווחים והפסדים ממכירת השקעות באגרות חוב ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר.
7. יתרות מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים (לא כולל יתרות חוץ מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים).
8. שיעור התשואה על בסיס שנתי.

סקירת הנהלה

תוספת א' - שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹

בסכומים מדווחים

לתשעה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
שיעור הכנסה (הוצאה) ²				שיעור הכנסה (הוצאה) ²			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ³	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ³
נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח	נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח
אחוזים				אחוזים			
	4.34	423	13,049		5.36	555	13,897
		*4	*325			2	105
4.29		427	13,374	5.34		557	14,002
	(0.72)	(69)	12,760		(1.23)	(124)	13,443
		(2)	181			(1)	62
(0.73)		(71)	12,941	(1.23)		(125)	13,505
3.56	3.62			4.11	4.13		
	8.94	312	4,710		4.98	191	5,133
		*3	*39			(2)	36
8.94		315	4,749	4.89		189	5,169
	(8.42)	(217)	3,477		(4.96)	(142)	3,840
		(66)	569			(52)	511
(9.44)		(283)	4,046	(5.98)		(194)	4,351
(0.50)	0.52			(1.09)	0.02		
	3.18	66	2,759		(3.80)	(70)	2,431
		45	1,666			12	1,351
3.36		111	4,425	(2.05)		(58)	3,782
	(2.03)	(45)	2,963		5.69	114	2,652
		(19)	1,395			(35)	1,047
(1.97)		(64)	4,358	2.84		79	3,699
1.39	1.15			0.79	1.89		
	5.24	801	20,518		4.22	676	21,461
		52	2,030			12	1,492
5.07		853	22,548	4.01		688	22,953
	(2.31)	(331)	19,200		(1.02)	(152)	19,935
		(87)	2,145			(88)	1,620
(2.62)		(418)	21,345	(1.48)		(240)	21,555
2.45	2.93			2.53	3.20		

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים^{4, 4}

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ התחייבויות
פער הריבית

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים^{4, 4}

השפעת נגזרים ALM³
סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM³
סה"כ התחייבויות
פער הריבית

מטבע חוץ⁵

נכסים^{4, 4}

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ התחייבויות
פער הריבית

סך הכל

נכסים כספיים שהניבו הכנסות

מימון^{4, 4}

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ נכסים

התחייבויות כספיות

שגרמו הוצאות מימון⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³
סה"כ התחייבויות
פער הריבית

* סווג מחדש

סקירת הנהלה

תוספת א' - שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

בסכומים מדווחים

לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר							
2009		2010					
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸		שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸					
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון		נגזרים ³	נגזרים	מימון	
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
	435				448		
	(1)				-		
	5				2		
	110				53		
	(2)				-		
	547				503		
	(84)				(84)		
	463				419		
	20,518				21,461		
	38				26		
	135				140		
	(58)				(56)		
	20,633				21,571		
	19,200				19,935		
	153				153		
	201				241		
	19,554				20,329		
	1,079				1,242		
	504				508		
	(11)				(25)		
	1,572				1,725		

סך הכל הכנסות מימון מנכסים כספיים נטו, לרבות נגזרים הכנסות מימון אחרות: בגין אופציות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (לא כולל אופציות, נגזרים בגידור, כ-ALM ונגזרים משובצים שהופרדו) עמלות מעסקי מימון והכנסות מימון אחרות⁶ הוצאות מימון אחרות רווח מפעילות מימון לפני ההפרשה לחובות מסופקים הפרשה לחובות מסופקים (לרבות הפרשה כללית ונוספת) רווח מפעילות מימון לאחר ההפרשה לחובות מסופקים סך הכל נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון^{4, 7} נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים⁷ נכסים כספיים אחרים⁴ הפרשה כללית והפרשה נוספת לחובות מסופקים סך כל הנכסים הכספיים סך הכל התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון⁴ התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים⁷ התחייבויות כספיות אחרות⁴ סך כל ההתחייבויות הכספיות סך הכל עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות נכסים לא כספיים התחייבויות לא כספיות סך כל האמצעים ההוניים

* סווג מחדש

סקירת הנהלה

תוספת א' - שיעורי הכנסה והוצאה - מאוחד¹ (המשך)

לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר							
2009				2010			
שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸				שיעור הכנסה (הוצאה) ⁸			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון		נגזרים ³	נגזרים	מימון	
מיליוני \$ ארה"ב				מיליוני \$ ארה"ב			
אחוזים				אחוזים			
	2.13	11	692		1.48	7	644
		3	418			14	358
1.69		14	1,110	2.85		21	1,002
	(0.72)	(4)	744		(0.30)	(2)	703
		(2)	350			(13)	278
(0.73)		(6)	1,094	(1.98)		(15)	981
0.96	1.41			0.87	1.18		

מטבע חוץ נומינלי ב-\$ ארה"ב⁵

נכסים⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³

סה"כ נכסים

התחייבויות⁴

השפעת נגזרים ALM ומשובצים³

סה"כ התחייבויות

פער הריבית

הערות לגבי הנתונים בדבר שיעורי הכנסה והוצאה

1. הנתונים בלוח זה ניתנים לפני ולאחר השפעת מכשירים נגזרים (לרבות השפעות חוץ מאזניות של מכשירים נגזרים).
2. על בסיס יתרות פתיחה חודשיות, פרט למגזר מטבע ישראלי לא צמוד בו מחושבת היתרה הממוצעת על בסיס נתונים יומיים, ולאחר ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות ספציפיות לחובות מסופקים.
3. מכשירים נגזרים מגדרים, נגזרים משובצים שהופרדו ונגזרים (ALM) המהווים חלק ממערך ניהול נכסים והתחייבויות של הבנק (למעט אופציות).
4. מהיתרה הממוצעת של הנכסים נוכחה (נוספה) היתרה הממוצעת של רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בסך של 6.56, 49.14 ו-2.63 מיליוני ש"ח, במגזרים: הלא צמוד, צמוד מדד והמט"ח, בהתאמה.
- 4א. למעט מכשירים נגזרים.
5. לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
6. לרבות רווחים והפסדים ממכירת השקעות באגרות חוב ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר.
7. יתרות מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים (לא כולל יתרות חוץ מאזניות ממוצעות של מכשירים נגזרים).
8. שיעור התשואה על בסיס שנתי.

סקירת הנהלה

תוספת ב' - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

סכומים מדווחים

30 בספטמבר 2010

עם דרישה ועד חודש 3 חודשים	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה
מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה
מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה
מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה	מל 3 מעל 3 חודשים ועד שנה

מטבע ישראלי לא צמוד

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים נכסים פיננסיים*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

12,071	1,084	813	77	21	16	-
41	35	45	-	-	-	-
1	4	31	62	32	9	1
-	-	-	-	-	-	-
12,113	1,123	889	139	53	25	1

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות התחייבויות פיננסיות*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

10,935	472	1,637	439	314	137	-
29	46	26	-	-	-	-
-	-	18	1	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-
10,964	518	1,682	440	314	137	-

מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

1,149	605	(793)	(301)	(261)	(112)	1
1,149	1,754	961	660	399	287	288

מטבע ישראלי צמוד למדד

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים נכסים פיננסיים*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

123	113	1,223	1,776	1,654	479	155
-	-	21	-	6	2	27
-	-	4	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
123	113	1,248	1,777	1,660	481	182

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות התחייבויות פיננסיות*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

105	151	1,096	1,170	638	563	359
-	-	42	42	41	297	136
-	-	6	40	19	-	-
-	-	3	-	-	-	-
105	153	1,147	1,252	698	860	495

מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

18	(40)	101	525	962	(379)	(313)
18	(22)	79	604	1,566	1,187	874

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בגין המכשיר הפיננסי.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן בגינו.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיהיה כתוצאה משינוי קטן (גידול בשיעור של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

31 בדצמבר 2009			30 בספטמבר 2009								
משך חיים	שיעור	סך	משך חיים	שיעור	סך	משך חיים	שיעור	סך	ללא	מעל	
ממוצע	תשואה	הכל	ממוצע	תשואה	הכל	ממוצע	תשואה	הכל	תקופת	20	
אפקטיבי	פנימי	שווי הוגן	אפקטיבי	פנימי	שווי הוגן	אפקטיבי	פנימי	שווי הוגן	פרעון	שנה	
שנים	אחוזים	מיליוני ש"ח	שנים	אחוזים	מיליוני ש"ח	שנים	אחוזים				
0.13	5.05	13,859	0.11	3.83	13,716	0.13	5.97	14,721	189	-	
0.57		122	1.81		471	0.19		121	-	-	
2.14		158	0.98		47	-		140	-	-	
-		3	0.50		2	-		-	-	-	
**0.16		14,142	**0.17		14,236	**0.13		14,532	189	-	
0.29	0.83	13,206	0.24	0.48	13,264	0.32	1.50	13,934	-	-	
0.65		84	0.53		274	0.20		101	-	-	
0.76		41	0.98		47	-		19	-	-	
0.50		14	-		7	0.50		1	-	-	
**0.29		13,345	**0.25		13,592	**0.32		14,055	-	-	
								477	189	-	
		797			644				477	288	
2.63	1.47	5,063	2.76	1.47	5,268	2.99	1.23	5,536	-	13	
8.87		65	1.79		25	8.20		56	-	-	
1.03		3	-		-	-		5	-	-	
-		-	0.50		8	-		-	-	-	
**2.71		5,131	**2.75		5,301	**3.04		5,597	-	13	
3.15	0.73	4,033	3.19	0.88	4,102	3.49	0.70	4,082	-	-	
8.57		531	7.19		626	7.55		558	-	-	
2.29		57	-		-	-		67	-	-	
0.50		8	-		-	0.50		3	-	-	
**3.76		4,629	**3.72		4,728	**3.92		4,710	-	-	
								887	-	13	
		502			573				887	887	

הערות ספציפיות:

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 ** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

סקירת הנהלה

תוספת ב' - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך)

סכומים מדווחים

30 בספטמבר 2010

עם דרישה ועד חודש 3 חודשים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים
מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים
מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים	מל 3 חודשים ועד 3 שנים

מיליוני ש"ח

מטבע חוץ***

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים נכסים פיננסיים*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

1,400	565	351	34	20	24	15
465	776	225	62	37	233	103
-	-	17	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-
1,865	1,341	594	96	57	257	118

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות התחייבויות פיננסיות*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

1,685	548	348	13	6	14	17
476	380	237	56	36	165	229
-	2	27	17	10	7	1
-	-	-	-	-	-	-
2,161	930	612	86	52	186	247

מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

(296)	411	(18)	10	5	71	(129)
(296)	115	97	107	112	183	54

חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית

נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים נכסים פיננסיים*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)****
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים
סה"כ שווי הוגן

13,594	1,762	2,387	1,887	1,695	519	170
506	811	291	62	43	235	130
1	4	52	63	32	9	1
-	-	1	-	-	-	-
14,101	2,577	2,731	2,012	1,770	763	301

התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות התחייבויות פיננסיות*
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)****
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים*****
סה"כ שווי הוגן

12,725	1,171	3,081	1,622	958	714	376
505	426	305	98	77	462	365
-	4	51	58	29	7	1
-	-	4	-	-	-	-
13,230	1,601	3,441	1,778	1,064	1,183	742

מכשירים פיננסיים, נטו

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר
החשיפה המצטברת במגזר

871	976	(710)	234	706	(420)	(441)
871	1,847	1,137	1,371	2,077	1,657	1,216

הערות כלליות:

- פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
- בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בגין המכשיר הפיננסי.
- שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן בגינו.
- משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול בשיעור של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

31 בדצמבר 2009			30 בספטמבר 2009								
משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פרעון	מעל 20 שנה	
שנים	אחוזים	מיליוני ש"ח	שנים	אחוזים	מיליוני ש"ח	שנים	אחוזים				
0.31	2.06	2,532	0.25	2.03	2,583	0.35	1.26	2,409	-	-	
2.49		1,575	2.22		1,966	1.80		1,901	-	-	
0.74		44	0.93		51	-		17	-	-	
0.50		1	0.50		1	0.50		1	-	-	
**1.14		4,152	**1.10		4,601	**0.99		4,328	-	-	
0.22	0.36	2,792	0.25	0.46	2,811	0.26	0.42	2,631	-	-	
3.46		1,259	2.93		1,684	2.63		1,579	-	-	
1.98		96	0.93		51	-		64	-	-	
-		-	-		-	-		-	-	-	
**1.24		4,147	**1.25		4,546	**1.13		4,274	-	-	
								54	-	-	
		5			55				54	54	
0.74	3.85	21,475	0.77	3.04	21,671	0.87	4.27	22,235	208	13	
2.59		1,762	2.14		2,462	1.88		2,078	-	-	
1.81		206	0.95		100	-		164	2	-	
0.50		1	0.50		11	0.50		1	-	-	
**0.89		23,444	**0.91		24,244	**0.95		24,478	210	13	
0.86	0.74	20,031	0.84	0.56	20,177	0.94	1.02	20,647	-	-	
4.78		1,874	3.71		2,584	3.75		2,238	-	-	
1.81		194	0.95		98	-		150	-	-	
0.50		22	-		7	0.12		17	13	-	
**1.20		22,121	**1.17		22,866	**1.20		23,052	13	-	
								1,426	197	13	
		1,323			1,378				1,426	1,229	

הערות ספציפיות:

- * למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
- ** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- *** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- **** כולל מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".
- ***** כולל אופציות על מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".
- ***** כולל התחייבויות לא כספיות המוצגות בטור "ללא תקופת פרעון".

סקירת הנהלה

תוספת ג' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

30 בספטמבר 2010

סיכון אשראי מאזני ¹ *	סיכון אשראי חוץ מאזני ² *	סיכון אשראי כולל לציבור [*]	ההוצאה בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים בעייתיים ³ *	יתרות חובות בעייתיים ³ *
355	35	390	2	24
1,912	385	2,297	11	135
1,328	2,306	3,634	(4)	208
1,329	77	1,406	4	90
157	12	169	-	1
2,157	350	2,507	15	117
213	22	235	1	19
870	61	931	2	23
118	46	164	-	8
1,054	103	1,157	-	6
1,193	215	1,408	13	74
395	103	498	1	22
1,662	68	1,730	-	33
2,424	837	3,261	38	233
591	169	760	2	107
15,758	4,789	20,547	85	1,100
חקלאות				
תעשייה				
בינוי ⁶				
נדל"ן				
חשמל ומים				
מסחר				
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל				
תחבורה ואחסנה				
תקשורת ושרותי מחשב				
שירותים פיננסיים				
שירותים עסקיים אחרים				
שירותים ציבוריים וקהילתיים				
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור				
אנשים פרטיים - אחר				
בגין פעילות לווים בחו"ל				
סך הכל				
סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:				
20	4	24	-	1
34	23	57	-	5
תנועות ההתיישבות ⁴				
רשויות מקומיות ⁵				

1. אשראי לציבור בסך 14,971 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 783 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 4 מיליון ש"ח.
 2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
 3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
 4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזוריים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
 5. לרבות תאגידים בשליטתם.
 6. כולל סיכון אשראי מאזני בגין הלוואות לדיור שניתנו ל"קבוצות רכישה" בסך 62 מיליון ש"ח, וסיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים אלו בסך 141 מיליון ש"ח.
- * סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

סקירת הנהלה

תוספת ג' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים) (המשך)

30 בספטמבר 2009

סיכון אשראי מאזני ¹ *	סיכון אשראי חוץ מאזני ² *	סיכון אשראי כולל לציבור ³ *	ההוצאה בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים בעייתיים ⁴ *	יתרות חובות בעייתיים ⁵ *
חקלאות	303	51	2	19
תעשייה	1,972	424	17	128
בנין ⁶	1,305	2,117	11	298
נדל"ן	1,189	202	-	65
חשמל ומים	152	11	-	1
מסחר	1,822	345	14	130
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	218	25	1	22
תחבורה ואחסנה	761	77	2	16
תקשורת ושירותי מחשב	152	45	-	2
שירותים פיננסיים	726	126	-	11
שירותים עסקיים אחרים	1,209	223	10	90
שירותים ציבוריים וקהילתיים	332	89	-	20
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	1,332**	33	1	44
אנשים פרטיים - אחר	2,300**	1,035	20	212
בגין פעילות לווים בחו"ל	753	61	7	104
סך הכל	14,526	4,864	85	1,162
סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:				
תנועות ההתיישבות ⁴	17	2	19	1
רשויות מקומיות ⁵	37	13	50	8

1. אשראי לציבור בסך 14,088 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 432 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 6 מיליון ש"ח.

2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בכסחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.

4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזרחיים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.

5. לרבות תאגידים בשליטתם.

6. כולל סיכון אשראי מאזני בגין הלוואות לדיר שניתנו "לקבוצות רכישה" בסך 54 מיליון ש"ח, וסיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים אלו בסך 106 מיליון ש"ח.

* סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.

** סווג חדש.

סקירת הנהלה

תוספת ג' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2009

סיכון אשראי מאזני* ¹	סיכון אשראי חוץ מאזני* ²	סיכון אשראי כולל לציבור* ³	ההוצאה בגין הפרשה ספציפית לחובות מסופקים בעייתיים* ³	יתרות חובות בעייתיים* ³
חקלאות	312	52	364	4
תעשייה	1,832	406	2,238	23
בינוי ⁶	1,222	2,076	3,298	15
נדל"ן	1,246	243	1,489	-
חשמל ומים	149	24	173	-
מסחר	1,730	370	2,100	17
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	145	20	165	1
תחבורה ואחסנה	724	70	794	2
תקשורת ושרותי מחשב	131	46	177	1
שירותים פיננסיים	708	112	820	3
שירותים עסקיים אחרים	1,250	199	1,449	12
שירותים ציבוריים וקהילתיים	329	93	422	1
אנשים פרטיים - הלוואות לדיוור	1,386**	44	1,430	-
אנשים פרטיים - אחר	2,365**	781	3,146	29
בגין פעילות לווים בחו"ל	798	144	942	7
סך הכל	14,327	4,680	19,007	115
סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:				
תנועות ההתיישבות ⁴	18	2	20	-
רשויות מקומיות ⁵	32	18	50	-

1. אשראי לציבור בסך 13,905 מיליון ש"ח, וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 419 מיליון ש"ח ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 3 מיליון ש"ח.
 2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
 3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.
 4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזוריים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.
 5. לרבות תאגידים בשליטתם.
 6. כולל סיכון אשראי מאזני בגין הלוואות לדיוור שניתנו ל"קבוצות רכישה" בסך 70 מיליון ש"ח, וסיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים אלו בסך 149 מיליון ש"ח.
- * סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות לחובות מסופקים.
** סווג חדש.

סקירת הנהלה

תוספת ד' - חשיפות למדינות - זרות על בסיס מאוחד⁽¹⁾

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות

מועד הפרעון של החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית מעבר לגבול					
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
87	615	153	3	702	143	551	8
2	6	15	1	8	3	3	2
*110	**731	141	6	841	*151	**686	*4
-	*3	*16	-	3	*3	-	-
110	**897	128	6	1,007	148	**847	12
2	3	16	1	5	3	-	2

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות ובטחונית נזילים. ליום 30.9.2010 לא היתה לבנק חשיפת אשראי בגין מדינה בודדת, בשיעור העולה על 1% מסך נכסי הבנק (ליום 30.9.2009 ו-31.12.2009 זהה).

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כפי שחשבו לצורך מגבלת תבות של לווה.

(3) יתרת תבות בעייתיים, בניכוי תבות המכוסים בבטחונית המותרים ליניקי לצורך מכילות על תבות של לווה ושל קבוצת לווים. לא כולל רכיבי סיכון חוץ מאזניים.

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן עולה על 0.75% מסך נכסי הבנק

ליום 30.9.2010 קיימת בבנק חשיפת אשראי - בשיעור העולה על 0.75% מכלל נכסי הבנק - בגין מדינה אחת: ארה"ב בסך של 187 מיליון ש"ח. (החשיפה כנ"ל ליום 31.12.2009 מסתכמת ב-307 מיליון ש"ח; ליום 30.9.2009 - 195 מיליון ש"ח).

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

ליום 30.9.2010 לא הייתה לבנק חשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות (ליום 30.9.2009 ו-31.12.2009 - זרה).

* הוצג מחדש
** מזה - סך של 1 מיליון ש"ח המהווים את חשיפת הבנק למדינות: פורטוגל, ספרד, יוון ואירלנד ומדינות אחרות שנכללו בתכנית הסיוע שהושקה על ידי הבנק המרכזי האירופאי וקרן המטבע הבינלאומית (30.9.2009 - 93 מיליון ש"ח; 31.12.2009 - 63 מיליון ש"ח).

אני, יעקב טננבאום, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2010 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון זה שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

הצהרה (Certification)

אני, אבי רישפן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח הרבעוני של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2010 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים הרבעוניים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ והבקרה הפנימית של הבנק על דיוח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיוח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיוח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיוח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיוח כספי שאירע ברבעון זה, שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיוח כספי.
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיוח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיוח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיוח כספי.אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיוח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון".

אבי רישפן
חשבונאי ראשי

28 בנובמבר, 2010

דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ

מבוא

סקרנו את המידע הכספי המצורף של בנק מרכנתיל דיסקונט בערבון מוגבל והחברות הבנות שלו (להלן - "הבנק"), הכולל את המאזן התמציתי ביניים המאוחד ליום 30 בספטמבר 2010 ואת הדוחות התמציתיים ביניים המאוחדים על רווח והפסד, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים לתקופות של תשעה ושלשה חודשים שהסתיימו באותו תאריך.

הדירקטוריון והנהלה אחראים לעריכה ולהצגה של מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות "דיווח כספי לתקופות ביניים" ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. אחריותנו היא להביע מסקנה על מידע כספי לתקופות ביניים אלו בהתבסס על סקירתנו.

היקף הסקירה

ערכנו את סקירתנו בהתאם לתקן סקירה 1 של לשכת רואי חשבון בישראל "סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים הנערכת על ידי רואה החשבון המבקר של הישות" ותקן סקירה שיישומו בסקירה של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

סקירה של מידע כספי לתקופות ביניים מורכבת מבירורים, בעיקר עם אנשים האחראים לעניינים הכספיים והחשבונאיים, ומיישום נהלי סקירה אנליטיים ואחרים. סקירה הינה מצומצמת בהיקפה במידה ניכרת מאשר ביקורת הנערכת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ולפיכך אינה מאפשרת לנו להשיג ביטחון שניוודע לכל העניינים המשמעותיים שהיו יכולים להיות מזוהים בביקורת. בהתאם לכך, אין אנו מחוויים חוות דעת של ביקורת.

מסקנה

בהתבסס על סקירתנו, לא בא לתשומת ליבנו דבר הגורם לנו לסבור שהמידע הכספי הנ"ל אינו ערוך, מכל הבחינות המהותיות בהתאם לתקן חשבונאות 14 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בכבוד רב,

זיו האפט

סומך חייקין

רואי חשבון

רואי חשבון

מבקרים משותפים

28 בנובמבר, 2010

תמצית מאזנים מאוחדים

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

31 בדצמבר 2009	30 בספטמבר 2009	30 בספטמבר 2010	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
			נכסים
3,245	3,292	2,538	מזומנים ופקדונות בבנקים
4,111	4,093	4,540	ניירות ערך
13,848	14,031	14,916	אשראי לציבור
5	3	-	השקעה בחברות כלולות
457	346	465	בניינים וציוד
141	162	132	נכסים אחרים
<u>21,807</u>	<u>21,927</u>	<u>22,591</u>	סך הכל נכסים
			התחייבויות והון
18,178	* 18,331	18,771	פקדונות הציבור
541	537	468	פקדונות מבנקים
87	* 65	112	פקדונות הממשלה
612	613	614	כתבי התחייבות נדחים
694	690	792	התחייבויות אחרות
<u>20,112</u>	<u>20,236</u>	<u>20,757</u>	סך הכל התחייבויות
1,695	1,691	1,834	הון עצמי
<u>21,807</u>	<u>21,927</u>	<u>22,591</u>	סך הכל התחייבויות והון

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

יעקב טננבאום
מנהל כללי

ד"ר יוסי בכר
יו"ר הדירקטוריון

* סווג מחדש

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 28 בנובמבר 2010
הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות רווח והפסד מאוחדים

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		
2009	2009	2010	2009	2010	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)		(בלתי מבוקר)		
702	547	503	190	168	רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים
114	84	84	23	25	הפרשה לחובות מסופקים
588	463	419	167	143	רווח מפעילות מימון לאחר הפרשה לחובות מסופקים
340	255	265	87	85	הכנסות תפעוליות ואחרות
46	20	-	14	1	עמלות
26	25	1	6	2	רווח מהשקעות במניות, נטו
412	300	266	107	88	הכנסות אחרות
402	292	323	100	104	סך הכל הכנסות תפעוליות ואחרות
120	88	96	30	33	הוצאות תפעוליות ואחרות
177	129	122	46	45	משכורות והוצאות נלוות
699	509	541	176	182	אחזקה ופחת בניינים וציוד
301	254	144	98	49	הוצאות אחרות
124	99	53	40	18	סך הכל הוצאות תפעוליות ואחרות
177	155	91	58	31	רווח מפעולות רגילות לפני מיסים
4	3	1	2	-	הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות
181	158	92	60	31	רווח מפעולות רגילות לאחר מיסים
(1)	-	29	-	-	חלקו של הבנק ברווחי חברות כלולות לאחר מיסים
180	158	121	60	31	רווח נקי מפעולות רגילות
					רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, נטו
					רווח נקי
1.45	1.26	0.74	0.48	0.25	רווח נקי למניה (באלפי שקלים חדשים)
(0.01)	-	0.23	-	-	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב:
1.44	1.26	0.97	0.48	0.25	• רווח נקי מפעולות רגילות
					• רווח (הפסד) מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
					סך הכל
0.15	0.13	0.07	0.05	0.03	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב:
-	-	0.02	-	-	• רווח נקי מפעולות רגילות
0.15	0.13	0.09	0.05	0.03	• רווח מפעולות בלתי רגילות, לאחר מס
					סך הכל

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות על השינויים בהון העצמי

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2010

(בלתי מבוקר)						
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	עודפים	סך הכל הון עצמי	
51	152	203	55	1,562	1,820	יתרה לתחילת התקופה
						התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:
-	-	-	(20)	-	(20)	• התאמת ערך
-	-	-	(5)	-	(5)	• נזקף לרווח והפסד בגין מימושים
-	-	-	8	-	8	• השפעת המס המתייחס
-	-	-	-	31	31	רווח נקי לתקופה
51	152	203	38	1,593	1,834	יתרה לסוף התקופה

לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2009

(בלתי מבוקר)						
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	עודפים	סך הכל הון עצמי	
51	152	203	66	1,390	1,659	יתרה לתחילת התקופה
						התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:
-	-	-	(13)	-	(13)	• התאמת ערך
-	-	-	(30)	-	(30)	• נזקף לרווח והפסד בגין מימושים
-	-	-	15	-	15	• השפעת המס המתייחס
-	-	-	-	60	60	רווח נקי לתקופה
51	152	203	38	1,450	1,691	יתרה לסוף התקופה

* מהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תמצית דוחות על השינויים בהון העצמי (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2010													
(בלתי מבוקר)													
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	עודפים	סך הכל הון עצמי								
51	152	203	20	1,472	1,695								
יתרה לתחילת התקופה (מבוקר)													
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:													
• התאמת ערך													
-	-	-	42	-	42								
-	-	-	(13)	-	(13)								
-	-	-	(11)	-	(11)								
-	-	-	-	121	121								
51	152	203	38	1,593	1,834								
לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר 2009													
(בלתי מבוקר)													
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	עודפים	סך הכל הון עצמי								
51	152	203	(16)	1,292	1,479								
יתרה לתחילת התקופה (מבוקר)													
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:													
• התאמת ערך													
-	-	-	146	-	146								
-	-	-	(61)	-	(61)								
-	-	-	(31)	-	(31)								
-	-	-	-	158	158								
51	152	203	38	1,450	1,691								
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2009													
(מבוקר)													
הון מניות נפרע	קרנות הון	סך הכל הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר*	עודפים	סך הכל הון עצמי								
51	152	203	(16)	1,292	1,479								
יתרה לתחילת השנה													
התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:													
• התאמת ערך													
-	-	-	139	-	139								
-	-	-	(85)	-	(85)								
-	-	-	(18)	-	(18)								
-	-	-	-	180	180								
51	152	203	20	1,472	1,695								

* מהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים - מאוחדים

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שנתיימו ביום 30 בספטמבר		
2009	2009	2010	2009	2010	
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת					
180	158	121	60	31	רווח נקי לתקופה
71	16	224	39	79	התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות (נספח א')
251	174	345	99	110	מזומנים נטו מפעילות שוטפת
תזרימי מזומנים לפעילות בנכסים					
16	(113)	-	(61)	(5)	פקדונות בבנקים, נטו
1	1	54	-	54	תמורה ממכירת חברה מוחזקת
(3,487)	(3,103)	(2,313)	(732)	(656)	רכישת ניירות ערך זמינים למכירה
1,582	1,243	882	537	125	תמורה ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
92	57	1,023	3	265	תמורה מפדיון ניירות ערך זמינים למכירה
(35)	(21)	4	35	9	ניירות ערך למסחר, נטו
367	215	(1,158)	38	(313)	אשראי לציבור, נטו
9	9	-	-	-	אשראי לממשלה, נטו
2	*3	-	*1	-	דיבידנד שהתקבל מחברה מוחזקת
(152)	(38)	(59)	(15)	(22)	רכישת בניינים וציוד
1	-	-	-	-	תמורה ממימוש בניינים וציוד
(1,604)	(1,747)	(1,567)	(194)	(543)	מזומנים נטו לפעילות בנכסים
תזרימי מזומנים מפעילות בהתחייבויות ובהון					
1,141	1,314	593	134	224	פקדונות מהציבור, נטו
114	110	(73)	97	(354)	פקדונות מבנקים, נטו
42	-	25	(1)	(1)	פקדונות מהממשלה, נטו
-	-	150	-	-	הנפקת כתבי התחייבות נדחים
(79)	(68)	(180)	(14)	(15)	פרעון כתבי התחייבות נדחים
1,218	1,356	515	216	(146)	מזומנים נטו מפעילות בהתחייבויות ובהון
(135)	(217)	(707)	121	(579)	גידול (קטון) במזומנים
2,616	2,616	2,481	2,278	2,353	יתרת מזומנים לתחילת התקופה
2,481	2,399	1,774	2,399	1,774	יתרת מזומנים לסוף התקופה

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.
* סווג מחדש

דוחות על תזרימי המזומנים - מאוחדים (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שנסתיימו ביום 30 בספטמבר	
2009	2009	2010	2009	2010
(מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)
נספח א'				
התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעולות				
				חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות מוחזקות
(4)	(3)	(1)	(2)	-
50	36	42	12	14
116	85	84	23	25
				הפרשה לחובות מסופקים
				ריבית, נטו, ורווח ממכירת ניירות ערך זמינים למכירה
(110)	(87)	5	(51)	7
				רווח שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות ערך למסחר
(2)	(1)	(2)	-	(1)
-	-	1	-	-
				הפרשה לירידת ערך השקעות
-	-	(28)	-	-
				רווח ממכירת חברה כלולה
(30)	(33)	(13)	14	6
				מסים נדחים, נטו
(15)	(17)	8	(5)	-
55	45	32	22	16
				קיטון (גידול) ביעודה לפיצויי פרישה, נטו
				התאמת ערכם של כתבי התחייבות נדחים
שינויים בסעיפים מאזניים				
21	(8)	(17)	2	(3)
				נכסים אחרים
(10)	(1)	113	24	15
				התחייבויות אחרות
71	16	224	39	79
סה"כ התאמות למזומנים מפעולות				

נספח ב'

פעולות שלא במזומן

רכישת בניינים וציוד

13 1 4 1 4

הבאורים לתמצית הדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

1. מדיניות חשבונאית

א. כללי

(1) דוחות הביניים נערכו על פי כללי חשבונאות מקובלים, המיושמים כמתחייב לצורך עריכת דוחות כספיים לתקופות ביניים.

(2) דוחות הביניים הנ"ל ערוכים לפי אותם כללי חשבונאות שלפיהם נערכו הדוחות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 2009. יש לעיין בהם יחד עם הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2009 והבאורים המצורפים להם.

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישום

(1) בחודש דצמבר 2006, פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 23, בדבר "הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה". תקן זה מחליף את תקנות ניירות ערך (הצגת פעולות בין תאגיד לבין בעל שליטה בו בדוחות הכספיים), התשנ"ו - 1996, שאומצו בהוראות הדווח לציבור של המפקח על הבנקים. התקן קובע כי נכסים והתחייבויות הנובעים מעסקה שבוצעה בין הישות לבין בעל השליטה בה - יימדדו במועד העסקה לפי שווי הוגן - וההפרש שבין השווי ההוגן כאמור, לבין התמורה שנקבעה בעסקה - ייזקף להון העצמי.

התקן חל על עסקאות בין ישות לבין בעל שליטה בה שבוצעו לאחר 1 בינואר 2007, ועל הלוואה שניתנה (או נתקבלה) מבעל שליטה, החל ממועד יישום התקן (גם אם תאריך הביצוע קדם לתאריך יישום התקן).

ביום 4 במאי 2008 פרסם בנק ישראל טיוטת הוראות בנוגע ליישום הטיפול החשבונאי בעסקאות בין ישות לבין בעל השליטה בה בתאגידים הבנקאיים. על פי ההנחיות הכלולות בטייטה, יחולו על עסקאות אלה תקני הדווח הכספי הבינלאומיים. לגבי סוגי עסקאות מסוימים, כאמור - שעבורן לא נקבעה התייחסות בתקנים הבינלאומיים - יחולו כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב. ההוראות שבתקן חשבונאות 23 ייושמו על ידי התאגידים הבנקאיים - רק אם אינן סותרות את תקני החשבונאות הבינלאומיים או כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב - או בעסקאות שבהן לא נקבעו כללים מחייבים בתקנים ובכללי החשבונאות הנ"ל. בנוסף, הודיע בנק ישראל כי בכוונתו להחיל את ההנחיות, כאמור על הדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים לתקופות המתחילות ב-1 בינואר 2008 ואילך.

עד כה טרם פורסמו על ידי בנק ישראל הוראות מחייבות בנושא זה. עם זאת, להערכת הבנק - ליישום ההנחיות שנכללו בטייטת ההוראה לא יהיה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

(2) בחודש יולי, 2006 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 29, בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (להלן: "התקן"). התקן קובע כי ישויות הכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ה - 1968 ומחויבות לדווח על פי תקנותיו של חוק זה, יערכו את דוחותיהן הכספיים לפי תקני IFRS - לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2008. האמור אינו חל על תאגידים בנקאיים שדוחותיהם הכספיים ערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בהקשר לכך, פרסם בנק ישראל ביום 7 ביוני 2009 מסמך, הכולל מתווה לאימוץ תקני הדווח הכספי הבינלאומיים בדוחות הכספיים של התאגידים הבנקאיים בישראל.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישום (המשך)

המתווה עורך אבחנה בין תקני דוח הנוגעים לנושאים הנמצאים בליבת העסק הבנקאי, לבין תקני דוח אחרים, כדלקמן:

א. תאריך היעד שנקבע ליישום תקני הדוח הכספי הבינלאומיים שאינם נוגעים בנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי יהיה 1.1.2011. הוראות הדוח לציבור של בנק ישראל יותאמו לתקנים אלו עד ליום 31.12.2009.

ב. תאריך היעד המקדמי המוצע ליישום תקני הדוח הכספי הבינלאומיים הנוגעים לנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי יהיה 1.1.2013. תאריך זה כפוף להחלטה סופית שעתיד בנק ישראל לקבל במהלך שנת 2011. החלטת בנק ישראל תושפע מלוח הזמנים שיקבע בארה"ב, ומהתקדמות "תהליך ההתכנסות" - בין גוף התקינה הבינלאומית וגוף התקינה בארה"ב.

בהמשך למסמך זה, פרסם בנק ישראל בתאריכים 31.12.2009 ו-26.7.2010 תיקונים להוראות הדיווח לציבור, לפיהן יידרשו התאגידים הבנקאיים לאמץ את תקני הדיווח הבינלאומי (IFRS) בנושאים מסוימים המפורטים להלן, שאינם בליבת העסק הבנקאי, כדלקמן:

- IAS 8 - בנושא מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות.
- IAS 21 - בנושא השפעות השינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ.
- IAS 33 - בנושא רווח למניה.
- IFRS 2 - בנושא תשלום מבוסס מניות.
- IAS 29 - בנושא דיווח כספי בכלכלות היפר - אינפלציוניות.
- IAS 34 - בנושא דיווח כספי לתקופות ביניים.
- IFRS 3 (2008) - בנושא צירופי עסקים.
- IAS 27 (2008) - בנושא דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים.
- IAS 28 - בנושא השקעות בחברות כלולות.
- IAS 36 - בנושא ירידת ערך נכסים.
- IAS 17 - בנושא חכירות.
- IAS 16 - בנושא רכוש קבוע.
- IAS 40 - בנושא נדל"ן להשקעה.
- IFRS 5 - בנושא נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו.
- IAS 10 - בנושא אירועים לאחר תאריך המאזן.
- IAS 20 - בנושא הטיפול החשבונאי במענקים ממשלתיים וגילוי לגבי סיוע ממשלתי.
- IAS 31 - בנושא זכויות בעסקאות משותפות.
- IAS 38 - בנושא נכסים בלתי מוחשיים.

לאור האמור לעיל, הותאמו הוראות הדוח לציבור, לכללים ולתקני הדוח המפורטים בתקני הדוח הבינלאומי שאומצו כאמור, בכפוף לסייגים מסוימים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

התיקון להוראות הדוח לציבור קובע מדרג לאימוץ תקני הדוח הכספי על ידי התאגידים הבנקאיים, כדלקמן:

- ככלל, תאגידים בנקאיים יפעלו על פי הכללים שנקבעו בהוראות הדוח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו (להלן: "הוראות המפקח"), ובפרט במקרים בהם מפנה תקן הדוח הבינלאומי שאומץ, כאמור - לתקן בינלאומי שטרם אומץ.
- בנושאים מסוימים שצינו בהוראות המפקח - יישמו תקני הדוח הכספי הבינלאומיים שאומצו. עם זאת במקרים בהם עושה התקן הבינלאומי שימוש בהגדרות שקיימות כבר ב"הוראות המפקח" - יפעלו הבנקים על פי ההגדרות ש"בהוראות המפקח".
- לגבי סוגיות הנמצאות בתכולת היישום של תקני הדוח הבינלאומי, שלא נקבע לגביהן טיפול ספציפי בתקני הדוח הבינלאומי, או ב"הוראות המפקח" - יישמו כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

התיקונים להוראות הדוח לציבור המתייחסים לתקני הדוח הבינלאומי שאומצו, כאמור לעיל - יישמו על ידי התאגידים הבנקאיים מיום 1.1.2011 ואילך. היישום לראשונה של תקני הדוח הבינלאומיים, שאומצו על ידי המפקח, כמפורט לעיל - יבוצע בהתאם להוראות מעבר שנקבעו בתקנים אלה, לרבות תיקון למפרע של נתוני השוואה, כאשר נדרש. הבנק לומד את השינויים בהוראות הדוח לציבור שנכללו בהוראה ונערך ליישומן במועד שנקבע. בשלב זה לא ניתן להעריך עדיין את ההשפעה שתהיה ליישום כללי הדוח הכספי החדשים, על תוצאותיו הכספיות של הבנק ועל מתכונת הדוח הכספי.

(3) ביום 18 בפברואר 2010 פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה חדשה בנושא: "המדידה והגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי, בדוחות כספיים של תאגידים בנקאיים" שעתידיה להכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2011.

ההוראה מבוססת על התקינה החשבונאית הקיימת בארה"ב לגבי תאגידים בנקאיים וכוללת עקרונות וכללי מדידה המהווים שינוי מרחיק לכת ביחס להוראות הנוכחיות - בנושא סווג חובות בעייתיים ומדידת הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו.

השינויים העיקריים שנכללו בהוראה החדשה, ביחס להוראות הקיימות, הינם:

- הוטל על התאגידים הבנקאיים לערוך הפרשות לירידת ערך נכסים, בגין אשראים בעייתיים, באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית" - כמפורט להלן:
- **"הפרשה פרטנית להפסדי אשראי"** - תיושם בגין ירידת ערך של אשראים בעייתיים שהיקפם החוזי עולה על מיליון ש"ח, וכן בגין חייבים בעייתיים מזוהים אחרים (שההפרשה לירידת ערך בגינם אינה נכללת ב"הפרשה הקבוצתית").

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על תזרימי התקבולים המהוונים הצפויים מהחייבים, או על פי השווי ההוגן של הבטחות ששועבדו להבטחת אותם אשראים.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

- **"הפרשה ספציפית להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי"** - תיושם עבור הפרשות לירידת ערך של קבוצות אשראים הומוגניות, המורכבות מאשראים בסכומים קטנים יחסית (כגון: אשראים בגין כרטיסי אשראי, אשראי לדיור, אשראי "צרכני" בתשלומים וכו'), וכן בגין אשראים אחרים - שנבדקו פרטנית - ולא סווגו כ"חובות פגומים".
- ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי תערך בהתבסס על שיעורי ההפסד שתועדו בעבר בגין כל אחת מהקבוצות ההומוגניות.
- הוגדרו סוגים חדשים של חובות בעייתיים, כגון:
- **"סיכון אשראי נחות" (substandard)** - מוגדר כאשראי שאינו מוגן באופן מספק על ידי בטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב - באופן שקיימת אפשרות שהבנק יספוג הפסד מסוים בגין אשראי זה - אם לא יתוקנו הליקויים.
- **"חוב פגום"** - אשראי שהתאגיד הבנקאי צופה כי לא יגבה במועד את כל הסכומים המגיעים בגינו - וההפרשה להפסדי אשראי בגינו נמדדת במסלול "הפרשה פרטנית".
- על פי ההוראה יש להחיל את הסווג הנ"ל, לכל הפחות על: אשראים המצויים בפיגור העולה על 90 יום, וחובות ש"אורגנו מחדש".
- על פי ההוראה נאסר על התאגידים לרשום הכנסות ריבית (לא כולל הפרשי הצמדה ושער על קרן החוב), בגין חובות פגומים - על בסיס צבירה.
- **"סיכון אשראי בסווג שלילי" (classified)** - המונח מתייחס לקבוצת אשראים (לרבות סיכונים אשראי) בעייתיים - הכוללת את כל האשראים שסווגו כ-"סיכון אשראי נחות" או כ-"חוב פגום".
- הוחמרו ההוראות בגין מחיקה חשבונאית של חובות בעייתיים. בין היתר קובעת ההוראה בנושא זה, כי:
- יש למחוק חשבונאית כל חוב שנחשב בלתי ניתן לגביה, או חוב בעל ערך נמוך מאוד שהותרתו כנכס - אינה מוצדקת.
- יש למחוק חשבונאית באופן מיידי (כנגד הפרשה להפסד אשראי), כל חלק של חוב העודף על שווי הבטחונות - שזוהה כסכום שאינו בר גביה.
- אין לדחות מחיקה חשבונאית של חוב - שנערכה בגינו הפרשה להפסדי אשראי, אלא אם צפויים ארועים ספציפיים שיחזקו את שווי החוב. דחייה זו לא תמשך, בדרך כלל, למעלה משנתיים.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

- לגבי חובות בעייתיים שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס "הפרשה קבוצתית", נקבע כי:
 1. חובות בפיגור המובטחים בבטחון שאינו דירת מגורים, או חובות שאינם מובטחים - יימחקו חשבונאית אם תקופת הפיגור בגינם עולה על 150 יום.
 2. בחובות המובטחים בבטחון דירת מגורים - יש למחוק את חלק החוב העודף על שווי הבטחון, אם תקופת הפיגור עולה על 180 יום.
 3. חובות של יחידים בפשיטת רגל או של תאגידים שניתן לגביהם צו פרוק - יימחקו חשבונאית תוך 60 יום ממועד מתן צו הכינוס (או הפירוק לפי העניין).
- הורחבו דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים ונקבעו כללים לעריכת נהלים, תעוד ובקרה פנימית - בגין השיטת והתהליכים לזיהוי, מדידה ודווח של חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.
- בנוסף כוללת ההוראה "הוראות מעבר" שיחולו בעת יישומה לראשונה של ההוראה (ביום 1 בינואר 2011), כדלקמן:
 - יימחקו חשבונאית יתרות החובות הבעייתיים, העומדים בקריטריונים למחיקה חשבונאית.
 - יבוטלו כל הכנסות הריבית שנצברו למועד יישום ההוראה - וטרם נגבו בפועל, בגין "חובות פגומים" העונים על הקריטריונים שנקבעו בהוראה.
 - הפרשים שיווצרו במועד היישום לראשונה של ההנחיות החדשות - בין יתרת ההפרשות להפסדי אשראי, על פי ההנחיות הקיימות, לבין יתרתן המחושבת על פי ההנחיות החדשות - יזקפו לסעיף העודפים בהון העצמי.
- בהמשך לפרסום ההוראה - פורסמו על ידי בנק ישראל ביום 18 בפברואר 2010 הוראות משלימות ותיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין, כדלקמן:
 - א. במטרה להתאים את הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 325, לכללים שנקבעו בהוראה - בוטלו ההנחיות לרישום חשבונאי שנקבעו בהוראה 325 (הכוללות מגבלות להכרה ב"ריבית חריגה" שנזקפה בחשבונות חח"ד של לווים בעייתיים), מכיוון שההוראה החדשה מטפלת בכלל ההיבטים הנ"ל. התיקון עתיד להכנס לתוקף ביום 1.1.2011.
 - ב. לצורך יישום הכללים למדידת הפרשות להפסדי אשראי "על בסיס קבוצתי" - פרסם בנק ישראל "הוראת שעה" המפשטת את הכללים למדידת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי (הדורשות שימוש במודלים סטטיסטיים מורכבים והיסטוריית נתונים לגבי מחיקות חשבונאיות, שלא קיימות במערכת הבנקאית, בשלב זה) - שתיושם בין השנים 2011 - 2012 (להלן: "תקופת המעבר"), ומבוססת על מודל פשוט יותר לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישום (המשך)

על פי הכללים שנקבעו ב"הוראת השעה" - ייקבעו שיעורי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי "בתקופת המעבר", בהתבסס על טווח שיעורי ההפרשות ההיסטוריים לחובות מסופקים (והפרשות לריבית בגין חובות שאינם נושאי הכנסה), בשנים 2009, 2010 ו-2008 - בפילוח לפי "ענפי משק" - כהגדרתם בהוראות הדוח של בנק ישראל.

תאגיד בנקאי שיישם את הכללים למדידת הפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כמוגדר בהוראת השעה - יוכל שלא לשמר בספריו את ההפרשה הנוספת וההפרשה הכללית לחובות מסופקים (שעריכתה נדרשת מכח הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 315), ובתנאי שסכום ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי - בכל מועד ב"תקופת המעבר" - לא ייפול מסכום ההפרשה הכללית והנוספת לאותו מועד - שהיה מתקבל מחישוב סכומי הפרשות אלו על פי הכללים שבחוראות ניהול בנקאי תקין מס' 315.

ג. במטרה להתאים את ההגדרות והמונחים הכלולים בהוראת הניהול בנקאי תקין מס' 315 (בנושא: "הפרשה נוספת לחובות מסופקים") למונחים שנכללו ב"הוראות החדשות" - תכלול הוראת הניהול הבנקאי התקין, בעתיד - שלושה סוגי חובות בעייתיים, בלבד: "חובות פגומים", "חובות נחותים" ו"חובות בהשגחה מיוחדת".

שיעורי ההפרשה הנוספת שיחולו על הסוגים השונים של החובות הבעייתיים יהיו כדלקמן:

סיכון אשראי "בהשגחה מיוחדת"	- 1%
סיכון אשראי "נחות"	- 2%
סיכון אשראי "פגום"	- 4%

התיקונים להוראה ייכנסו לתוקף ביום 1.1.2011.

ד. תוקנו הכללים לחישוב יחס הלימות ההון (הוראת ניהול בנקאי תבין מס' 311), באופן שיימנע שקלול אשראי בעייתי בשיעור נמוך מ-100%, גם אם מתקיימים לגבי תנאים (המפורטים בהוראה), שמתירים שקלול כזה עבור אשראי שאינו בעייתי. התיקונים ייכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2011.

יישום ההנחיות החדשות הכלולות בהוראה, מחייב הערכות ושינויים מהותיים במערכות המידע הקיימות, שאינן מותאמות בשלב זה, לדוח על פי הכללים החדשים.

לאור האמור לעיל - לא ניתן להעריך, בשלב זה את ההשפעות הכספיות של יישום ההוראה - על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

עם זאת, להערכת הנהלת הבנק, יישום ההוראות יקטין את ההון העצמי של הבנק בעת יישום ההוראה לראשונה (ביום 1.1.2011) וצפוי להגדיל את ההפרשות להפסדי אשראי בשנים הראשונות ליישום ההוראה, עקב הקשחת הכללים לביצוע מחיקות חשבונאית (קרן וריבית) ועקב הדרישה למדוד את ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס התקבולים המהווים הצפויים מהחייבים (במקום על פי התקבולים הנומינליים - כנהוג כיום).

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

(4) ביום 9 באפריל 2009 פורסמו בארה"ב כללים חדשים להכרה בירידת ערך של מכשירי חוב (לרבות אגרות חוב). על פי כללים אלו תסווג ירידת ערך בגין מכשיר חוב, שהוכרה כירידת ערך "בעלת אופי אחר מזמני", כדלקמן:

- ירידת ערך הנובעת מהפסד אשראי - תיזקף לדוח הרווח והפסד.
- ירידת ערך הנובעת מגורמים אחרים - תיזקף להון העצמי.

סווג ירידת ערך בהתאם לכללים אלו, מותנה בכוונת ויכולת התאגיד המשקיע להחזיק במכשיר החוב עד להשבת עלותו המופחתת (בניכוי הפסדי האשראי שנזקפו לדוח רווח והפסד).

בעקבות ההתפתחויות בתקינה החשבונאית האמריקאית, כאמור - פרסם בנק ישראל ביום 9 ביוני 2009, הנחיות לתאגידים הבנקאיים המבקשים להחיל עליהם את כללי המדידה החדשים. על פי הנחיות אלו, מותנה יישומם של כללי המדידה החדשים בקבלת אישור מוקדם מהפיקוח על הבנקים. כתנאי לקבלת האישור, כאמור - יידרשו התאגידים הבנקאיים המבקשים להחיל עליהם את כללי המדידה החדשים, לדווח לפיקוח על הבנקים, כדלקמן:

- פרוט המדיניות שבכוונת התאגיד הבנקאי ליישם.
- תאור התהליך והשיטה לסווג סכומי ירידת הערך שייזקפו להון העצמי.
- פרוט הנהלים והבקורות שיושמו בנושא זה, המבטיחים שהבקורות הפנימיים על דיווח כספי בנושא זה, יהיו אפקטיביים.
- פרוט התעוד שתומך ברישום חשבונאי זה.
- תעוד השיטה, בצרוף הנמקות לקביעת סכומי ירידת הערך שנזקפו להון העצמי.

הבנק בחר שלא לאמץ, בשלב זה, את כללי המדידה החדשים. לפיכך, סווגו ההפסדים שנמדדו בגין ירידת ערכם של ניירות הערך, בדוחות כספיים אלו - על פי ההנחיות הקודמות של בנק ישראל.

(5) ביום 31 בדצמבר 2009, פורסמה על ידי בנק ישראל, הוראה בנושא: "מדידות שווי הוגן וחלופות שווי הוגן", המבוססת על תקני חשבונאות שפורסמו בארה"ב, כדלקמן:

157 - FAS - העוסק בכללים למדידת "שווי הוגן".

159 - FAS - העוסק בכללים ובתנאים הנדרשים ליישום שיטת "השווי ההוגן" גם עבור נכסים והתחייבויות הנמדדים בדרך כלל לפי "בסיס צבירה".

ההוראה מגדירה שווי הוגן כ: "מחיר שהיה מתקבל במכירת נכס, או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות ב"עסקה רגילה" (עסקה בה מתקיימת חשיפה לשוק בתקופה הקודמת למועד המדידה, עבור עסקאות שמעורבים בהם נכסים או התחייבויות הדומים למכשירים הרלוונטיים למדידה), בין משתתפים בשוק במועד המדידה".

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

ההוראה מאפשרת שימוש בשלוש גישות שונות להערכת שווי הוגן, כדלקמן:

- **"גישת השוק"** - לפיה, השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ייקבע בהתבסס על מחירים ומידע רלוונטי שמקורו בעסקאות שוק לגבי נכסים והתחייבויות זהים או בני השוואה.
- **"גישת ההכנסה"** - לפיה, השווי ההוגן ייקבע בהתבסס על הון תזרימי מזומנים עתידיים לערכם הנוכחי, בהתבסס על שיעורי ההון המקובלים בשוק לגבי הנכסים וההתחייבויות הרלוונטיים.
- **"גישת העלות"** - לפיה, השווי ההוגן ייקבע בהתבסס על עלות השחלוף של הנכס או ההתחייבות הרלוונטיים.

ההוראה מבחינה בין שני סוגי נתונים המשמשים בקביעת השווי ההוגן:

- **"נתונים נצפים"** - המשקפים את ההנחות שמשתתפים אחרים בשוק משתמשים בהן, לתמחור הנכס או ההתחייבות, ומבוססים על נתוני שוק שהושגו ממקורות בלתי תלויים.
- **"נתונים לא נצפים"** - המשקפים את הערכות התאגיד הבנקאי, לגבי ההנחות של משתתפים אחרים בשוק - בהתבסס על המידע הטוב ביותר של התאגיד הבנקאי.

ההוראה מנחה את התאגידים הבנקאיים לעשות שימוש גדול ככל האפשר ב"נתונים נצפים" ושימוש נמוך ככל האפשר ב"נתונים לא נצפים" בתהליך קביעת השווי ההוגן של נכסים או התחייבויות הנמדדים בשיטה זו. בנוסף, נקבע בהוראה מדרג איכותי לנכסים והתחייבויות הנמדדים לפי שיטת השווי ההוגן, כדלקמן:

א) קבוצת איכות גבוהה (דרג 1) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.

ב) קבוצת איכות ביניים (דרג 2) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים נצפים במישרין או בעקיפין (אך אינם מחירים מצוטטים בשוק פעיל), לרבות מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות דומים.

ג) קבוצת איכות נמוכה (דרג 3) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים לא נצפים (כאשר נתונים נצפים רלוונטיים - אינם זמינים).

הדוחות הכספיים יכללו גילוי לגבי הגישות השונות למדידת שווי הוגן שבהן נעשה שימוש לגבי הנכסים וההתחייבויות שנמדדו בשיטה זו, ולגבי קבוצת האיכות שאליה משויכים הנכסים וההתחייבויות שנמדדו בשיטת השווי ההוגן - תוך מתן גילוי נרחב להשפעת הנכסים וההתחייבויות המשתייכים לקבוצת האיכות הנמוכה, על התוצאות העסקיות.

בנוסף, מאפשרת ההוראה לתאגידים הבנקאיים לבחור במדידה על פי שיטת השווי ההוגן עבור מכשירים פיננסיים מסוימים, שעל פי הוראות הדיווח לציבור של בנק ישראל לא נדרש ליישם לגביהם שיטת מדידה זו.

1. מדיניות חשבונאית (המשך)

ב. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

עם זאת, ההוראה מתירה ליישם את שיטת המדידה על בסיס "שווי הוגן" רק עבור פריטים שמדידת השווי ההוגן שלהם תשוך לקבוצת האיכות הגבוהה (דרג 1), ואשר לגביהם התאגיד הבנקאי פיתח מראש: ידע, מערכות, נהלים ובקורות ברמה גבוהה, שיאפשרו לו למדוד את הפריט ברמה גבוהה של מהימנות.

כן נקבעו בהוראה כללים לגבי סוגי הנכסים וההתחייבויות ש"אינם כשירים" למדידה לפי שווי הוגן ולגבי המועדים בהם ניתן לבחור בחלופת המדידה לפי בסיס "שווי הוגן".

הפרטים שיווצרו במועד היישום לראשונה של ההוראה - בין שוויים ההוגן של הפריטים שיימדדו לראשונה על פי שוויים ההוגן, לבין עלותם המופחתת - ייזקפו לסעיף "השפעה מצטברת על יתרת הפתיחה של העודפים".

ההנחיות הכלולות בהוראה ייכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2011. הבנק לומד את ההנחיות הכלולות בהוראה ונערך ליישומן במועד שנקבע.

(6) בעקבות שינויים שחלו בתקינה החשבונאית בארה"ב, הופצה ביום 20 באוקטובר 2009 על ידי בנק ישראל טיוטת הוראה בנושא: "קיצוז נכסים והתחייבויות", במטרה להתאים את הוראות הדיווח הקיימות לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זה.

הוראות הדיווח הקיימות מאפשרות לתאגיד הבנקאי לקצוז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד בהתקיים תנאים מסוימים. טיוטת ההוראה כוללת הרחבות להוראות הדיווח ומכילה תניות נוספות, כדלקמן:

- קיצוז נכסים והתחייבויות יותר, רק אם קיים בטחון סביר שזכות התאגיד הבנקאי לקיצוז תהיה תקפה גם במקרה שהצד הנגדי יפשוט את הרגל.
- ניתן יהיה לקצוז סכומי שווי הוגן בגין מכשירים נגזרים הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי, בכפוף לקיום הסכם להתחשבות נטו בין הצדדים.
- בהקשר לכך דורשת טיוטת ההוראה מהתאגידים הבנקאיים לקבוע מדיניות חשבונאית בנושא זה וליישם אותה בעקביות.
- הותר לתאגידים בנקאיים שהתקשרו בעסקאות לרכישת ומכירת אופציות זהות המקצוזת זו את זו (להלן: "אופציות הפוכות"), עם אותו צד נגדי - לגרוע אופציות הפוכות אלו מהדוחות הכספיים - בהתקיים תנאים מסוימים.

בנק ישראל הודיע על כוונתו ליישם את ההנחיות הכלולות בטיטת ההוראה, החל מהדוחות הכספיים ליום 31.12.2009 ואילך.

עד כה טרם פורסמו על ידי בנק ישראל הנחיות מחייבות בנושא זה. עם זאת להערכת הנהלת הבנק ליישום ההנחיות שנכללו בטיטת ההוראה לא יהיו השלכות מהותיות על הדוחות הכספיים.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

2. ניירות ערך

30 בספטמבר 2010

(בלתי מבוקר)

התאמה לשווי הוגן				
הערך במאזן	עלות מופחתת*	רווחים	הפסדים	שווי הוגן**
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ניירות ערך זמינים למכירה				
אגרות חוב: ⁽¹⁾				
• ממשלתיות	3,647	25	1	3,671
• של חברות אחרות	725	33	1	757
	4,372	58	2	4,428
מניות ⁽²⁾	16	1	-	17
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה	4,388	59***	2***	4,445
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב: ⁽¹⁾				
• ממשלתיות	24	-	-	24
• של חברות אחרות	70	-	2	68
	94	-	2	92
מניות	3	-	-	3
סך הכל ניירות ערך למסחר	97	-	2****	95
סך הכל ניירות ערך	4,485	59	4	4,540

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.

** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי ההוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 16 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.

*** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.

**** נזקף לדוח רווח והפסד.

הערות:

(1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעה באגרות חוב - ראה באור 9.

(2) הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ. לבנק ניתנה אופציה הניתנת למימוש עד ליום 30.10.2010, לרכוש 3.5% נוספים מהחברה, תמורת סך בשקלים השווה ל-700 אלפי דולר של ארה"ב. בתאריך הקובע פקעה האופציה מבלי שמומשה על ידי הבנק.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

2. ניירות ערך (המשך)

30 בספטמבר 2009				
(בלתי מבוקר)				
התאמה לשווי הוגן				
הערך במאזן	עלות מופחתת*	רווחים	הפסדים	שווי הוגן**
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ניירות ערך זמינים למכירה				
אגרות חוב: ⁽¹⁾				
3,500	3,477	29	6	3,500
408	397	16	5	408
3,908	3,874	45	11	3,908
103	77	26	-	103
מניות ⁽²⁾				
4,011	3,951	71***	11***	4,011
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה				
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב: ⁽¹⁾				
35	35	-	-	35
46	46	-	-	46
81	81	-	-	81
1	1	-	-	1
82	82	-	-	82
4,093	4,033	71	11	4,093
סך הכל ניירות ערך				

* עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.
 ** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי הוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 17 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.
 *** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.

הערות:

- (1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעות באגרות חוב - ראה באור 9.
- (2) • הסעיף כולל יתרה בסך של כ-85 מיליוני ש"ח בגין השקעה במניות חברת "בזק", המייצגת את חלקו היחסי של הבנק בבטוחה שקיבל הבנק מלווה, בגין הלוואה שהועמדה לו במסגרת קונסורציום בנקים, לרכישת מניותיה של חברת "בזק". לאחר שהלקוח לא עמד בתנאי ההלוואה ולא שילם את הריבית התקופתית מינה בית המשפט, לבקשת קונסורציום הבנקים, כונס נכסים למימוש הבטוחה. על פי הנחיה שהוצאה על ידי הפיקוח על הבנקים, נדרשו הבנקים החברים בקונסורציום - לאור מצבו של הלווה - להפסיק ולנהוג ביתרת החוב של הלווה כביתרת אשראי ולסווגה, לסעיף "ניירות ערך" במסגרת ה"תיק הזמין למכירה" - על פי שווי השוק של הבטוחה (עד לנובה יתרת החוב של הלווה). השינויים בשווי השוק של הבטוחה, מעבר ליתרת ההלוואה (בניכוי הפרשות ספציפיות), נזקפים באופן שוטף לקרן ההון "מהתאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן". ליום 30 בספטמבר 2009, עולה שווי השוק של הבטוחה בסך של כ-25 מיליון ש"ח על עלותה (שנקבעה בהנחיות הפיקוח על הבנקים).
 ברבע השלישי של שנת 2009 מימש הבנק שלישי מהחזקותיו במניות "בזק", בתמורה לסך של כ-45 מיליון ש"ח. הרווח שנבע לבנק מהמכירה כאמור, בסך 14 מיליון ש"ח - נזקף לדוח הרווח והפסד בתקופות שנסתיימו ביום 30.9.2009.
 ברבעון הרביעי של שנת 2009 מימש הבנק את יתרת החזקותיו במניות "בזק", בתמורה לסך של כ-80 מיליון ש"ח. הרווח בגין המכירה, בסך של כ-10 מיליון ש"ח, נטו - נזקף בספרי הבנק ברבעון האמור.
 • הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ. לבנק ניתנה אופציה הניתנת למימוש עד ליום 31.10.2010, לרכוש 3.5% נוספים מהחברה תמורת סך בשקלים השווה 700 אלף דולר של ארה"ב.
 (3) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעות במניות - ראה באור 10.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

2. ניירות ערך (המשך)

31 בדצמבר 2009

(מבוקר)

התאמה לשווי הוגן				
הערך במאזן	עלות מופחתת*	רווחים	הפסדים	שווי הוגן**
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ניירות ערך זמינים למכירה				
אגרות חוב:				
• ממשלתיות	3,600	27	9	3,600
• של חברות אחרות	396	14	5	396
	3,996	41	14	3,996
מניות ⁽¹⁾	18	1	-	18
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה	4,014	42***	14***	4,014
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב: ⁽¹⁾				
• ממשלתיות	20	-	-	20
• של חברות אחרות	74	-	2	74
	94	-	2	94
מניות	3	-	-	3
סך הכל ניירות ערך למסחר	97	-	2****	97
סך הכל ניירות ערך	4,111	42	16	4,111

* עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - במידת הצורך.

** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי ההוגן בתיק הזמין למכירה - מניות בסך 17 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך - שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווי הוגן.

*** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.

**** נזקפו לדוח רווח הפסד.

הערות:

הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ. לבנק ניתנה אופציה הניתנת למימוש עד ליום 30.10.2010 לרכוש 3.5% נוספים מהחברה תמורת סך בשקלים השווה ל-700 אלפי דולר של ארה"ב

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

3. מידע על הפרשה לחובות מסופקים

בסכומים מדווחים (במליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

א. הפרשה לחובות מסופקים

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר

2010				2009			
הפרשה ספציפית*				הפרשה ספציפית*			
לפי עומק הפיגור	אחרת	הפרשה נוספת**	סך הכל	לפי עומק הפיגור	אחרת	הפרשה נוספת**	סך הכל
4	670	63	737	4	714	64	782
-	35	1	36	1	36	-	37
-	(10)	(1)	(11)	(1)	(13)	-	(14)
-	-	-	-	-	-	-	-
-	25	-	25	-	23	-	23
-	(10)	-	(10)	-	-	-	-
4	685	63	752	4	737	64	805
-	4	8	12	-	10	7	17

יתרת הפרשה לתחילת התקופה
הפרשות במהלך התקופה
הקטנת הפרשות
גביית חובות שנמחקו בעבר
סכום שנזקף לדוח רווח והפסד
מחיקות, נטו***
יתרת הפרשה לסוף התקופה
מזה- יתרת הפרשה שלא נוכתה
מסעיף אשראי לציבור

לתשעה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר

2010				2009			
הפרשה ספציפית*				הפרשה ספציפית*			
לפי עומק הפיגור	אחרת	הפרשה נוספת**	סך הכל	לפי עומק הפיגור	אחרת	הפרשה נוספת**	סך הכל
4	763	64	831	3	718	65	786
2	111	2	115	2	137	1	140
(2)	(26)	(3)	(31)	(1)	(52)	(2)	(55)
-	-	-	-	-	(1)	-	(1)
-	85	(1)	84	1	84	(1)	84
-	(163)	-	(163)	-	(65)	-	(65)
4	685	63	752	4	737	64	805
-	4	8	12	-	10	7	17

יתרת הפרשה לתחילת התקופה (מבוקר)
הפרשות במהלך התקופה
הקטנת הפרשות
גביית חובות שנמחקו בעבר
סכום שנזקף לדוח רווח והפסד
מחיקות, נטו***
יתרת הפרשה לסוף התקופה
מזה- יתרת הפרשה שלא נוכתה
מסעיף אשראי לציבור

* (1) בהלוואות שלגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, לא כולל הפרשה לריבית בגין החוב שבפיגור.
(2) בהלוואות אחרות, לא כולל הפרשה בגין ריבית על חובות מסופקים לאחר שהחובות נקבעו כמסופקים.
** כולל הפרשה כללית לחובות מסופקים.
*** בניכוי גביית חובות שנמחקו השנה.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

3. מידע על הפרשה לחובות מסופקים (המשך)

בסכומים מדווחים

(במליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

ב. פרטים על אופן חישוב ההפרשה הספציפית בהלוואות לדיור

ליום 30 בספטמבר 2010

חובות בעייתיים לדיור					
הפרשה ספציפית					
אשראי	יתרת חוב מאזנית	מזה - סכום בפיגור	לפי עומק הפיגור	אחרת	סך הכל
1,126	19	-	4	-	4
574	13	-	-	3	3
24	1	-	-	-	-
1,724	33	-	4	3	7
מזה: בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה***					
62	-	-	-	-	-

ליום 30 בספטמבר 2009

חובות בעייתיים לדיור						
הפרשה ספציפית						
אשראי	יתרת חוב מאזנית	מזה - סכום בפיגור	לפי עומק הפיגור	אחרת	סך הכל	
912	22	2	4	-	4	הלוואות לדיור*
443	21	1	-	3	3	הלוואות גדולות**
31	1	-	-	-	-	הלוואות אחרות
1,386	44	3	4	3	7	סך הכל
מזה: בגין הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה***						
54	-	-	-	-	-	

* ההלוואות, שעל פי הוראות בנק ישראל, קיימת חובה לערוך בגין הפרשה לפי עומק פיגור.

** הלוואות לדיור שיתרת כל אחת מהן עולה על 887 אלפי ש"ח (30 בספטמבר 2009 - 871 אלפי ש"ח).

*** הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה, אשר סווגו כאשראי לענף הבינוי והנדל"ן.

4. הלימות ההון

א. כללי

(1) הלימות ההון ליום 30.9.2010 וליום 31.12.2009 חושבה בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 203 - 201 וכן לפי הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 206 ו-208 (להלן: "כללי באזל 2"). עד ליום 31 בדצמבר 2009 חושבה הלימות ההון של הבנק על פי הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 311 ו-341 (להלן: "כללי באזל 1").

(2) חישוב הלימות ההון על פי כללי "באזל 2" מבוסס על הנחיות השונות מאלו שבכללי "באזל 1". השינויים העיקריים בכללי המדידה של הלימות ההון שנכללו בנדבך הראשון שבהנחיות "באזל 2", לעומת כללי המדידה שנכללו בהנחיות "באזל 1", הינם כדלקמן:

(א) אמצעי ההון: על פי כללי "באזל 2" יש לכלול את הקרן ההונית בגין התאמת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן בחישוב אמצעי ההון.

(ב) נכסי הסיכון: על פי כללי "באזל 2" יש לכלול בשקלול נכסי הסיכון יתרות בגין: "הסיכון התפעולי", והתחייבויות למתן אשראי לתקופה שאינה עולה על שנה. בנוסף, אשראי קמעונאי ישוקלל בשיעור של 75% (במקום 100%) ואשראי לדיור ישוקלל בשיעור 35% (במקום 100% - 50%).

ב. יחס הלימות ההון

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 30 בספטמבר
2009	2009	2010
באזל ו	באזל ו	באזל ו
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1,673	1,653	1,796
289	281	376
1,962	1,934	2,172
-	(3)	-
1,962	1,931	2,172

1. הון לצורך חישוב יחס ההון
הון ברובד הראשוני, לאחר ניכויים ("באזל 2")
הון ברובד המשני, לאחר ניכויים ("באזל 2")

ניכויים מההון הכולל ("באזל 1")
סה"כ הון כולל

2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון

סיכון אשראי
סיכונים שוק
סיכון תפעולי
סה"כ יתרות משוקללות של נכסי סיכון

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 בספטמבר	ליום 30 בספטמבר
2009	2009	2010
באזל ו	באזל ו	באזל ו
אחוזים	אחוזים	אחוזים
10.4*	11.1	10.8
12.2*	12.9	13.1
9.0	9.0	9.0

3. יחס ההון לרכיבי סיכון
• יחס הון ראשוני לרכיבי סיכון
• יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
• יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים

* סווג מחדש

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

5. נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

30 בספטמבר 2010

		מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
נכסים						
2,538	-	216	946	288	1,088	מזומנים ופקדונות בבנקים
4,540	19	-	84	2,984	1,453	ניירות ערך
14,916	-	342	805	2,096	11,673	אשראי לציבור
465	465	-	-	-	-	בניינים וציוד
132	32	9	5	4	82	נכסים אחרים
22,591	516	567	1,840	5,372	14,296	סך הכל נכסים
התחייבויות						
18,771	-	717	1,807	3,138	13,109	פקדונות הציבור
468	-	14	43	134	277	פקדונות מבנקים
112	-	-	35	-	77	פקדונות הממשלה
614	-	-	-	614	-	כתבי התחייבות נדחים
792	36	68	8	133	547	התחייבויות אחרות
20,757	36	799	1,893	4,019	14,010	סך הכל התחייבויות
1,834	480	(232)	(53)	1,353	286	הפרש
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	-	226	155	(401)	20	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(29)	-	29	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	2	-	-	-	(2)	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
1,834	482	(6)	73	952	333	סך הכל כללי
-	-	-	(45)	-	45	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	2	-	(1)	-	(1)	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* כולל צמודי מטבע חוץ.

** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

5. נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

(בלתי מבוקר)

30 בספטמבר 2009						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים***	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
נכסים						
3,292	-	288	994	331	1,679	מזומנים ופקדונות בבנקים
4,093	104	-	44	2,608	1,337	ניירות ערך
14,031	-	335	930	2,177	10,589	אשראי לציבור
3	3	-	-	-	-	השקעה בחברות כלולות
346	346	-	-	-	-	בניינים וציוד
162	*43	2	17	2	*98	נכסים אחרים
21,927	496	625	1,985	5,118	13,703	סך הכל נכסים
התחייבויות						
18,331	-	847	1,826	3,125	*12,533	פקדונות הציבור
537	-	16	66	1	454	פקדונות מבנקים
65	-	-	37	1	*27	פקדונות הממשלה
613	-	-	-	613	-	כתבי התחייבות נדחים
690	*14	48	13	97	*518	התחייבויות אחרות
20,236	14	911	1,942	3,837	13,532	סך הכל התחייבויות
1,691	482	(286)	43	1,281	171	הפרש
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	-	305	18	(517)	194	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(48)	-	48	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	2	-	(1)	-	(1)	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
1,691	484	19	12	764	412	סך הכל כללי
-	-	-	(73)	-	73	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	2	-	(3)	-	1	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* סווג מחדש.

** כולל צמודי מטבע חוץ.

*** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

5. נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

(מבוקר)

31 בדצמבר 2009					
מטבע ישראלי		מטבע חוץ**		פריטים שאינם כספיים***	סך הכל
לא צמוד	צמוד מדד	דולר	אחר		
נכסים					
1,598	321	1,008	318	-	3,245
1,534	2,481	75	-	21	4,111
10,588	2,124	794	342	-	13,848
-	-	-	-	5	5
-	-	-	-	457	457
*110	-	11	2	*18	141
13,830	4,926	1,888	662	501	21,807
התחייבויות					
12,294	3,219	1,808	857	-	18,178
457	1	70	13	-	541
51	-	36	-	-	87
-	612	-	-	-	612
*517	105	7	31	*34	694
13,319	3,937	1,921	901	34	20,112
511	989	(33)	(239)	467	1,695
הפרש					
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:					
37	(381)	58	286	-	-
37	-	(37)	-	-	-
(2)	-	-	-	2	-
583	608	(12)	47	469	1,695
סך הכל כללי					
57	-	(57)	-	-	-
(1)	-	(2)	-	3	-

* סווג מחדש.

** כולל צמודי מטבע חוץ.

*** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם: (במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2010	30 בספטמבר 2009	31 בדצמבר 2009
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי		
70	75	86
אשראי תעודות		
428	305	297
ערבויות להבטחת אשראי		
1,186	882	930
ערבויות לרוכשי דירות		
523	657	653
ערבויות והתחייבויות אחרות		
525	667	480
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו*		
1,070	1,015	914
מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו		
1,092	1,452	1,375
התחייבויות להוצאת ערבויות		
813	661	855
התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאנשר ועדיין לא ניתן		

* מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי ניתנות לביטול בכל עת - ללא תנאי

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

(1) קיימות התחייבויות והתקשרויות אחרות לתאריך המאזן כדלקמן: (במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2010	30 בספטמבר 2009	31 בדצמבר 2009
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(מבוקר)
התקשרות להשקעה בבניינים וציוד	34	30
חוזי שכירות לזמן ארוך	144	143
להלן פירוט דמי השכירות לתשלום בשנים הבאות:		
18	16	17
שנה ראשונה		
14	15	16
שנה שנייה		
14	12	13
שנה שלישית		
13	11	12
שנה רביעית		
12	10	11
שנה חמישית		
73	65	74
שנה שישית ואילך		
144	129	117
סך הכל דמי שכירות לתשלום		

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(2) בנוסף לאמור לעיל, חלק מסניפי הבנק נמצאים במבנים השכורים בשכירות מוגנת דמי השכירות לתשלום בשנה הקרובה, מסתכמים בכ-1 מיליון ש"ח.

(3) הבנק התקשר בהסכמים להשקעה בחמש קרנות הון סיכון. ההתחייבות העתידית המכסימלית של הבנק להשקעה בקרנות אלו, מעבר להשקעה שבוצעה עד ליום המאזן, מסתכמת בכ-7 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2009 - 2 מיליון ש"ח).

(4) עד לחודש אוגוסט 2010 נשא הבנק בהתחייבות לפיצוי עמיתי "הקופה המרכזית לפיצויים שליד מרכנתיל דיסקונט", (להלן: "הקופה לפיצויים") בשל ירידה אפשרית בשווי זכויותיהם, מתחת לסכום הנומינלי שהופקד על ידם בקופה.

בעקבות מימוש יתרת החזקותיו של הבנק בחברה לניהול קופות גמל (להלן: "חברת הניהול"), בחודש אוגוסט 2010 - תיקנה חברת הניהול את תקנון הקופה לפיצויים, באופן שאיין את התחייבות הבנק, החל מחודש אוגוסט 2010. הודעה על השינוי בתקנון נמסרה לעמיתי הקופה לפיצויים בחודש נובמבר 2010.

(5) במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק תובענות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות ובקשות לאישור תביעות ייצוגיות. לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי התובענות, לרבות הבקשות לאישור התביעות הייצוגיות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי חבות אפשרית של הבנק כתוצאה מהתובענות האמורות.

בבאור 18 ג' (7) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2009, הובאו פרטים בדבר התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק. סכום החשיפה המכסימלי הנוסף - בשל כלל התובענות שהוגשו נגד הבנק, כאמור לעיל, בנושאים שונים, שהתממשותן אפשרית - מסתכם ליום 30 בספטמבר 2010, בסך של כ-34 מיליון ש"ח.

(6) להלן פרטים לגבי התפתחויות שחלו בתובענות המהותיות שדווחו בדוחות הכספיים ליום 31.12.2009:

בבאור 18 ג' (7) ב' בדוחות הכספיים ליום 31.12.2009, נכלל גילוי לתביעה, ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית שהוגשה ביום 25.1.2006 על ידי לקוחות כנגד הבנק והחברה האם שלו, בטענה שהבנק והחברה האם שלו שינו שלא כדין את אופן חישוב הריבית בגין חריגות ממסגרת אשראי. ביום 15 באוגוסט 2010 החליט בית המשפט המחוזי לדחות את התביעה, ואת הבקשה להכיר בה כתביעה ייצוגית.

לפרטים נוספים באשר לתובענות אחרות שלא נרשמו בהן התפתחויות בתקופת הדוח - ראה באור 18 ג' (7) בדוחות הכספיים ליום 31.12.2009.

(7) בבאור 18 ג' (8) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2009, תוארו ההסכמות שגובשו בין הבנק לבין החברה האם באשר לעדכון עלות שרותי המחשב שמסופקים לבנק על ידי החברה האם.

בתאריך 17 ביוני 2010, נחתם הסכם בין הצדדים המבוסס על ההסכמות שגובשו ביניהם, כאמור - ואושרו על ידי הדיקטוריון ביום 31.12.2009. ביום 23 ביולי 2010, אושר ההסכם על ידי דירקטוריון הבנק.

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(8) בבאור 8 ג' (10) ניתן גילוי לתכתובות שהוחלפו בין "החברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה בע"מ" (להלן: "החברה") לבין הבנק.

החברה הוקמה במטרה לממש את מסקנות ועדת החקירה הפרלמנטרית שפעלה בשנים 2004 - 2002 (וקבעה בסיום עבודתה כי לבנק אין חבות בגין כספים של לקוחות שנספו בשואה).

במסגרת פעולותיה הוציאה החברה לבנק בשנים 2008 ו-2009 דרישות תשלום בסך של כ-11 מיליון ש"ח, בגין חבות המיוחסת לבנק ונובעת לכאורה, מנכסים של נספי שואה שהיו בעבר ברשות "בנק ברקליס אינטרנשיונל בע"מ", שפעל בישראל בתקופת השואה (שנכסיו והתחייבויותיו נרכשו על ידי הבנק ביום 31.12.1971).

בעקבות ההתכתבויות והדיונים שהתקיימו בין החברה לבנק, העבירה החברה לבנק - ביום 3 באוקטובר 2010 דרישה נוספת לתשלום חוב בסך 15.3 מיליון ש"ח (משוערך ליום 31.8.2010), הכוללת את דרישות החוב הקודמות וכן עדכונים והתאמות נוספות.

מכיוון שדרישת החוב החדשה (כמו גם דרישות החוב הקודמות) כוללת הנחות בלתי סבירות והנחות שגויות אחרות (שאינן נתמכות במסמכים, ובמקרים מסוימים אף נסתרות על ידם), ומכיוון שנקבע על ידי ועדת החקירה בשעתו כי הבנק אינו מחזיק בנכסים השייכים לנספי השואה - הודיע הבנק לחברה ביום 2 בנובמבר 2010, כי הוא חולק מכל וכל על ההנחות שנכללו בבסיס הדרישה - ולפיכך, אין לו כל חבות בנושא זה.

עד כה טרם התקבלה תגובת החברה לתשובת הבנק.

(9) בבאור 18 ג' (13) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2009 נכלל גילוי להסכם שנחתם ביום 22 בספטמבר 2009, לפיו רכש הבנק חלק ממבנה משרדים, המיועד לשמש בעתיד את הנהלת הבנק ויחידות המטה המרכזיות שלה.

בתקופת הדוח הוחל בביצוע עבודות להתאמת המבנה לצרכי הבנק. באשר למכירת המבנים המשמשים כיום את הנהלת הבנק - ראה באור 7 להלן.

(10) בתאריך 13 באפריל 2010 הודיע הבנק על החלטתו לממש את אופציית המכר (שניתנה לו במסגרת ההסכם למכירת פעילות ניהול קופות הגמל שנחתם בשנת 2007) - ומכר לקבוצת הרוכשים את יתרת החזקותיו (49%) בחברה לניהול קופות גמל, על פי מנגנון המכירה שנקבע בהסכמים שנחתמו בין הצדדים.

במסגרת תהליך שניהלו הצדדים ליישום הודעת המימוש - התגלעה מחלוקת בין הבנק לקבוצת הרוכשים באשר לפרשנות הראויה של סעיפים מסוימים הנוגעים לחישוב תמורת המכירה. ההיקף הכספי של המחלוקת מוערך בכ-14-16 מיליון ש"ח.

לאור האמור לעיל, פתחו הצדדים במגעים לבירור המחלוקת על פי מתווה שנקבע מראש בהסכם. עד כה טרם התקבלה הכרעה באשר לתוצאות המחלוקת.

6. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(10) המשך

במסגרת התהליך ליישוב המחלוקת, נחתם בין הצדדים ביום 10.8.2010 הסכם, לפיו העבירה קבוצת הרוכשים לבנק ביום 17.8.2010 את חלק התמורה שאינו שנוי במחלוקת (בסך של כ-54 מיליון ש"ח), בתמורה לקבלת הזכויות שנמכרו. בנוסף הפקידו הרוכשים בידי נאמן ערבות בנקאית בסך של 10 מיליון ש"ח שתשמש כבטוחה, אם תתקבל עמדת הבנק בסיום הליך הבירור.

לאור האמור לעיל, זקף הבנק בתקופת הדוח רווח בסך של כ-28 מיליון ש"ח, הנגזר מסכום התמורה שאינו שנוי במחלוקת. לדעת הנהלת הבנק, טענות הבנק עולות בקנה אחד עם לשון ההסכמים שנחתמו בין הצדדים ומכלול הנסיבות המשקף את כוונות הצדדים. עם זאת, לא ניתן להעריך, בשלב זה, את תוצאות הליך הבוררות. היה ותתקבל עמדת הבנק והסכום שבמחלוקת ייפסק לטובת הבנק, בגמר ההליך לבירור המחלוקת (כולו או חלקו) - צפוי הבנק לרשום רווח נוסף.

(11) ביום 21.9.2010 חתמה חברת "מרכנתיל קרנות נאמנות בע"מ" (חברה בבעלות מלאה של הבנק) על הסכם, במסגרתו מכרה החברה את פעילות ניהול קרנות הנאמנות שלה, בכפוף לקיום תנאים מתלים, בתמורה לסך של כ-6.5 מיליון ש"ח.

ביום 17.10.2010 הושלמה העסקה. הרווח בגין המכירה נאמד בכ-5 מיליון ש"ח, וייזקף בספרי הבנק ברבעון הרביעי.

(12) התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות נוספות של הבנק פורטו בבאור 18 ג' (4), (5) ו- (9) - בדוחות הכספיים ליום 31.12.2009.

7. ארועים לאחר תאריך המאזן

(1) ביום 31.10.2010 חתמה מרכנתיל נכסים בע"מ (חברה מאוחדת של הבנק; להלן: "החברה") על הסכם, במסגרתו מכרה החברה מבנה שהיה בבעלותה ושימש חלק מיחידות המטה של הבנק - בתמורה לכ-22.6 מיליון ש"ח.

החזקה בנכס צפויה להמסר לרוכשים ביום 28.4.2011, בכפוף למילוי תנאים מתלים על ידי החברה והרוכשים.

הרווח הצפוי לבנק מהמכירה נאמד בכ-17 מיליון ש"ח וייזקף בספרי הבנק (בכפוף להשלמת העסקה) ברבע השני של שנת 2011.

(2) ביום 7.11.2010 חתם הבנק על הסכם למכירת מבנה שהיה בבעלותו ושימש חלק מיחידות המטה בבנק - בתמורה לכ-14.6 מיליון ש"ח. החזקה בנכס צפויה להמסר לרוכשים ביום 28.4.2011, בכפוף למילוי תנאים מתלים על ידי הבנק והרוכשים.

הרווח הצפוי לבנק מהמכירה נאמד בכ-5 מיליון ש"ח וייזקף בספרי הבנק (בכפוף להשלמת העסקה) ברבע השני של שנת 2011.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים

1. היקף הפעילות (במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2010
(בלתי מבוקר)

חוזי ריבית	חוזי מטבע	חוזים בגין	חוזי סחורות
שקל-מדד	במטבע חוץ	מניות	ואחרים

(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}				
חוזי Forward	-	-	324	-
חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :				
אופציות שנכתבו	-	-	15	-
אופציות שנקנו	-	2	105	-
Swaps ³	-	-	1,005	523
סה"כ נגזרים ALM	-	2	1,449	523
2. נגזרים אחרים ¹				
חוזי Forward	40	-	-	3
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:				
אופציות שנכתבו	-	-	12	997
אופציות שנקנו	-	-	12	997
חוזי אופציה אחרים:				
אופציות שנכתבו	-	-	44	-
אופציות שנקנו	-	-	44	-
סה"כ נגזרים אחרים	40	-	112	1,994
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)	-	-	48	-

(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}				
שווי הוגן ברוטו חיובי	-	2	26	1
שווי הוגן ברוטו שלילי	-	62	118	-
2. נגזרים אחרים ¹				
שווי הוגן ברוטו חיובי	1	-	1	13
שווי הוגן ברוטו שלילי	1	-	1	13

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.

2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

3. מזה חוזי החלפת שיעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שיעור ריבית קבוע: 505 מיליון ש"ח.

4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משוברים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים (המשך)

1. היקף הפעילות (במיליוני ש"ח) (המשך)

30 בספטמבר 2009				
(בלתי מבוקר)				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			במטבע חוץ	שקל-מדד
(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים				
1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	-	491	-	100
חוזי Forward				
חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :				
-	-	-	-	-
-	3	135	-	-
-	-	968	578	-
Swaps ³				
-	3	1,594	578	100
סה"כ נגזרים ALM				
2. נגזרים אחרים ¹				
17	-	-	-	48
חוזי Forward				
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:				
-	510	252	-	-
-	510	252	-	-
חוזי אופציה אחרים:				
-	-	130	-	-
-	-	130	-	-
17	1,020	764	-	48
סה"כ נגזרים אחרים				
3. חוזי החלפת מטבע חוץ				
-	-	315	-	-
(SPOT)				

(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	2	31	3	-
-	-	102	41	3
שווי הוגן ברוטו חיובי				
שווי הוגן ברוטו שלילי				
2. נגזרים אחרים ¹				
-	8	4	-	1
-	8	4	-	1
שווי הוגן ברוטו חיובי				
שווי הוגן ברוטו שלילי				

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שיעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שיעור ריבית קבוע: 540 מיליון ש"ח.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים (המשך)

1. היקף הפעילות (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2009
(מבוקר)

חוזי ריבית	חוזי מטבע	חוזים בגין	חוזי סחורות
שקל-מדד	במטבע חוץ	מניות	ואחרים

(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}				
חוזי Forward	-	-	319	-
חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :				
אופציות שנכתבו	-	-	15	-
אופציות שנקנו	-	3	134	-
Swaps ³	-	-	828	530
סה"כ	-	3	1,296	530
2. נגזרים אחרים ¹				
חוזי Forward	48	-	-	4
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:				
אופציות שנכתבו	-	784	12	-
אופציות שנקנו	-	784	12	-
חוזי אופציה אחרים:				
אופציות שנכתבו	-	-	105	-
אופציות שנקנו	-	-	104	-
סה"כ	48	1,568	233	4
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)	-	-	39	-

(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}				
שווי הוגן ברוטו חיובי	-	1	19	2
שווי הוגן ברוטו שלילי	-	-	94	31
2. נגזרים אחרים ¹				
שווי הוגן ברוטו חיובי	1	12	3	-
שווי הוגן ברוטו שלילי	1	12	3	-

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.

2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

3. מזה חוזי החלפת שיעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שיעור ריבית קבוע: 512 מיליון ש"ח.

4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים (המשך)

2. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במאוחד (במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2010					שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
(בלתי מבוקר)					
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
10	9	-	25	44	
1	-	-	4	5	בניכוי הסכמי קיזוז
9	9	-	21	39	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
19	117	-	71	207	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
28	126	-	92	246	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים
30 בספטמבר 2009					
(בלתי מבוקר)					
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
4	8	-	37	49	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
1	-	-	10	11	בניכוי הסכמי קיזוז
3	8	-	27	38	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
11	149	-	87	247	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
14	157	-	114	285	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

1. מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משוברים בסך 11 מיליון ש"ח (30.9.2009 - 14 מיליון ש"ח).
2. מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 28 מיליון ש"ח (30.9.2009 - 24 מיליון ש"ח) ויתרה בסך 3 מיליון ש"ח בגין מכשירים נגזרים משוברים, שלא יוחסו למכשיר פיננסי, הכלולה בסעיף נכסים אחרים (30.9.2009 - 4 מיליון ש"ח). לא קיימים בבנק הסדרי התחשבנות, נטו, בגין מכשירים נגזרים אלו.
3. סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לוות.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

8. מכשירים נגזרים (המשך)

2. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במאוחד (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2009				
(מבוקר)				
בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ
9	7	-	22	38
1	-	-	2	3
8	7	-	20	35
5	108	-	77	190
13	115	-	97	225

שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים¹

בניכוי הסכמי קיזוז

יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים²

סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים³

סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

- מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך 13 מיליון ש"ח.
- מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 22 מיליון ש"ח ויתרה בסך 4 מיליון ש"ח בגין מכשירים נגזרים משובצים, שלא יוחסו למכשיר פיננסי, הכלולה בסעיף נכסים אחרים. לא קיימים בבנק הסדרי התחשבות, נטו, בגין מכשירים נגזרים אלו.
- סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

3. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים במאוחד (במיליוני ש"ח)

30 בספטמבר 2010				
(בלתי מבוקר)				
עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	סה"כ
-	40	-	-	40
-	100	51	372	523
585	516	49	459	1,609
1,970	23	3	-	1,996
2	1	-	-	3
2,557	680	103	831	4,171
2,991	344	236	868	4,439
2,244	345	252	880	3,721

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

9. רווח מאוחד מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		(בלתי מבוקר)
2009	2010	2009	2010	
623	594	190	205	א. בגין נכסים מאשראי לציבור מפקדונות בבנק ישראל ומזומנים מפקדונות בבנקים מאגרות חוב מנכסים אחרים
19	12	(10)	2	
24	(26)	(13)	(36)	
135	95	75	47	
-	1	-	-	
801	676	242	218	ב. בגין התחייבויות על פקדונות הציבור על פקדונות הממשלה על פקדונות מבנקים על כתבי התחייבות נדחים
(282)	(113)	(27)	(28)	
(1)	(1)	1	2	
(2)	(6)	1	(2)	
(46)	(32)	(23)	(15)	
(331)	(152)	(48)	(43)	ג. בגין מכשירים נגזרים הוצאות נטו בגין מכשירים נגזרים ALM* הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים
(36)	(76)	(40)	(28)	
5	2	3	2	
(31)	(74)	(37)	(26)	
17	20	6	7	ד. אחר עמלות מעסקי מימון רווחים ממכירת איגרות חוב זמינות למכירה, נטו רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר, נטו הכנסות מימון אחרות** הוצאות מימון אחרות
47	13	16	5	
2	-	-	1	
44	20	11	6	
(2)	-	-	-	
108	53	33	19	סך הכל רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות מסופקים מזה: הפרשי שער, נטו
547	503	190	168	
14	(5)	5	(7)	

* מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
** כולל סכומי ריבית שנבנו מחובות בעיתיים בתקופה של שלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2010, בסך של 4 מיליוני ש"ח ו-14 מיליוני ש"ח בהתאמה (בתקופות המקבילות אשתקד: 6 מיליוני ש"ח ו-31 מיליוני ש"ח, בהתאמה).

10. רווחים מהשקעות במניות

ההרכב:

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר		
2009	2010	2009	2010	
(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	(בלתי מבוקר)	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות זמינות למכירה, נטו דיבידנד ממניות זמינות למכירה*
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
14	-	14	1	* הסכום מהווה את חלקו של הבנק בדיבידנד שהתקבל מחברת "בזק" (ראה גם באור 2).
6	-	-	-	
20	-	14	1	

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

11. מידע על מגזרי פעילות

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2010

(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים*
5	47	23	15
(3)	4	(20)	37
2	51	3	52
-	25	1	37
2	76	4	89
(1)	12	-	13
2	9	1	9

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות
מסופקים:

מחיצוניים -

בינמגזרי -

סך הכל רווח מפעילות מימון

הכנסות תפעוליות ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי (הפסד)

לשלושה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2009

(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*	הלוואות לדיור	בנקאות ופיננסים*
6	43	28	1
(5)	6	(26)	40
1	49	2	41
-	27	2	32
1	76	4	73
-	14	-	6
-	9	-	5

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות
מסופקים:

מחיצוניים -

בינמגזרי -

סך הכל רווח מפעילות מימון

הכנסות תפעוליות ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי

* כולל פעילות בתחום "שוק ההון" ובתחום "כרטיסי אשראי".

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית*	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות ופיננסים*	נדל"ן	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*
168	23	(43)	28	25	3	42
-	(43)	53	(9)	(11)	(2)	(6)
168	(20)	10	19	14	1	36
88	-	10	3	1	-	11
256	(20)	20	22	15	1	47
25	-	-	1	(7)	1	6
31	(21)	5	6	11	(1)	10

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית*	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות ופיננסים*	נדל"ן	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*
190	62	(54)	41	25	8	30
-	(36)	66	(19)	(13)	(6)	(7)
190	26	12	22	12	2	23
107	14	15	5	2	-	10
297	40	27	27	14	2	33
23	-	-	4	-	-	(1)
60	19	8	7	4	2	6

הערה: הנתונים הכלולים בבאור זה, מבוססים בחלקם על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד וינותח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

באורים לתמצית הדוחות הכספיים

11. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

בסכומים מדווחים (במיליוני שקלים חדשים)

לתשעה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2010

(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות	בנקאות	בנקאות	בנקאות
מסחריות	ופיננסים*	הלוואות לדיור	ופיננסים*
13	154	54	66
(7)	-	(45)	76
6	154	9	142
-	78	2	107
6	232	11	249
(1)	44	-	32
3	35	2	35

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות

מסופקים:

מחיצוניים -

בינמגזרי -

סך הכל רווח מפעילות מימון

הכנסות תפעוליות ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי (הפסד)

לתשעה חודשים שנתיים ביום 30 בספטמבר 2009

(בלתי מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות	בנקאות	בנקאות	בנקאות
מסחריות	ופיננסים*	הלוואות לדיור	ופיננסים*
13	136	64	36
(10)	6	(55)	92
3	142	9	128
-	84	3	107
3	226	12	235
-	39	-	19
1	31	3	29

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות

מסופקים:

מחיצוניים -

בינמגזרי -

סך הכל רווח מפעילות מימון

הכנסות תפעוליות ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי

לשנה שנתיים ביום 31 בדצמבר 2009

(מבוקר)

עסקים קטנים		משקי בית	
משכנתאות	בנקאות	בנקאות	בנקאות
מסחריות	ופיננסים*	הלוואות לדיור	ופיננסים*
15	182	78	61
(11)	6	(64)	109
4	188	14	170
-	114	4	139
4	302	18	309
-	48	-	28
1	39	5	28

רווח מפעילות מימון לפני הפרשה לחובות

מסופקים:

מחיצוניים -

בינמגזרי -

סך הכל רווח מפעילות מימון

הכנסות תפעוליות ואחרות

סך ההכנסות

הפרשה לחובות מסופקים

רווח נקי

* כולל פעילות בתחום "שוק ההון" ובתחום "כרטיסי אשראי".

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית*	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות נדל"ן	בנקאות ופיננסים*	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*
503	39	(101)	61	72	6	139
-	(86)	130	(24)	(6)	(3)	(35)
503	(47)	29	37	66	3	104
266	-	33	6	11	-	29
769	(47)	62	43	77	3	133
84	-	-	(6)	4	(1)	12
121	(53)	19	21	26	2	31

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית*	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות נדל"ן	בנקאות ופיננסים*	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*
547	148	(127)	63	105	18	91
-	(93)	159	(29)	(40)	(12)	(18)
547	55	32	34	65	6	73
300	21	33	6	14	-	32
847	76	65	40	79	6	105
84	-	-	(1)	19	1	7
158	28	13	16	17	3	17

סך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית*	בנקאות עסקית		בנקאות מסחרית	
			בנקאות נדל"ן	בנקאות ופיננסים*	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים*
702	163	(151)	83	129	23	119
-	(112)	188	(36)	(46)	(15)	(19)
702	51	37	47	83	8	100
412	46	44	5	18	1	41
1,114	97	81	52	101	9	141
114	-	-	(1)	21	-	18
180	33	13	21	20	5	15

הערה: הנתונים הכלולים בבאור זה, מבוססים בחלקם על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד ויונתח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.